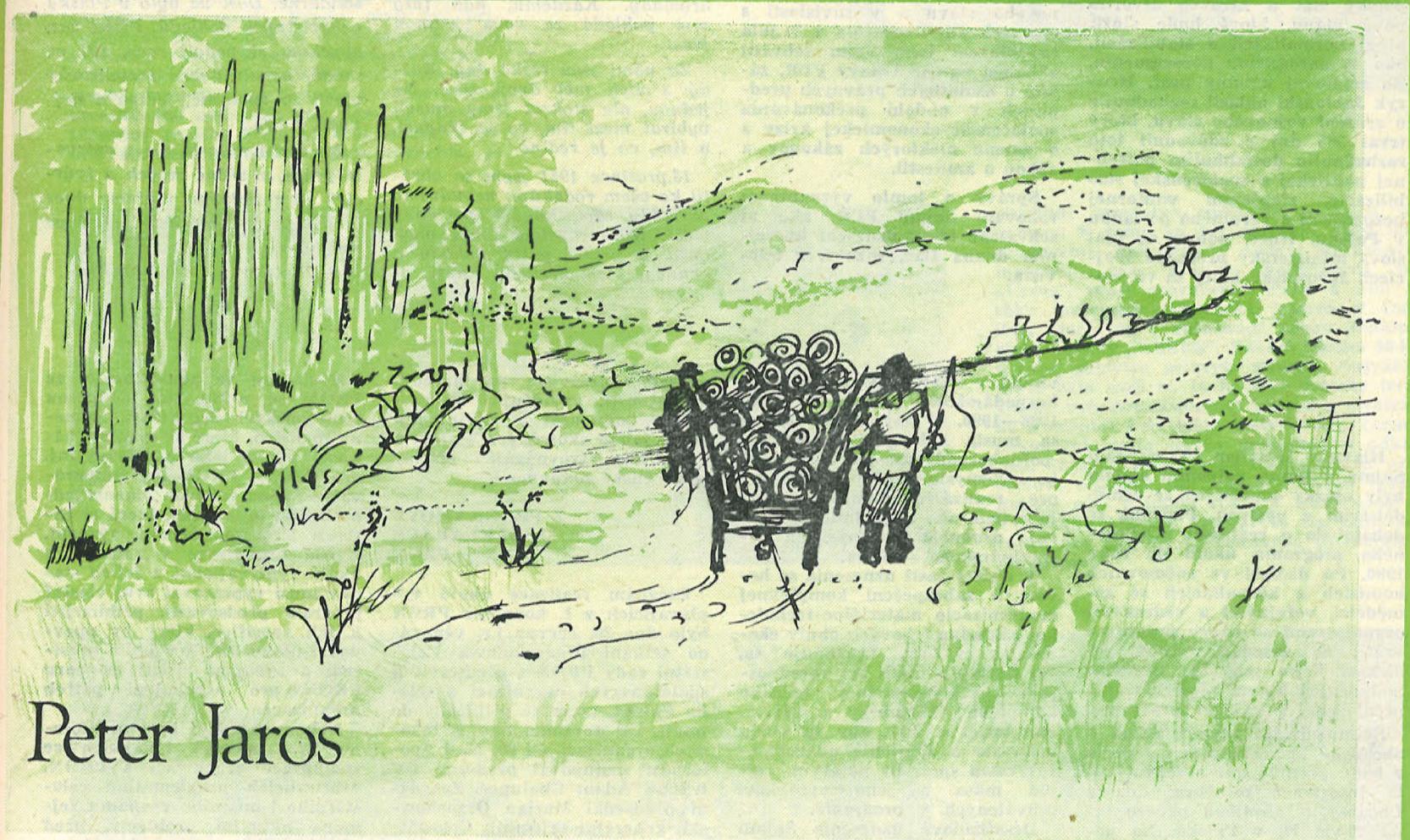

Život

KULTÚRNO SPOLOČENSKÝ ČASOPIS • JÚL • ČERVENEC • LIPIEC 1983 (ČÍSLO 302) CENA 8 ZŁ

Peter Jaroš

TISÍCROČNÁ VČELA

Bola sobota, nuž si privstali už o pol tretej. Martin Pichanda spustil nohy strmšie z posteľ a zobudil ženu.

— Co baluší? — osopila sa na neho Ružena.

— Cuš, moja, spi! — zahriakol ju, natiahol k nej ruku, dotkol sa zláhka jej holého pleca a vstal. Postel vrzla, žena v perinách sa pomrvila a zívla. Martin sa späťtmi obliekol, vyšiel z izby, odomkol a zastal na verande. Zazdalo sa mu, že pod oknom dcéry Kristíny sa mihol akýsi tieň. Zapocúval sa, ale keď nič nepočul, len tiché a priateľské zavŕcanie psa, pozrel na oblohu. Bola jasná, hviezdy už vybledli. Zeravé júlové slnko sa ohľášalo spoza obzoru. Okolie pomaly svetlelo, ale v dome bolo ešte pritme. Vošiel do izby k synom a obidvoch ich podrmal za plecia. Vŕcali, smrkali, mraučali. Tažko sa budili, s nechuťou otvárali kaprami zlepene oči.

— Zajtra si pospíte, mládenci!

Keď konečne vstali, motkali sa ospalo v prími domu, zdlhavo hľadali časti odevu, vrážali do seba, zavadzali si, hromžili, tlmeňe nadávali a raz či dva pozreli príse na seba, akoby sa chceli chytiť za pasy. V pit-

vore sa potom nalačno napili vody, a keď vyšli na sieňu, konečne sa na seba aj usmiali. Otec už bol medzitým zapriahol kravky do rebrináka, uložil na voz ruksak so stravou, pílu, štipák, sekery a čakal s bičom, opretý o jarmo. Samo a Valent vyskočili na voz, otec zvučne pleskol bičom a kravky sa pohli. Obručami obité kolesá prehlušili pipanie vtákov. Vysoko nad hlavami, nad domami a stromami sa zapálili ranné zore.

Cely deň rúbali drevo.

Najprv, pravdaže, podpílili a postinali už dávnejšie vyhliadnuté stromy. Nasmerovali ich pád tak, aby boli čo najblížie k povozu. Sekerami oklesnili konáre. Kôru nelúpal, ale dlhé a štíhle kmene popili na štvormetrové kusy a pomocou rúk, sekier a štipáka ich ukladali do rebrináka. Haluzinku kopili obďaleč na hŕbu: po tú bude treba prísť osobitne. Zvŕtali sa, krčili, zohýnali, vystierači, rúbali, pílili, nakladali, a keď si okolo ôsmej sadli k raňajkám, paril sa z nich a naširoko voňal zdravý chlapský pot. Až dorazili boli zaujati robotou a v robece takí zohratí, že nepovedali skoro ani slovo.

— A veď nám roboty ubúda, — ozval sa

konečne Martin Pichanda. — Nemusite sa tak mračiť a durdit!

— Ved' hej! — súhlásil Samo.

— Naozaj! — ozval sa nasilu aj Valent. Bratia pozreli na seba, potom na otca a odrazu sa všetci sotva badateľne pousmiali. A hned sa každý z nich zahľadel pod seba, dolu do dediny, kde mocné slnko rozhánalo posledné zdrapy hmly. Dojedli potichu, napili sa kyslého mlieka a opäť sa chytili sekier a pustili ro roboty.

Okolo obedu bol voz plný dreva, a tak bez jedenia zapriahli kravky do jarma, poriadne zahamovali kolesá a začali sa spúštať dolu dolinkou k Váhu. Pri brode po kolena vo vode, vysmádnuté kravky zastali, hltavo sa nalogali, až sa im rozšírili a poklesli brúchá.

— Hajs! — ozval sa Valent, ktorý poháňal.

— Ta sa, ta! — posmelil kravky starý Pichanda.

Kravky sa vzopáli, zapreli sa nohami do štrkovitého dna rieky, prestúpili pákrát nohami na mieste, ale voz sa nepohol.

„Na celom území Poľskej ľudovej republiky sa dňom 22.júla 1983 ruší vojnový stav, vyhlásený z ohľadu na bezpečnosť štátu 13.decembra 1981.“

(Z uznesenia Štátnej rady zo dňa 20.júla 1983.)

KONIEC VOJNOVÉHO STAVU

V predvečer 39.výročia Manifestu PVNO sa skončilo dvojdňové plenárne zasadanie Sejmu, ktoré uzavrela neobvykle ťažké obdobie pre spoločnosť i poľský štát a zároveň otvorilo novú etapu, ktorá bude slúžiť plnej normalizácii a stabilizácii, ako aj národnému dorozumeniu. Zo sejmovej tribúny prof. Henryk Jabłoński ohlásil rozhodnutie o zrušení vojnového stavu, ktorý trval 385 dní a zdôvodnil toto rozhodnutie dosiahnutím potrebnnej politickej a spoločenskej stabilizácie, zlepšením vnútornnej bezpečnosti a verejného poriadku v Poľsku. Hned potom sa ujali slova ministerský predsedu Wojciech Jaruzelski, ktorý sa vo svo-

jom prejave obrátil na všetkých občanov a najmä na mladé pokolenie.

Sejm s uznaním prijal rozhodnutie Štátnej rady o zrušení vojnového stavu a v súvislosti s tým schválil uznesenie z 21.júla t.r. Okrem toho Sejm schválil zákon o zmene Ústavy PLR, zákon o osobitných právnych predpisoch v období prekonávania spoločensko-ekonomickej krízy a o zmene niektorých zákonov a zákon o amnestii.

Správy o tomto významnom rokovani Sejmu PLR, ako aj schválené texty uznesení uverejnila denná tlač, rozhlas a televízia.

ZE ZASEDÁNÍ SEJMU

Hlavním tématom 36. zasedání Sejmu v tomto volebnom období byly otázky související se zemědělstvím a výživou. Podruhé se debatovalo o reálnosti predloženého programu úkolů do roku 1990. Po diskusi ve sněmovních komisích a konsultacích se zemědělci, veřejnými a vědeckými organizacemi se návrh programu vrátil na zasedání Sejmu. Po diskusi Sejm schválil usnesení podporující hlavní záměry vlády, předložené v návrhu programu.

Sejm schválil rovněž zákon o občanské inspekci práce. Jedním z bodů prvního dne zasedání byla informace ministra Adama Lopatky o návštěvě papeže Jana Pavla II. v Poľsku. Na pořadu zasedání byla také vládní informace o realizaci hospodářské reformy.

SEJMOVÉ UZNESENIE O PROGRAME RÓZVOJA POĽNOHOSPODÁRSTVA A VÝŽIVY

Sejm po prerokovaní programu rozvoja poľnohospodárstva a výživy do roku 1990, predloženého Radou ministrov, schválil uznesenie, ktoré uznáva za správne smernice obsiahnuté v spomenutom dokumente. Uznesenie o.i. hovorí, že:

● Treba uskutočniť patričné opatrenia na značné zvýšenie výroby umelých hnojív a najmä dusíkatých treba viac, ako sa plánovalo v programe.

● Sejm zavázuje vládu, aby v termíne do 30. apríla 1984 predložila program rozvoja poľnohospodárskej chémie do roku 1990, ktorý zabezpečí plnšie usporiadovanie potrieb poľnohospodárstva a poľnohospodársko-potravinárskeho priemyslu.

● Problematika smerov a dynamičnosť rozvoja poľnohospodársko-potravinárskeho priemyslu by mala byť podrobnejšie roz-

vinutá v národnom spoločensko-hospodárskom pláne na roky 1986–1990. V najbližších rokoch sa musia zabezpečiť podnikom poľnohospodársko-potravinárskeho priemyslu lepšie podmienky pre realizáciu modernizačných investícii, ako aj podmienky rozvoja drobného priemyslu a potravinárskeho remesla.

V ďalšej časti uznesenia sa hovorí o zabezpečení komplexnej modernizácie materiálno-technickej základnej trhových ohnív ekonomiky výživy. Upresňuje sa, aké oblasti by mali byť uprednostnené v investičnej politike komplexu ekonomiky a výživy. Navrhuje sa tiež, aby sa vláda usilovala o zlepšenie ukazovateľov rastu spotreby potravín, najmä mäsa a jeho výrobkov, schválených v programe.

Desaťbodové uznesenie Sejmu poukazuje tiež na potrebu racionalizácie spotrebnych prostriedkov, zlepšenie kvality potravín, ako aj na nevyhnutnosť vypracovať program vývoznej špecializácie v poľnohospodárstve a celej ekonomike výživy. Uznesenie tiež hľásia, že Sejm pripisuje mimoriadny význam dôslednému zavádzaniu do života, zásad poľnohospodárskej a spoločenskej politiky, načrtnutých na spoločnom plenárnom zasadaní ÚV PZRS a HV ZES. Ďalej sa v uznesení zdôrazňuje, že Sejm schvaľuje iniciatívu vlády v otázke vypracovania Programu sociálneho zabezpečenia vidieka do roku 1990 a predloženia ho Sejmu na prerokovanie.

SPOLUPRÁCE PRON SE SPOLEČENSKÝMI ORGANIZACEMI

„Účastníci zapojujúci sa do činnosti hnutí zachovávají vlastní ideovou totožnosť a samostatnosť. (...) Jsou hodnoty, jimž účastníci hnutí chtejí spoločne sloužiť. Patrí k nim socialistické ideály spoločenskej spravedlnosti, prejavujúci sa ve tvoreni stojných možností účasti ve verejném životě pro všechny občany, straníky i nestraníky, věřici i

ZE SEJMOMOVÉHO PROJEVU WOJCIECHA JARUZELSKÉHO

Vstupujeme do roku čtyřicátého výročí lidového Poľska. Necht to bude doba pocitivého zamýšlení nad tim, na co máme právo byt hrdi, i nad tim, kde a v čem jsme bloudili. Zejména ponaučení z posledních let musí posloužiť ako varování i ako ukazatel. Mladým i starším dohromady. Každému, kdo tu zem pokládá za svou jedinou vlast.

Z námi jsou těžké dny. Každý z nich měl dvoji tíhu. Ne jednou, ale stokrát jsme museli vybírat mezi tím, co je žádoucí, a tím, co je reálné.

13.prosince 1981 jsem se obrátil ke všem rodákům: nebudujme barikády tam, kde je potřebný most. Nyní musíme tento most opřít o pevné pilíře dohody a obnovy, vlasteneckého hnutí.

Bouřlivá byla ta doba, zkomplikovaly se „poľské cesty“. Chceme pozorně oddělit to, co je lidské a pravdivé, od toho, co je zatvrzelé, skutečně zločinné a nepřátelské.

Z této vysoké tribuny se dnes obracím srdečně ke všem, zejména k mladým občanům, kteří výhlášení válečného stavu uznali za přeškrtnutí svých nadějí. To je vaše vlast. To je vaše budoucnost. Budujeme ji svorně a solidárně. Dost už bylo v Poľsku nenávistných pohledů. Přišel čas, abychom si podali ruce, žili ve shodě, uznali dobro socialistické vlasti za společné, jediné a nejvyšší dobro.

Ne z cizí milosti, ale z vytrvalé práce, z věčně živých a tvůrčích sil socialismu můžeme dnes čerpat jistotu, že zítra bude lépe než dnes.

Do Poľska se vraci naděje.

nevříci, nezávisle na národní příslušnosti, vyjadřují se rovněž v hodnocení a uznání lidí podle jejich skutečných zásluh, a v politice vyrovnávající příčiny společenské nerovnosti.“

Z PROGRAMOVÉ DEKLARACE PRON

Otázkám realizace úkolů vyplývajúcich z I. kongresu PRON bylo dne 20. června t.r. věnovano setkání predsednictva Celostátní rady PRON s představiteli společenských organizací z celého Poľska, které se přihlásily do hnutí. Do dnešního dne je takových organizací asi 90. Naši Společnost zastupoval předseda UV KSČS Adam Chalupec. Zasedání předsedal Marian Orzechowski, generální tajemník Celostátní rady. Jak zdôraznil v svém projevu, dosavadní zkušenosť svědčí o tom, že těsná spolupráce PRON se společenskými organizacemi je v oboustranném zájmu, a rovněž v zájmu společnosti a státu. Jde však o spolupráci opírající se o zásady programové a organizační samostatnosti, vzájemné iniciativy, stejné práva a povinnosti. Pouze taková spolupráce může přinést společenský prospěch.

V diskusi se konstatovalo, že PRON se může stát podporou společenských organizací, zejména menších, které si vytyčují náročné úkoly, jako například mj. pro KSČS. PRON má podporovat zejména takovou činnost jednotlivých organizací, která si zaslouží širší společenský význam. Každá organizace v souladu s úkoly vyplývajícími z jejich stanov musí vypracovat svůj vlastní program předsevzetí, přihlásit k její specifikě, který by upevníval úlohu PRON v jejím prostředí a současně získal podporu PRON pro uspokojení potřeb organizace.

Během zasedání byla předložena řada návrhů týkajících se spolupráce organizací s PRON, zahrnujících problematiku celostátního i místního významu, zejména aktuální problémy, před nimiž stojí organizace i celá země. Bylo rozhodnuto, že každá z organizací přihlásí své představitele do práce v problémových komisiach hnutí, které jsou nejvhodnejší a nejkonstruktivnejší formou spolupráce organizací s PRON. Takových komisi je 14. Na nejbližším zasedání předsednictva UV KSČS bude rozhodnuto, v jakých komisiach PRON a kdo bude zastupovat naši Společnost.

V ČÍSLÉ:

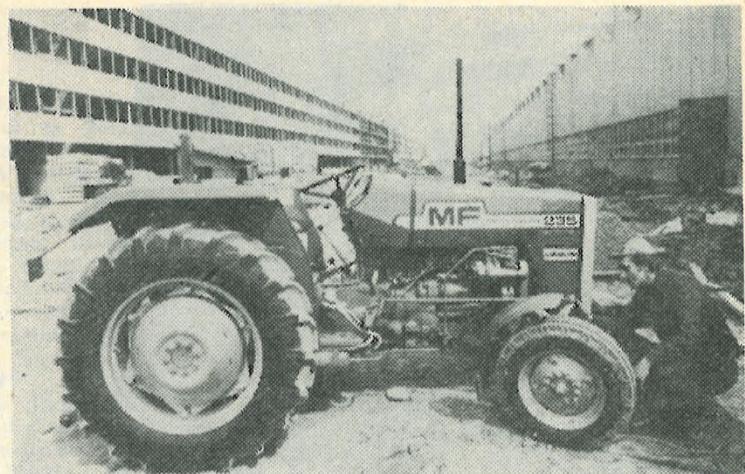
● Proti proudu času	— 6
● Prehliadka súborov	— 8
● Spolutvoril históriu Spoločnosti	— 10
● Recitačné súťaže	— 18—19
● Chov	— 21
● Novozvolené výbory	— 24—25
MS KSČS	

Lublinský URSUS sa pripravuje k štartu

V 70. r. započatá výstavba traktorového priemyslu v Polsku zahrňovala niekoľko gigantických investícii. Všetky mali byť prispôsobené pre produkciu licenčného traktora anglickej firmy Massey-Ferguson-Perkins.

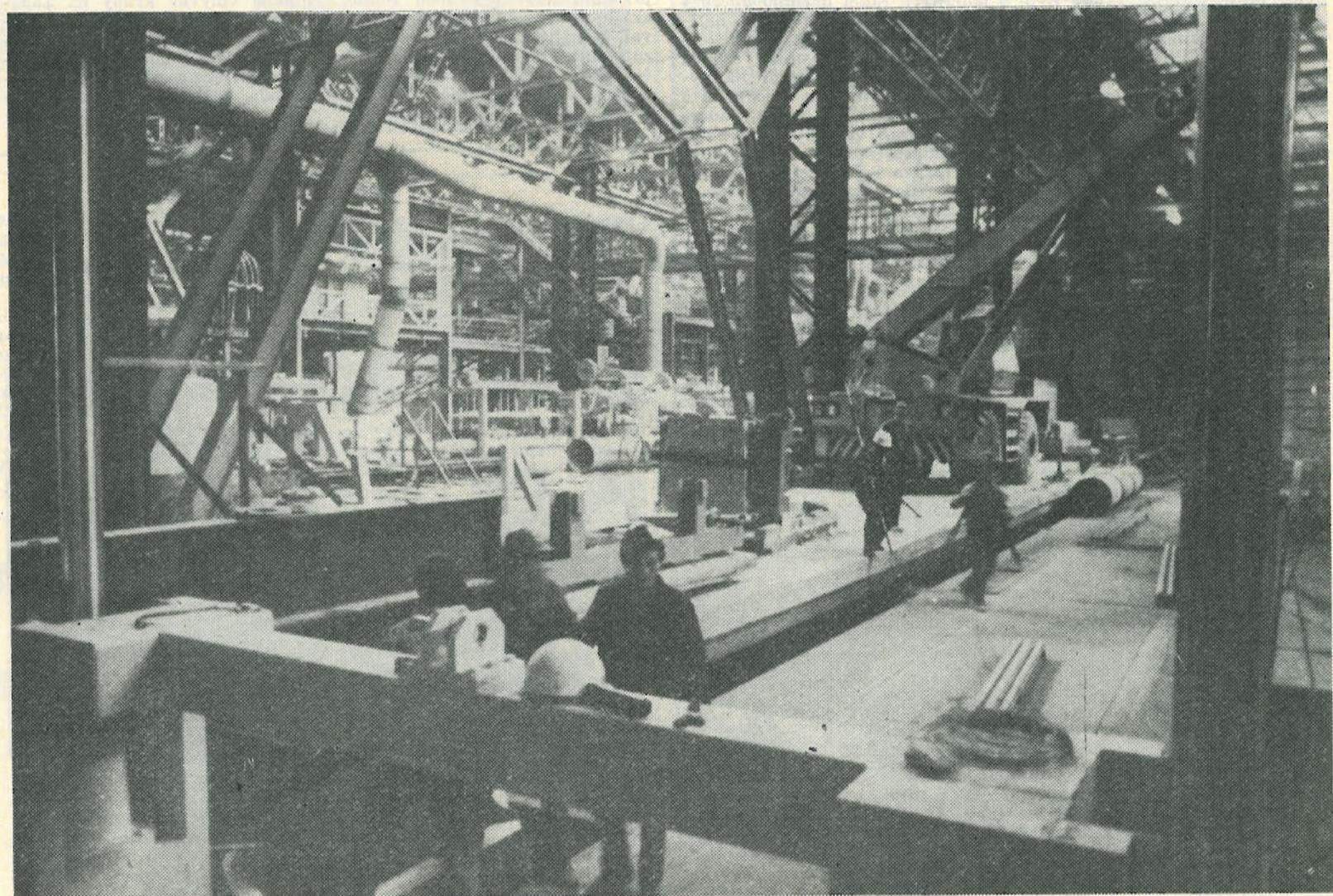
Hospodárska kríza vyvolala veľa diskusii o opodstatnenosti tejto licencie a vôbec celého investičného podujatia pod názvom „Ursus“. Licenčný traktor budú vyrábať, avšak k tomu, aby sa produkcia naplnio rozbehla, je

Snímky: CAF

potrebné množstvo súčiastok a iných výrobkov. K tomu sú zas potrební ďalší noví producenti. Tak teda v období zmrziených investícii, časť stavieb, nevyhnutná pre „Ursus“, musí pokračovať. Patrí k nim už roky budovaná gigantická lejáreň v Lubline, ktorá má v súčasnosti názov Metalurgické závody „URSUS“. Zaberá plochu 50 ha, z čoho polovicu prikryje strecha. Najväčšia krytá hala stojí na 15 ha. Pre potreby tohto kolosa vybudovali osobitý privod z elektrárne Kozienice a zvláštny prívod vody. Termín dokončenia tejto stavby niekoľkokrát odkladali. Súčasne však všetko naznačuje, že prvé oceľové odliatky pre traktory, závod vyprodukuje ešte v tomto roku. V budúcnosti sa v Lubline plánuje vyrobiť 60 tis. odliatkov ročne pre potreby traktorového priemyslu a motorizácie.

PROTI JADERNE VALCE
ВСЕМИРНАЯ АССАМБЛЕЯ ЗА МИР И ЖИЗНЬ
ПРОТИВ ЯДЕРНОЙ ВОЙНЫ
WORLD ASSEMBLY FOR PEACE AND LIFE,
AGAINST NUCLEAR WAR
ASSEMBLEE MONDIALE POUR LA PAIX ET LA VIE,
CONTRE LA GUERRE NUCLEAIRE
ASAMBLEA MUNDIAL POR LA PAZ Y LA VIDA,
CONTRA LA GUERRA NUCLEAR
WELTVERSAMMLUNG FÜR FRIEDEN UND LEBEN,
GEGEN ATOMKRIEG

Na snímku: Na zahajovacím zasedání k shromážděním promluvil prezident ČSSR Gustav Husák.

MÍROVÁ VÝZVA Z PRAHY

Jak jsme informovali v předchozím čísle Života, v Praze zasedalo ve dnech 21.–26. června t.r. Světové shromáždění za mír a život, proti jaderné válce. Bylo to první tak reprezentativní shromáždění v dějinách světového mírového hnutí. Dialogy probíhaly v 11 skupinách, jejichž představitelé pak předložili zprávu o jejich průběhu na plenárním zasedání. Účastníci shromáždění vypracovali široký konsens v otázkách dnes pro lidstvo nejdůležitějších: Neexistuje alternativa míru, mír je nutností, mír je třeba budovat s širokou aktivní účasti národů, mír je základem řešení všech palčivých problémů světa — společenských, hospodářských a politických.

Na závěrečném plenárním zasedání účastníci jednomyslně schválili Výzvu za mír a život, proti jaderné válce, v níž čteme mj.:

„Lidstvo stanulo na osudné křížovatce dějin. Stačí jediný chybný krok a svět by byl nedovratně vržen do propasti jaderné války. Zvlášť nebezpečné jsou plány na rozmístění nových jaderných raket prvního úderu v západní Evropě. Proto je naléhavé nutné zastavit rozmístění raket v Evropě, snížit úroveň všech jaderných zbraní na evropském kontinentu a usilovat o úplné odstranění všech jaderných zbraní ve světě.“

Prohlašujeme:

„Příprava jaderné války je nejtěžším zločinem proti lidstvu.“

„Masové hnutí za mír je mocnou silou a rozhodujícím činitelem mezinárodní situace, který může ovlivnit konkrétní politiku vlád směrem k míru.“

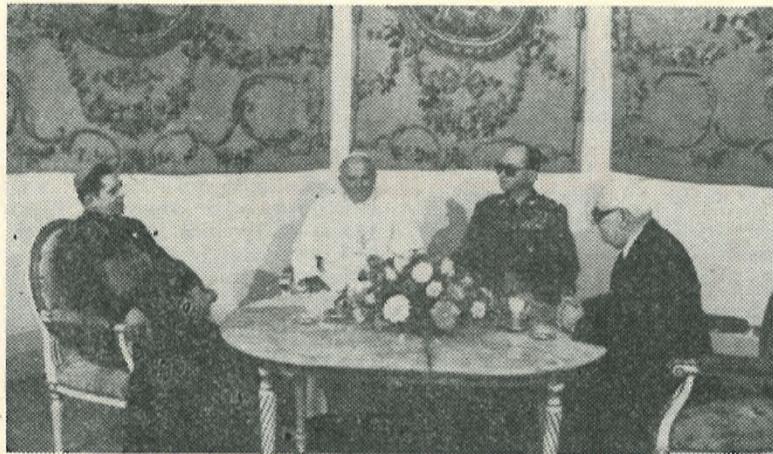
Vyzýváme všechny lidi:

„Nedovolme, aby se rok 1983 stal daším odrazovým můstekem k novému a smrtelně nebezpečnému kolu závodů ve zbrojení, k dalšímu stupňování konfrontace!“

„Mír, svobodu, nezávislost a prosperitu všem národům!“

PARIŽ. Prezident Francois Mitterand s ministerským predsedom vlády kanadskej provincie Quebec, René Levesque'om pred vchodom do Elizejského paláca. Obidva politici sa dohodli o.i., že francúzske firmy vybudujú pri rieke sv. Vavrinca závody na výrobu hliníka. R. Levesque pozval prezidenta Mitteranda na návštěvu do Quebecu na budúci rok.

JÁN PAVOL II. V POĽSKU. V dňoch 16.–23. júna 1983 pri príležitosti 600. výročia zázračného obrazu Panny Márie v Čenstochove bol na návštěve-púti v Poľsku pápež Ján Pavol II. Pápež navštívil Varšavu, Niepołkalanov — kde je kláštor sv. Maximiliána Kolbého, Čenstochovu, Poznaň, Katowice, Vratislav a Krakov. Počas svojej návštěvy sa Ján Pavol II. dvakrát stretol s gen. Wojciechom Jaruzelským — vo Varšave a na Waweli v Krakove. Súkromné rozhovory W. Jaruzelského s pápežom trvali celkove vyše štyri hodiny. Posledný, súkromný deň návštěvy pápež stráví v Tatrách.

Počas slávnej roznávky na letisku v Krakove, ktorej sa zúčastnili predstaviteľia najvyšších štátnych orgánov PIR, episkopátu a veriaci, mal prejav predseda Státej rady Henryk Jabłoński, kardinál Józef Glemp a pápež Ján Pavol II.

INFORMÁCIE V SEJME O NÁVŠTEVE JÁNA PAVLA II. V POĽSKU

Počas prvého dňa zasadnutia Sejmu minister Adam Lopatka predložil poslancom informáciu o návštěve pápeža Jána Pavla II. v Poľsku. Hovoriac o srdečnom privítaní pápeža v jeho rodnej krajine min. Lopatka konštatoval, že náboženských slávností sa zúčastnilo ok. 6 650 000 osôb. Návštěva bola predovšetkým náboženskou púťou, ale mala aj

svoj širší — vnútorný a medzinárodný rozmer. Týkala sa otázok, ktoré sú predmetom spoločného záujmu PER a apoštolskej stolice.

Návštěva si vyžaduje plnú všeobecnú prehľbenú analýzu. Na jej plné ocenenie sa musí ešte počkať. Konštatujúc to min. Lopatka predložil jej predbežné ocenenie. O.i. pripomienul, že mnohé vplyvné kruhy na Západe boli výrazne proti tejto návštěve. Zatiaľ návštěva sa nielen uskutočnila v dohovorenom termíne a forme, ale celkove prebiehalo v ovzduší všeobecného

Snímky: CAF, UPI, ČTK, APN

MOSKVA. Uskutočnilo sa tu stretnutie vedúcich stranických a štátnych činiteľov siedmich socialistických štátov. V priatome vyhlásení účastníci rokovania sa vyslovili za zastavenie pretekov zbrojenia a začiatku procesu odzbrojenia najmä jadrového a taktiež predložili návrh na uzavretie dohody o neútočení medzi NATO a Varšavskou zmluvou. Na snímke: poľská delegácia pod vedomím gen. Wojciecha Jaruzelského počas stretnutia v Moskve.

záujmu, pokoja a dôstojnosti. Tak bolo napriek pokusom podzemia a opozície v Poľsku využívať pre svoje ciele náboženské zhromaždenia.

Návšteva opäť upevnila zhodnosť postojov Poľska a apoštolskej stolice vo veci najvýznamnejšej pre ľudstvo — vo veci mieru a zabraňovania pretekom v zbrojení a jadernej katastrofy. Návšteva potvrdila, konštoval min. Lopatka, že cestou riešenia páľivých svetových problémov je medzinárodný dialóg a mierová spolupráca.

Potvrdila tiež jednomyselnosť Poľska a Apoštolskej stolice v tom, že suverénne Poľsko je potrebné Európe a svetu.

Priebeh návštevy potvrdil, po-vedal min. Lopatka, že so súhlasom apoštolskej stolice sa stretá-

realistický postoj vedenia kato-lickej cirkvi v Poľsku a značnej časti duchovných k otázkam spo- lupôsobnosti cirkvi so socialistickým štátom. V postoji štátu a vedenia cirkvi sú pre každého viditeľné, pochopiteľné a preto prirodzené rozdiely. Avšak nie boli počas návštevy dominantou.

PLR je socialistickým štátom, svetským a takým bude aj v budúcnosti — povedal min. Lopatka. Je totiž spoločným dobroom všetkých občanov, veriacich a neveriacich, príslušníkov všetkých vierovyznaní v Poľsku. Svetskosť štátu je demokratickou pokrokovou hodnotou, ktorú by si mali vážiť všetci. Je vecou štátu a zároveň cirkvi, aby protisocialistické sily nevyužívali náboženstvo ako nástroj v politickom boji proti ústavnej moci.

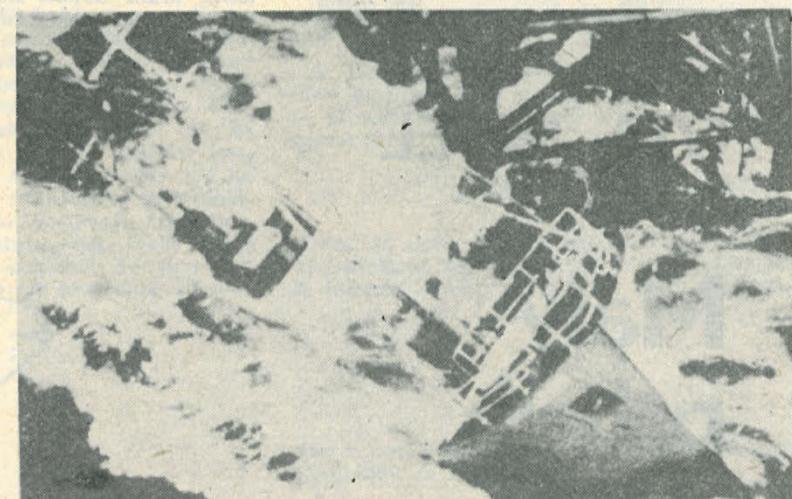

OSLO. Minister- ský predseda Nór- ska Kaare Willoch (prvý zľava) víta viceprezidenta USA Georga Bus- ha. Americký host predložil v Oslo otázku inštalacie tzv. eurorakiet v Západnej Európe a získal plnú podporu konzervatívnej vlády pre tento zámer. Na revanš Bush určil Nórsko za „klúčovú baštu v obrannom systéme Západu“.

DELHI. George Schultz počas rozhovoru s prezidentom Indie Zailom Singhom. Počas návštevy v Delhi americký vládny tajomník sa snažil odoprieť námietky, že Spojené štáty americké podporujú separatistické indické skupiny. Na letisku v hlavnom meste Indie Schultza vítovalo niekoľko desiatok demonštráントov, zase pred vývyslanectvom USA rozširovali protiamerické letáky.

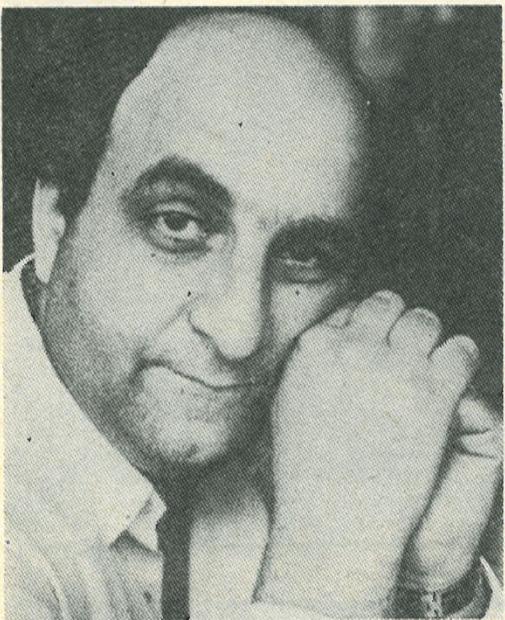
LILONGVE. V Malavi sa konali parlamentné voľby. V každom z volebných okruhov sa o mandát uchádzalo niekoľko kandidátov, ktorých určila ústredná vláda. Táto volebná akcia mala iba propagandistický význam, keďže diktátorák moc má v rukách doživotný prezident Hastings Ka- muzu Banda.

LONDÝN. Vo vzdialenosťi 20 morských mil od anglického ostrova Wight sa zásobovacia loď zrazila s plávajúcou vrtnou základňou. V dôsledku zrážky loď sa potopila. Šestlennú posádku sa podarilo zachrániť.

PARIŽ. Vítazmi Pohára Gordon Bennetta v tohoročných balónových pretekoch organizovaných Francúzskom sa stali Poliaci: Ireneusz Cieślak (zľava) a Stefan Makne. Preleteli oni svojim balónom dĺžku vyše 700 kilometrov a porazili posádky z ôsmich štátov.

Proti proudu času

Povidkář Ota Pavel se stal známým takřka ze dne na den. Způsobila to útlá knížka „Smrt krásných srnců“ (1971), hrst vzpomínek z dětství prožitého v krásné křivoklátské přírodě, během rybářských toulek s otcem, obchodním cestujícím a nenapravitelným snilkem Proškem, sympatickým podivínem a všeumělem, při setkáních s obyčenými lidmi kolem řeky Berounky a na rodném Kladensku. Každý čtenář našel ve vyprávění kus sebe sama. Jednoduché příběhy zobrazovaly celé bohatství života, jeho tragickou velikost i úsměvné stránky, hlavně však věčnou touhu jít za vlastní představou štěsti, i když tomu brání nouze, nemoc nebo válka. Pavlovy postavy naplní své sny s humor-

ným nadhledem, jednou v osvobodivé samotě krajiny, jindy v přátelství s člověkem ryzího srdce.

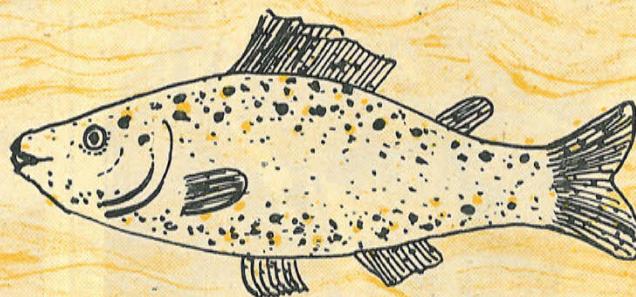
Teprve pod dojmem této četby začali jsme se vracet do 60. let a objevovat v autorovi novináře, který po zážitcích s fotbalisty pražské Dukly napsal reportáž o chlapsek cestě za úspěchem (Dukla mezi mrakodrapy, 1964) nebo který z poznání nelehkého osudu bývalých rekordmanů vytěžil látku k reportážním povídкам o odvrácené tváři sportu (Plná bedna šampaňského, 1967). Až časem, kdy jsme se dozvěděli o Pavlově nervové chorobě, pochopili jsme, že kdyby neviděl člověka ze dna živočich propasti, nevedl by nás k základním hodnotám sportovního zápolení tak opravdově (Pohár od Pánabohy, 1971; Syn celerového krále, 1972), ani by nepokračoval ve vzpomínkách na své dospívání u řek a moří z tak moudrého odstupu (Jak jsem potkal ryby, 1974).

Nad vypravěcky barvitými rády povídky „Malý pstruh“ z poslední knížky checene zapomenout, že Ota Pavel nás před deseti lety, 30. března 1973, navždy opustil.

PETR POSLEDNÍ

OTA PAVEL

Malý pstruh

Na ryby jsem šel na Skřivaňský potok. Sem jsme už jezdili v době, kdy jsem se vozil v bílém kočáru a přitom eucal dudlík. Na tom krásném potoce se kdysi usidlil bezvadný chlap, Jarka Franěk se svou ženou. Býval rozvědčíkem v Indočíně, v Anamu. A když se vrátil, tak tu na rozcestí šedivých silnic pod Nezabudicemi postavil dřevěný stánek s pivem, rumem a žlutou limonádou a nazval jej Anamo. Natřel ho na hnědo a o kus dál na potoce postavil zděnou restauraci „U rozvědčíka.“ Celý život zůstal srdečem rozvědčíkem, až mu Němci to srdeč zabilí za války ve věznici Plötzensee.

Ta paní na balkóně je jeho žena. Paní Fraňková, statečná. Je štíhlá a vlasy má havrani. Když ho Němci odváželi, řekl jí na rozloučenou:

„Nikdy nechod' z Rozvědčíka.“

Zila tu sama v křivoklátských lesích. Pořávala jídlo parašutistům, kteří tu hráli kučenik a zároveň sledovali s vytaženými pistolemi silnici, zda nejedou na obrněných transportérach Němci. Vařila hrachovou polévku rybářům a pocestným.

Už mě spatřila, volá z balkónu:

„Ty jsi vyrostl, chlapče.“

Usmíval se, že jsem vyrostl. Kdo by nebyl rád. Já jsem rád. Má rád paní Fraňkovou a nevím proč. Asi že je hodná, a že měla ráda pana rozvědčíka. A taky proto, že se nebála fašistů na obrněných transportérach. Chtěl bych jí jednou koupit nějaký velký dar, třeba auto nebo motocykl, aby mohla občas jezdit na nákup na Křivoklát a k nám do Prahy na návštěvu.

Šel jsem dál pod kvetoucími třešněmi v zahradě. Jak foulal vítr, tvořila se růžová chumelenice, kvítky s červenými znaménky padaly křížem. (..)

Došel jsem k svému potoku.

Tekla větší, malíčko zakalená voda, pstruhy nebylo vidět. Neměl jsem prut. Bál jsem se ho nést, když tak čapnu nějakého do ruky. Šel jsem výš až k polim a hájovně Gyp-

sárně. Té Gypsárně se hulilo z komína, a tak jsem se skrčil a proplížil se podél břehů, to už byl takový zvyk pytláčů. Zul jsem se a bylo mi nádherně, tráva mě chladila a šimrala do chodidel, jako by mi chtěla něco povídět. Po pražském dláždění to byl mateřídouškový balzám. V potoce jsem občas spatřil pstruhu, ležel v mělké vodě na konci túně a čekal, co mu voda nadělí. Jak mě spatřil, zamířil do hloubky.

V jedné hájovně na potoce žil hajný ve výslužbě Karel Kalous. Ten prý měl také dobré srdeč, ale nikomu ho nikdy neukázal. Na každého rval nadávky, které se nedají všechny opakovat. Až později jsme se spřátelili, já mu pekla pányčce čerstvé pstruhы, on plival kosti do ohnišťka a nadával, že by měl raději veprový. Nadával také na svou krávu, která mu pořád utíkala, a nadával na důchodový úřad, který mu neposílal dost peněz. Nadával taky mně, ale já se smál, protože jsem ho znal a bylo mi s ním dobré. Jenže tenkrát jsem byl jenom pověrostý chlapec — jak prohlásila paní Fraňková. Měl jsem z něho ukrutný strach. Plížil jsem se kolem hájovny. Nic mu neušlo, spatřil mě. Začal hned křičet: „Kam utíkáš, ty darebáku?! Ty lotře! Ty syčáku! Já tě zastřelím jako divoký prase!“

A kolibal se na těžkých nohou do hájovny pro pušku, kterou neměl. To jsem ovšem tenkrát nevěděl a utíkal jsem vrbičkami jako štvaná zvěř. Až za velkou skalkou jsem se zastavil. Nešel za mnou. Spatřil jsem ho, jak si ulevuje v lese, protože mu vítr jednou odnesl záchod a on už ho znova nepostavil.

Za Kalousem bývalo pásmo velkých pstruhů. Potok se tu také tenčil. Byly tu hezké túňky a tichá zákoutí, kde často pili srnci a srnky, občas sem zabloudil jelen, veliký jako jalovice.

Najednou jsem spatřil v túnce pstrucha. Svlékl jsem se do trenýrek a vlezl do potoka. Voda zábila. Věděl jsem, že na pstrucha musím jít současně oběma rukama, aby ne-

mohl uniknout na strany. Ponořil jsem ruce do vody. Dlouho jsem ho necítil, až jsem si na něj sáhl. Oba jsme sebou cukli. Měl rybí studené tělo. V tu ránu, jak na něj sáhneme, zmocní se vás vášeň od konečků prstů až k mozku. Znovu jsem na něj mákl. Vtiskl se mezi kořeny, aby se zachránil. Byl větší než jsem si myslí. Pak jsem ho opět učitil. Ale byl zapasován do kořenů a epal se stále hlouběji. Abych ho vytáhl, musel jsem ho zabít. Šel jsem na břeh pro nůž. Znovu jsem vlezl do vody. Pořád byl v díře, propásl jedinou možnost uplachnout, když jsem si šel pro ten nůž. Začal jsem bodat a řezat. Znehýbněl a já ho vytáhl mrtvého. Nebyl tak velký, jak jsem si myslí. Byl docela malý. A měl tělo samý šrám a ránu, jeho jásvář oranžové tečky byly rozrezány. Ale radoval jsem se. Byl to můj první pstruh. Vložil jsem ho do ušmudlaného kapesníku a vydal se zpátky k Rozvědčíku.

Před Rozvědčíkem mě napadlo, že ho daruji paní Fraňkové. Bůhvíjak dlouho neměla maso, kdovíjak dlouho nejdla rybu. Zaklepal jsem na dveře kuchyně. Usmála se na mě a řekla:

„Copak?“

„Něco jsem vám přines, paní Fraňková.“ Vytáhl jsem kapesníček a vybalil na lavici pstroužka. Mířela. Po chvíli tiše řekla:

„Toho jsi tam mohl ještě chvíli nechat.“

Vycouval jsem z kuchyně. Utíkal jsem až na silnici a tam jsem se zastavil. To jsem tam dal. To bylo tedy to auto a ten motocykl, co jsem ji chtěl darovat.

A poprvé v životě mě napadlo:

— Kde se v nás bere rabíjáctví?

— Kde se v nás bere ta krev pytláků?

Zahanben jsem utíkal dál jako zloděj, který ví, že bude znova krást, protože to chutná. U řeky jsem se svlékl a plaval jsem, abych se očistil jako hřišník v té indické řece Gangu. Na všechno jsem přestal myslit. Protože řeka je jiná než potok. Řeka je hluboká studna zapomění.

V Krzanowicích

Po první světové válce Slezsko patřilo k územím, na nichž byl proveden plebiscit o státní příslušnosti. V důsledku plebiscitu a tří slezských povstání proti německé nadvládě rada velvyslanců přiznala Polsku dne 20. října 1921 29 procent území, na němž byl plebiscit proveden. Z celkové plochy raciborského okresu — 870 km² a 167 tisíc obyvatel — Polsko získalo 135 km² s 21 600 obyvateli. Československu připadla území obydlená moravským obyvatelstvem (Hlučín) o rozloze 420 km² s 48 500 obyvateli. Německo dostalo nespravedlivě 420 km² raciborského okresu s 97 tisíci obyvateli. V této situaci Moravané žijící nad řekou Cynou (Psinou) zůstali v Německu, podobně jako české kolonie na Opolsku a Strzelecku.

V roce 1925 na Opolsku žilo 13 328 Čechů a ve Wroclawské regenci 5689 Čechů. Celkem jich bylo 19 017, z toho asi 8 tisíc mluvilo moravským nářečím. V tzv. „českém koutku“ (okolí Kudowy) bylo 3265 osob české národnosti a v Husinci 2900 osob. K větším obcím na Opolsku, kde žili Češi, patřil Grodziec (1822 obyvatel), Lubienie (790 obyvatel) a Piotrówka (1600 obyvatel).

Vraťme se však na Raciborsko za řeku Cynu (Psinu). Krzanowice jsou třetí obecí, v níž žijí Moravané. Vesnice Krzanowice, založená v roce 1256, má dnes 2970 obyva-

tel, z toho 80 procent Moravanů. K obci Krzanowice patří ještě tři vesnice: Borucin, Pietraszyn a Boleslaw, v nichž žije 90 procent moravského obyvatelstva, a vesnice s menším počtem moravských obyvatel: Bojanów a Wojnowice.

Do roku 1945 byla ve školách v těchto vesnicích vyučovacím jazykem němčina. Hlavní oporu češtiny byl kostel, v němž se konaly české bohoslužby. Farnost v Borucině vedl před druhou světovou válkou kněz z Hlučína a po válce z farnosti Krzanowice. Děkan Hlubek sepsal česky dějiny Borucina a u kněze Pawlaka je uložena kronika farnosti Borucin.

Dnes má obec Krzanowice 6300 obyvatel, z toho 70 procent Moravanů. Většinou jsou to rolnici. Obec má 4706 hektarů zemědělské půdy, z toho 967 ha patří státnímu statku, 716 zemědělskému družstvu, 279 jiným formám socialistického hospodářství a 2746 soukromým zemědělcům. Za hranicí v Československu mají soukromí rolnici 90 ha půdy. Nejpočetnější je skupina malých hospodářství 0,5 — 2 ha. Je jich v obci 394 na 390 hektarech a jejich majitelé si přivydělávají ve městě nebo se zabývají řemeslem. Poměrně velkou skupinu však tvoří velká hospodářství přes 10 hektarů. Je jich 116. Poměrně dobře se rozvíjí živočišná výroba.

V roce 1982 bylo v obci podle soupisu 2452 kusů dobytka. Na 100 ha připadá 94,7 kusů. V malých hospodářstvích jsou většinou dvě krávy, ve velkých 7.

Stav vepřového dobytka činí 3551 kusů, čili 137,1 na 100 hektarů. Obilí se pěstuje na 1613 ha, brambory na 262 ha. Na značné ploše se pěstuje cukrová řepa.

O významu moravského obyvatelstva svědčí funkce, které zastávají. Náčelníkem obce Krzanowice podobně jako sousední obce Krzyżanowice jsou Češi. Češi jsou tu tajemníky stranických organizací v obcích, řediteli škol apod. Uvedu jen několik: Wilhelm Wolnik — náčelník obce Krzyżanowice, Piotr Kiernicki — tajemník obecního výboru PSDS v Pietrowicích Wielkých, Zygmunt Rubin — turistický průvodce, okouzlený tímto krajem. Paweł Suchanek shromažďuje materiály k dějinám obce Pietrowice Wielkie a Kietrz. Minulostí tohoto kraje se zabývá také Zofia Lipiarzová, pracovnice muzea v Raciborzi. Marian Kozłowski, učitel ze Samborowic, pracuje od roku 1945 mezi místním obyvatelstvem. Władysław Sosna z Cieszyna popsal mapu Těšínského Slezska s přihlédnutím k těmto územím.

V příštím čísle věnujeme pozornost územím bezprostředně sousedícím s Raciborskem — Hlubčicku, kde rovněž žijí velké skupiny moravského obyvatelstva.

ZBIGNIEW TOBJAŃSKI

Autor se nyní zabývá bádáním moravského obyvatelstva na Raciborskou a jeho dějinami. K tomuto tématu se vrátíme v příštím čísle.

A všechno to létá vesmírem

Nosná raketa odstartovala... Nosná raketa vynesla na oběžnou dráhu... Včera zanikla v hustých vrstvách atmosféry...

V této a jiné podobě jsme zvyklí přijímat zprávy o kosmických letech, o vypouštění a zanikání umělých kosmických těles. Jen výjimečně se však toto zpravidlosti týká jiné kategorie předmětu vyrobených lidskou rukou, které obíhají po neznámých oběžných dráhách. O jaké předměty jde? O vysloužilé umělé družice, poslední stupně nosných raket, o různé díly a součásti, o kontejnery s odpadky, zbytky antén, kamery apod. Vědečtí a techničtí představitelé těch států, které se podílejí na kosmickém výzkumu, zvláště na pilotovaných letech, mají z této situace stále větší obavy. Kosmos je sice nekoncový, ale velká část umělých kosmických těles je vypouštěna do poměrně malého prostoru nad Zemí a tady nelze žádnou nahodilost vyloučit. V kosmu prostě přibývá odpad, který se stává potenciálním nebezpečím mj. pro kosmické lety. Dávno pryč jsou také doby, kdy se předpokládalo, že těleso vypuštěné na oběžnou dráhu tam setrvá snad navždy. Většina družic prostě jednou doslovně a z těchž oněch důvodů se po určitém čase vrátí na zeměkouli. Po sestupu do hustých vrstev atmosféry velká část z nich zcela shoří, ale určité detaily a vybavení mohou dosáhnout ve zdeformovaném stavu zemského povrchu, na němž mohou napáchat nepředstavitelné škody.

Podle zpráv z konce minulého roku bylo zjištěno v tomto prostoru asi 4630 kusů nejrůznějších kosmických těles, bezpochyby je však jejich počet o dost větší. Naprostou většinu těchto objektů tvoří zbytky posledních stupňů raket, kusy družic, ale také jen malé součástky, jako šrouby, náradí, kabely apod. Bezpochyby nejdražším kusem od-

padu bude stále ještě speciální filmová kamera, kterou v kosmu doslova ztratil americký astronaut M. Collins v červenci 1966 během letu Gemini 10.

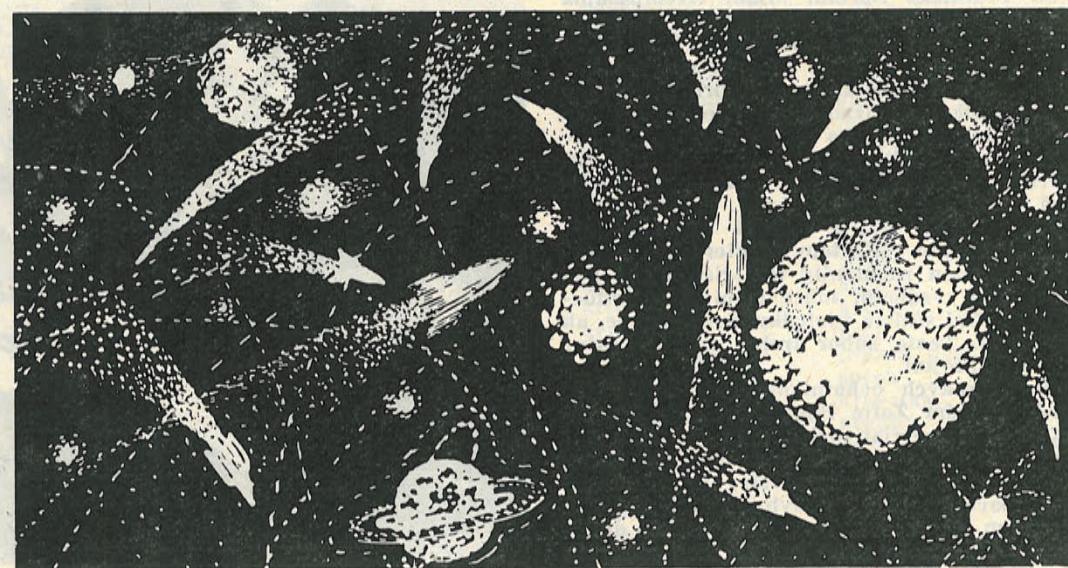
Uvedené kusy odpadu krouží v kosmu rychlosť 8 kilometrů za sekundu ve výškách nejčastěji 600 — 800 kilometrů. Jaká je pravděpodobnost srážek? Kusy odpadu krouží kolem zeměkoule v přesných odstupech za sebou nebo vedle sebe. Ale přece je tu potenciální nebezpečí: oběžné dráhy v kosmu se mohou protinat. Platí to nejen o družicích. K zemskému povrchu směřují ve

dne v noci tisíce meteoritů rychlostí 40 — 80 kilometrů za sekundu.

Nejnebezpečnější pro zemský povrch zůstávají družice, které již nejsou říditelné a klesají. 11. července 1979 se ponořila velká část americké orbitální stanice Skylab jiho-východně od Austrálie do vln indického oceánu. Skoro týden žily desítky milionů lidí v obavách, že šest let stará a 8,4 tuny těžká kosmická stanice dopadne někde na jejich hlavy nebo domy.

Nebezpečí je často zvýšeno tim, že některé kosmické objekty jsou vybaveny nebezpečnými náklady, např. zdroji energie v podobě jaderných minireaktorů. Některé družice mají zabezpečovací zařízení. Jakmile se už nedají použít, jsou na oběžné dráze zničeny. Zbylé malé trosky už neprojdou hustými vrstvami atmosféry.

Kresba: Areta Fedaková

Zbojnícky tanec Jurgovčanov v prevedení spojeného novobelsko-jurgovského súboru.

TANCUJ, TANCUJ, VYKRÚCAJ...

K stálym podujatiám v kultúrnej činnosti našej Spoločnosti patria každoročné prehliadky ochotníckych súborov miestnych skupín. Sú znamenitou previerkou práce, ktorú súbory vynaložili pre zdokonalenie svojich schopností a súčasne poskytujú prehľad o aktuálnom stave rozvoja ochotníckeho hnutia, členskom obsadení, potrebách i možnostiach jednotlivých súborov.

Tohoročná prehliadka folklórnych súborov KSČaS sa konala 15. mája v Nedeci a popri ochotníkoch tamtojšej miestnej skupiny sa jej zúčastnili súbory MS z Novej Belej a Jurgova, Krempach a Malej Lipnice. Podujatie, ktoré bolo tentoraz venované štvrtstoročiu vychádzania Života, si prišli pozrieť aj srdečne vítaní krajanmi vzácní hostia z Matice slovenskej: Viera Kantárová, dr. Svätošlav Švehlák, dr. Stanislav Dužek a zaslúžilý umelec Jaroslav Ševčík.

Vystúpenia krajančích folklórnych súborov v našich obciach na Spiši či Orave sú vždy významnou kultúrnou udalosťou a tak nie div, že vzbudili veľký záujem. Divadelná sála miestneho kultúrneho domu v Nedeci, kde sa konala prehliadka, bola zaplnená priam do posledného miesta desiatkami divákov — mládeže a starších z tejto obce a okolia, ktorí búrlivým potleskom odmeňovali účinkujúcich.

Miestnu skupinu v Krempachoch reprezentoval na prehliadke detský súbor pod vedením Františka Surmu. Mladí Krempašania nacvičujú spolu už tretiu sezónu a značne sa zlepšili oproti vlaňajšiemu roku. Zbavili sa trémy, typickej pre začiatokovcov, v ich vystúpení boli istotu a prirodzenosť, v tanci ľahkosť, svižnosť. Vo svojom programe nadviazali sice na piesne a tance predošlého súboru krempašskej MS, ale zároveň predviedli aj niekoľko nových prvkov, najmä pôvodných starých piesní. Podľa mienky odborníkov z Matice mladí Krempašania tvoria svojim talentom, zanietením a angažovanosťou znamenitý materiál, ktorý pod odborným vedením môže priniesť v budúcnosti veľmi slubné výsledky. Samozrejme, ak vytvárajú. Tento súbor treba jednako nutne vybaviť krojmi.

O nedeckých ochotníkoch, ktorí vystúpili pod vedením Žofie Bogačíkovej, možno piisať len v superlatívach. Je to aktuálne nás najlepší súbor a všetko nasvedčuje tomu, že nim ešte dlho zostane. Isté, ale prirodzené vystupovanie, ladné pohyby, pekné hlasys a program dopracovaný do najmenších detailov, v ktorom by snáď len skúsený odborník

našiel nejakú úchytku — to všetko dokazuje, že nepremárnili zimné obdobie a dobre sa pripravili na toto podujatie. Treba ešte poznámať, že Nedečania majú nacvičených niekoľko programov. Tentoraz predviedli zaujímavé predstavenie nazvané Priadky, ktoré bolo hodno uviesť aj na našich ďalších javiskách.

Po vyše dvojročnej prestávke sa už po druhý raz predstavil krajanom staronový novobelsko-jurgovský súbor pod vedením

Záber z vystúpenia nedeckého súboru.

Anny Mačičákovej a Jozefa Majerčáka. Nachádza krátka, od jesene min. roku, čo ešte bol badať v občasnom zaváhaní účinkujúcich medzi jednotlivým číslami programu, ktorého podstatu, tvorili piesne a tance pripravené týmto súborom ešte pred niekoľkými rokmi. Nepochybujem, že v tomto súbore drieu ešte veľké možnosti, ktoré treba a možno ľahko uvoľniť, o to viac, že mnogí členovia majú veľké ochotnícke skúsenosti. Musia však nutne pripraviť nový program, čo by pri bohatstve folklóru v tejto oblasti nemalo robiť žiadny problém, no a vyriešiť otázku sústavnejšieho spoločného nacvičovania, ktoré im pre vzdialenosť oboch obcí spôsobuje ťažkosti.

Zaujímavé vystúpenie mal oravský súbor MS z Malej Lipnice, vedený Viktoriou Smrečákovou, ktorý sa mohol ukázať len v skromnom, osemčlennom zložení. Na rozdiel od ostatných súborov, ktoré mali v svojich programoch aj stylizované ľudové tance, Lipničania predviedli výlučne pôvodný oravský program. A v tom je jeho najväčšia hodnota. Je isté, že tento súbor, hoci sa práve reorganizuje, bude možné po patričnom odbornom zaškolení ukázať všade, na každom podujatí.

Škoda, že sa nedeckej prehliadke nezúčastnil ďalší krajančí súbor z MS v Kacvíne, ktorý sa však už viac rokov, najmä v letnom období, bori s nedostatom tanečníkov, keďže chodia do práce mimo svoju obec. Bolo by načasné pouvažovať, ako to vyriešiť.

Prehliadka v Nedeci bola nepochybne vydareným podujatím. Ukázala, že väčšina súborov nezáhľala, prejavuje chuť do práce, iniciatívu a krajančú angažovanosť. Už za to patrí im uznanie a vdaka.

Rozhodnutím súťažnej komisie na folklórne slávnosti v Detve bol vybraný spojený novobelsko-jurgovský súbor KSČaS. Členmi tohto súboru, ktorí odcestovali na detvianske podujatie, sú:

Z Jurgova — Anna Mačičáková (vedúca), Jozef Vojtas (č. 80), Jozef Vojtas (č. 45), Marián Butas, Andrej Martinčák, Helena Gombóšová, Ján Chovanec, Mária Chovanecová, Ján Gomboš, Mária Gombošová (č. 78), Mária Gombošová, Lucyna Mačičáková; Z Novej Belej — Jozef Majerčák (vedúci), Ján Bednárik, Marek Lojek, Marián Dluhý (č. 50), Marián Dluhý (č. 4), Gražyna Vojenská, Dominik Majerčák, Dominik Kurnát, Anna Majerčáková, Mária Majerčáková, Marián Kalata, Anna Lopušniaková, Mária Chalupková, Mária Šćureková, Vieslav Vincsek, Danuta Antolaková, Mieczysław Nowobilski, Wiesław Nowobilski, František Majerčák, Lucia Bednáriková, Ján Chalupka a Ján Kurnát.

Text a snímky: JÁN SPERNOGA

Vystúpenia jednotlivých súborov pozorne sledujú hostia z Matice slovenskej (sprava): dr. Svätošlav Švehlák, dr. Stanislav Dužek, Viera Kantárová a zaslúžilý umelec Jaroslav Ševčík v spoločnosti Žofie Bogačíkovej z Nedeca a Anny Krištofekovej z Krempach.

ŽENCI

Duje a duje víchor búrkový
a naše zrelé žitko kmása.
Aj koník strátil pri vzpieraní podkovy,
i traktor pod náporom divým otriasa sa.

A žencov v poli všetko toto boli,
z čiel po licach sa valí slaný pot,
ponáhlajú sa chlieb náš ukryt do stodoly,
preto sa nikto nemá na odchod.

Ked' potom stíchnu živly ako hrob
a slinco prechádza sa pyšné medzi klasmi,
začnú si nôtiť piešen z dávnych dôb
o láske, štastí medovými hlasmi.

VLADIMÍR REISEL

Ze zpěvu míru

Ze zpěvu míru
Zpívám zpěv míru. Volám lid
všech národů, všech barev pleti,
volám vás, muži, ženy, děti,
vás všecky, kteří chcete žít,
zpívám zpěv míru.

Volám vás, pastuchové stád,
vás, mláteci s oteklými palci,
volám vás, krejčí, selky, tkalci,
volám vás, ženy z promenád,
zpívám zpěv míru.

Volám vás, starí lodníci,
volám vás, žeňšky, listonoši,
volám vás, děvčata a hoši,
volám vás touto polnici,
zpívám zpěv míru.

VÍTEZSLAV NEZVAL

Kresba: Areta Fedakovič

SLOVNÍK ŽIVOTA (101)

Mäkké i a tvrdé y v odvodzovacích príponách domácich slov.

V domácich slovách pišeme tvrdé y len v odvodzovacej prípone podstatných mien ženského rodu na -yňa a príslovek na -sky a -cky: správkyňa, bratsky, umelecky, burgyňa, dozorkyňa, leťkyňa, jaskyňa, svedkyňa, umelkyňa, zamestnankyňa, znalkyňa, hospodársky, spoločensky, po slovensky, dramaticky, letecky a pod.

V ostatných odvodzovacích príponách domácich slov pišeme vždy mäkké i/i.

V podstatných menách

a) mužského rodu:

- ic: novic, šlachtic a pod.
- ič: kurič, hasič a pod.
- ík/-ik: cukrík, červík a pod.
- ník/-nik: robotník, strážnik a pod.
- íček: chlebiček, voziček a pod.
- íkár: košíkár, mastiúkár a pod.
- ín: kurím, včelin, cintorín, kravín a pod.
- íneč: holubinec, starobinec a pod.

POĽSKY

kredit
krem
kremacja
kremówka
kremowy

SLOVENSKY

kredit
krém
kremácia
šľahačka
šľahačkový

CESKY

kredit
krém
kremace
šlehačka
šlehačkový

krepa

kres

stanáč u kresu

kresy

kresa

kreska

kreskówka

kresowiec

kresowy

krešlič

krešlarz

kret

krešes

kreton

kretyň

kretowisko

krew, krwi

krewa

krewetka

krewki

krewny, krewniak

kreza

krezki

kręcić

kręciek

kręcony

krep

koniec

zastáť pri

cieli

pohraničie (štátu)

čiara, črta

čiarka

kreslený film

človek z pohra-

ničia

pohraničný

kresliť, rysovať

kreslič

kŕt

úplne

kartún

kretén

krtinec

krv

prehra, neúspech

krevetka

prudký,

popudlivý

príbužný

golierik

kutle

krútit

motolica

krútený

krep

konec

stanout u cíle

pohraniči

čára

čárka

kreslený film

člověk z

pohraničí

pohraniční

kreslit, rýso-

vat

kreslič

krtek

úplně

kretén

krtinec

krev

prohra, neú-

spěch

krevetka

prudký

příbužný

límeček

dršky

kroutit

motolice

kroucený

PRÍTOMNOSŤ SLOVENSKÉJ KULTÚRY

Slovak
Culture
Today

Vydavateľstvo Obzor a Matica slovenská vydali veľmi zaujímavú publikáciu o slovenskej kultúre Prítomnosť slovenskej kultúry (1982, 300 strám). Kniha je určená hlavne krajanom žijúcim v zahraničí. Prináša všetky základné údaje, fakty a vzťahy v rozvoji slovenskej kultúry za roky 1970—1980. Ini-

ciátorou tejto publikácie je Matica slovenská, ktorá za posledné roky vydala pre našich krajanov v zahraničí také zaujímavé diela ako sú napr.: tri zväzky dokumentov Slovenské vysíhovalectvo, dvojzväzkové syntetické dielo Slováci vo svete, osem ročníkov zborníka Slováci v zahraničí, brožúrku

Slovensko — naša hrdosť a láska, 64-stranový magazín Slovensko a iné. Okrem toho MS rozvíja rozličné formy kultúrnych kontaktov so zahraničnými Slovákm ako sú napr.: konferencie, účasť zahraničných súborov na folklórnych festivaloch, rekreácie detí našich krajanov na Slovensku, choreografické kurzy pre vedúcich krajanských súborov.

Kniha Prítomnosť slovenskej kultúry je rozdelená podľa jednotlivých oblastí spoločenského a kultúrneho rozvoja na 18 kapitol. Predslov ku knihe napsal národný umelec Vladimír Mináč, predsedu Matice slovenskej. Hovorí v ňom o úlohe a poslaní kultúry v živote pracujúceho ľudu. Vyzdvihuje nielen domácu kultúru, ale aj vyspelú kultúru Slovákov v zahraničí, ktorá nemôže existovať bez návratov k pôvodným prameňom. Svoje samostatné kapitoly tu majú: literatúra, divadlo, film, hudba, výtvarné umenie — profesionálne i ľudové, architektúra, knihovnictvo a knižná kultúra, školstvo a veda, rozhlas, televízia, a tiež rozbor kultúrneho života v spoločnosti, materiálno-technická základňa kultúry, vývoz a dovoz hmotných hodnôt kultúry, výskum kultúry, pamiatky, múzeá a galérie a ochrana prírody. Autormi jednotlivých kapitol sú mnohí významní predstavitelia kultúrno-spoločenského života, a to: Ivan Sulík, Vladimír Stefko, Peter Mihálik, Ladislav Mokrý, Eudimila Peterajová, Ester Plicková, Martin Kušný, Miloš Marko, Vladimír Cirbes, Stefan Pasiar, Ondrej Cloviček, Jozef Mátej, Pavel Paška, Ján Fischer, Jozef Klinda, Pavol Holéčky, Jaroslav Liptay, Vladimír Varinský. V závere knihy je menný register.

Kniha je bohatou dokumentovaná fotografiemi a reprodukciami. Za každou kapitolou je podrobny obsah v anglictine. Je vydaná na kriedovom papieri najmodernejšou technikou v Tlačiarňach SNP v Martine.

Kniha nerozoberá podrobne jednotlivé fakty a diela, iba informuje čitateľa o poslednom desaťročí vo vývoji kultúry, o hodnotách, ktoré boli za toto obdobie vytvorené, o dynamike kultúrneho rozvoja slovenského národa.

Vychádza v roku, v ktorom si pripomíname 120. výročie Matice slovenskej.

Škoda, že sa nedostala do knihy aj kapitola informujúca o rozvoji kultúry zahraničných Slovákov. Veríme však, že nasledujúca publikácia bude obsahovať aj túto kultúrnu činnosť zahraničných Slovákov.

MARTA PANČÍKOVA

ČERVENEC – JÚL — LIDÉ — LÉTA — UDÁLOSTI

21.VII.1944. V osvobozeném Chechmu vznikl Polský výbor národného osvobození (PKWN) ako prozatími výkonný orgán řídící osvobozenec boj polského národa a obnovení polské státnosti. Povolala ho Zemská národná rada (KRN), vytvorená v letech bojů v podzemí, jejž vedoucí silou byla Polská dělnická strana.

22.VII.1944. Polský výbor národného osvobození vydal Manifest navazující na ideovou deklaraci Polské dělnické strany a program Zemské národní rady. Manifest vyzýval polský národ k ozbrojenému boji o osvobození zbývajúceho polského územia a definitívni rozdraci německých uchvatitelů, o vrácení Polsku piastovských území nad Odrou, Nisou a Baltem; vyzýval ke vstupování do polské armády a k poskytování pomoci Sovětské armádě ve společném boji s fašistickým Německem. Byly v ném vyjádřeny základní ideově-politické zásady programu revolučních změn, vytyčených demokratickým táborem a zásady organizování lidového státního aparátu.

3.VII.1883. V Praze se narodil Franz Kafka, rakouský spisovateľ a autor poviedok. Osou jeho tvorby je drama lidského osudu, sa-

mota a bezradnosť člověka ve světě, v němž vládne fatum. Měl velký vliv na současnou světovou literaturu, zejména na surrealisty a existencialisty. Povídky Rozsudek, Proměna, romány Proces, Zámek (zemřel 3.VI. 1924 v Kierlingu u Vídne).

4.VII.1776. Prohlášení nezávislosti Spojených států amerických.

4.VII.1943. V letecké katastrofě nad Gibralタarem zahynul armádní generál Władysław Sikorski, spolužakladatel polských nezávislých vojenských organizací. V letech 1939—43 předseda polské emigrační vlády a hlavní velitel polských ozbrojených sil na Západě. Ke katastrofě došlo 16. vteřin po startu z letiště na Gibraltaru. Letadlo z dosud nevysvětlených příčin se zřítilo do moře. Ze 17 osob, které byly na palubě letadla (mezi nimi byl Sikorského dcera) katastrofu přežil jen kapitán pilot Edward Prchal. W. Sikorski se narodil 20.V.1881 v Tuszowě Národném na Sandomiersku.

5.VII.1943. V oblasti Kurska, Orla a Bělogrodu v poriadku Dnepru začala jedna z největších bitev druhé světové války mezi německou a sovětskou armádou, zakončená vítězstvím sovětských vojsk, která přešla do

ofenzivy. Na obou stranách v ní bojovalo přes 50 dní a nočí více než 4 milióny vojáků, 60 tisíc děl a moždířů, 13 tisíc tanků a samohybných děl a asi 12 tisíc letadel.

5.VII.1978. Z výpravy do vesmíru se vrátil na zemi první polský kosmonaut Miroslaw Hermaszewski, ktorý sa od 27. června účastnil sovětských výzkumov na palubě orbitálnej stanice Sojuz 6.

6.VII.1923. V Kurowě v Lublinském vojvodství se narodil Wojciech Jaruzelski, armádní generál, první tajemník ÚV PSDS, předseda vlády PLR, ministr národní obrany a předseda WRON.

6.VII.1950. Ve Zhořelci nad Odrou lidové Polsko a Německá demokratická republika podepsaly smlouvu o vytyčení polsko-německé hranice na Odře a Lužické Nise, upovídající mírové územní a politické uspořádání v Evropě v souladu s postupimskými usneseniami.

10.VII.1918. V. všeruský sjezd rad dělnických, vojenských a rolnických delegátů sehvádil ústavu Ruské federativní sovětské socialistické republiky — první sovětskou ústavu.

10.VII.1943. Na Sicílii byla zahájena námořní výsadková operace spojeneckých sil

Spolutvoril historiu Spoločnosti

Krajana Pavla Ziembu z Lapšanky možno právom nazvať spolutvorcom histórie našej Spoločnosti. Zviazał sa s našou organizáciou od začiatku jej činnosti. Zúčastňoval sa tiež na jej organizovaní. Vo funkcií predsedu miestnej skupiny pôsobil celých tridsať päť rokov. Jej minuloročné 35. výročie bolo teda trochu aj jeho výročím. Ale po poriadku...

Narodil sa v 1898 v rodine Andreja a Rosálie Ziembcov v Lapšanke. Jeho otec bol zástupcom obecného richtára a trochu aj školským učiteľom. Umožnilo to dať deťom patričnú výchovu. Pavol bol najmladším synom v rodine, mal dve sestry Katarinu a Žofiu a dvoch bratov Antona a Ludvíka. Keďže bol najmladší, jeho prvoradou povinnosťou skorô do mládenecích rokov bolo pasenie kráv. V škole sa učil dobre, hoci okrem slovenčiny sa učil maďarsčinu. Učiteľ dokonca navrhoval otcovi, aby malého Pavla dal študovať. Doma však trpeli biedu, často ledva stačilo na skromnú výživu.

— Pamäťam sa, — hovorí krajana Pavla Ziemba — že najčastejšie sme jedávali ovseňné placky. Keď nám otec dovezol z jarmoku pletenku, veľmi nám chutila, bola sladká ako med.

Starší súrodenci ešte ako veľmi mladi vysteňovali za prácou do Ameriky. Najmladší preto musel zostať pri rodičoch na gazdovstve.

Bol rok 1914, v Európe zúrila prvá svetová vojna. Rakúsko-uhorská monarchia potrebovala stále nových vojakov. „Bít sa za jeho veličenstvo cisára“ povolali aj ešte ani nie osmnásťročného Pavla do Užhorodu na východný front. Neskoršie, po prehranej bitke ich odvelili na taliansky front.

— Boli to strašné časy — spomína kr. Ziemba. Okolo nás hvizdali nepriateľské guľ-

ky, veľa sa strieľalo, ale ešte viac zahynulo nevinných ľudí. Dlhú som však nevojenčil. Vo februári 1917 zranil moju nohu a ruku úlomok ručného granátu. Spamatával som sa iba v nemocnici, v ktorej som sa liečil skoro do októbra, vtedy ma prepustili do civila. Už po návrate domov som dostal od kamaráta list, že v Rusku vypukla revolúcia. Vraj na východnom fronte vojaci prestali na seba strieľať. Ved „za što my budem sa biti, my sovsem bratia“ hovorili. Bolo vrah veľa radosť.

Ale vtedy už dospelý Pavol hrdačil na roli. Medzičasom, keď bojoval, zomrel mu otec. Na gazdovstve zostal sám so staršou, poslabšou už materou. Do práce potrebovali mladú silu.

Dvadsaťpäťročný Pavol sa onedlho oženil s osemnásťročnou Máriou Kurucovou. Málo sa však tešil z manželského šťastia. Po siedmich rokoch dobrého a šťastného manželského života pri pôrode tretieho dieťaťa žena zomrela. Také to boli časy, o lekárskej stavostlivosti vtedy ešte nepočuli.

Na pláč a veľký smútok však neboli vhodný čas. Doma predsa zostali deti, o ktoré sa treba bolo staráť. Počať v práci na poli tiež nemohol. Často po celonočnom bdení musel ráno vyjsť s kosou na lúku.

Oženil sa po druhýkrát ako tridsaťtričná vدوvec s Júliou Domianovou z Tribša.

Zakrátko v Európe opäť bola vojna. Veľa mladých ľudí isto bojoval. Naštaste Lapšanka veľmi neutrpela. Rozumný, obratný, ešte mladý človek, krajana Pavla Ziembu vzbudil pozornosť spoluobčanov. Zvolili ho za richtára. Túto funkciu plnil päť rokov. Povinnosti pribúdalo a zmenili sa aj pomery v povojsnovom období, nemohol sa preto venovať verejnej činnosti.

So ženou Júliou mali tri deti — Ludvíka, Máriu (v novozvolenom výbere MS plní funkciu tajomníčky) a Helenu.

Jeho vrelý vzťah ku krajanským otázkam bol všeobecne známy. Preto pri zdrode najprv slovenských Spolkov a potom Spoločnosti stál od začiatku. Miestna skupina v Lapšanke pôsobí od 1. januára 1951 a za jej predsedu zvolili krajana Pavla Ziembu. Od toho času za predsedu ho volili na každej volebnej schôdzi. Miestna skupina v Lapšanke nie je najpočetnejšou, nedosiahla tiež mimoriadne výsledky v kultúrno organizačnej činnosti. Avšak nesporým úspechom bolo založenie

divadelného krúžku v 1960, klubovne MS v 1971 a naposledy zorganizovanie vyučovania slovenského jazyka v 1982. Veľkú zásluhu má na tom krajana Pavla Ziemba. S jeho menom sa v Lapšanke stotožňovala činnosť miestnej skupiny. Bol pri všetkom čo bolo nové, potrebne, prekypoval energiou, obetavosťou a svedomitosťou. Na krajanu Pavla Ziembu sa bolo možné vždy spoľahnúť, odpovedal na každý úradný problém, ešte aj prednedávnom — spomínajú domorodci — so „svojím listom“ do ÚV KSČS išiel na poťu sám až do Nižných Lapšov. Podobne bolo aj s účasťou na schôdzach, krajana P. Ziemba bol skoro vždy prítomný.

Medzičasom mu zomrela manželka. Býva spolu s dcérou Máriou a jej rodinou. Podľa možnosti snaží sa vypomáhať v domáčich prácach. Zdravie mu zatiaľ služí, hoci vojnove zranenia a roky ľažkej práce mu strpčujú život, najmä chôdzu, v ktorej mu pomáha palíčka. Myself si však zachoval jasné, pri spomienkach ožívá, stáva sa popudlivý. Spomínať predsa je na čo. Nielen vojnove roky, život na dedine, zdalo by sa jednotváry, predsa je len bohatý na všelijaké zážitky. Jeho činnosť v miestnej skupine a Spoločnosti to je tiež história, história ľadu, ktorý svojou obetavosťou a vrelým vzťahom k spoločenskej činnosti dokázal, že aj jedinec môže veľa viesť do krajanského hnutia.

— Moja práca pre Spoločnosť mi dávala mnoho potešenia, bola mojom jedinou pasiou. Veľkú radosť som vždy mal vžmá zo stretnutí s krajanmi z iných MS. Potešil ma vždy novozískaný člen, nový predstaviteľ Zivotu. Želal by som si, aby Miestna skupina KSČS v Lapšanke bola aktívnejšia, mala viac členov a viacaj detí sa učilo svoju rodnu reč — slovenčinu.

Dnes krajana Pavla Ziemba je na zaslúženom dôchodku, 18. júna t.r. oslávili osiemdesiate piate narodeniny. Je v súčasnosti najstarším občanom v obci.

K jeho významnému životnému jubileu mu želáme pevné zdravie, veľa spokojnosti a veľa rokov života.

V ocenení zásluh kr. Pavla Ziemba, mu udeliili medailu Za zásluhy pre KSČS a na poslednej výročnej volebnej schôdzi ho zvolili za čestného predsedu MS.

DOMINIK SURMA

proti nemeckým a italským vojskům. Operace skončila 17.VIII. víťazstvom spojenců a přispěla ke svržení fašistického režimu v Itálii. 25.VII. byl Mussolini zatčen, moc převzal maršál P. Badoglio a 3.IX. jeho představitelé podepsali v Cassibile u Syrakuz kapitulaci Itálie.

11.VII.1943. Odvetou za popravu vězňů Patriaku bojové skupiny Lidové gardy provedly přepadení německých lokálů Cafe-Club a Mitropa ve Varšavě.

13.VII.1873. V Brezové pod Bradlom zemrel Samuel Jurkovič, slovenský národní a kulturní pracovník, zakladatel prvního svépomocného úvěrového družstva (Spolok gádzovský) na Slovensku (nar. 9.II.1796 v Brezove).

13.VII.1943. Němečtí fašisti vypálili český Malin na Volyňsku (SSSR) a zavraždili 374 občanů české a 26 polské národnosti.

14.VII.1981. Ve Varšavě zasedal IX. mimorádný sjezd PSDS.

15.VII.1944. U príležitosti 533. výročia historické bitvy u Grunwaldu se v Selcích nad Oku v SSSR konala slavnostná prisaha 1. divize pěchoty T. Kościuszka, ktorá se stala základem Polské lidové armády. Jejim veliteľom bol generál Zygmunt Berling. 1.IX.

1943, v den 4. výročí přepadení Polska fašistickým Německem, 1. divize vytáhla na frontu, kde ve dnech 12.—13. října 1943 svedla u Lenina na Bělorusí svou první vítěznou bitvu.

17.VII. — 2.VIII.1945. V Postupimi se konala konference šéfů vlád SSSR, USA a Velké Británie, poslední setkání velké trojice. Hlavními tématy konference byl osud poraženého Německa a usporádání následků druhé světové války. Jedním z nejdůležitějších postupimských rozhodnutí bylo definitivní určení polských západních hranic podél Odry, Lužické Nisy a Baltu.

19.VII.1893. Ve vesnici Bagdady (nyní Majakovskij, Gruzijsko) se narodil vynikající ruský spisovatel, básnik a dramatik Vladimír Majakovskij, ktorý výrazne ovlivnil sovětskou poeziu (zemrel 14.IV.1930 v Moskvě).

22.VII.1878. Ve Varšavě se narodil Janusz Korczak, vlastním jménem Henryk Goldszmit, vynikajúci pedagog, spisovatel, veřejný pracovník a lekár, zakladatel domovu pro sirotky. Základom jeho výchovných koncepcí byla „úcta k dítěti, ktoré je ľavčekom od narozenia, a nestává sa jím teprve po dosažení zralosti“. Deklarace OSN uznala tuto zásadu za záväznou v členských zemích. Za

fašistické okupace byl ředitelem siročince ve varšavském ghettu. 5.VII.1942 se skupinou více než 500 dětí vyšel na svou poslední cestu do fašistického vyhlazovacího tábora Treblínska, kde zahynul.

29.VII.1793. V Mošovcích (okres Martin) se narodil Jan Kollár, slovenský básnik, spisovatel a historik, ideolog všeobecné vzájemnosti (zemrel 24.I.1852 ve Vídni).

29.VII. — 14.VIII.1948. V Londýne se konaly první poválečné Olympijské hry.

30.VII.1893. Dve skupiny polských a litvanských revolucionárov — skupina Svazu polských dělníků a skupina tzv. Druhého proletariátu, založily Sociální demokracii Království polského a Litvy, revoluční marxistickou dělnickou stranu. SDKPiL působila až do roku 1918, kdy společně s Polskou socialistickou stranou — levicí vytvořila Komunistickou dělnickou stranu Polska.

31.VII.1853. Ve lvovské nemocnici farmaceut Ignacy Lukasiewicz zapálil první petrolejovou lampu na světě. Lukasiewicz zaujal ropa, kterou sedlaci na Podkarpatsku zpracovávali na mazání na vozy. Vypracoval proces destilace ropy a založil u Krosna první důl na tekuté zlato na světě.

Od toho čísla budeme na pokračovanie uverejňovať román Petra Jaroša Tisícročná včela. Pri tejto príležitosti sa chceme aspoň v krátkosti zmieniť o autorovi tohto úspešného diela.

Peter Jaroš sa narodil 22. januára 1940 v Hybiach. Absolvoval Filozofickú fakultu Univerzity Komenského v Bratislave. Pracoval ako redaktor v Kultúrnom zivote, v Mladých letách a v rozhlasovej. Teraz pracuje ako dramaturg Slovenskej filmovej tvorby Bratislava-Koliba.

Spisovateľská činnosť Petra Jaroša je pomerne bohatá. Debutoval v 1963 prízou Popoludnie na terase, za ktorú obdržal cenu Ivana Krasku. Odmenené boli aj

ďalšie literárne diela Petra Jaroša, o. i. Menet cenou vydavateľstva Smeňa, Kraviny cenou vydavateľstva Slovenský Spisovateľ, Pradeno odmenou vydavateľstva Smeňa a román Tisícročná včela cenou Zväzu slovenských spisovateľov a Štátnej ceny Klementa Gottwalda. Vydal tiež rad ďalších prozaických diel a napísal niekoľko rozhlasových hier a filmových scenárov.

Peter Jaroš svojim románom približuje čitateľovi pomerne nedávnu ešte takmer živú minulosť. Vykrájuje z nej tri desaťročia — od 90. rokov minulého storočia do konca 1. svetovej vojny. Sú to osudy ľudu — murárskej rodiny z liptovskej dediny Hybe. Au-

tor ich napĺňa drámami i nádejami, sociálnymi i národnými túžbami predkov a usiluje sa ich vidieť a pochopiť očami a umom súčasníka. Podáva ich so živou typickou ľudovou rozprávačskou dielou.

Úspešný román Tisícročná včela sa stal lákavým námetom aj pre filmárov. Režisér Juraj Jakubisko natočil podľa neho film o osudech murárskej rodiny z Hybe, v ktorom zahrali o. i. národný umelec Jozef Króner a zaslúžili umeleci Štefan Kvietik a Michal Dobolomanský. V ďalších čísloch budeme jednotlivé úryvky románu Tisícročná včela ilustrovať fotografiemi z tohto filmu.

Peter Jaroš

TISÍCROČNÁ VČELA

POKRAČOVANIE ZO STR. 1

— Bohuprisahám! Potlačte, aby sme nezviazli! — ozval sa starý Pichanda a hned sa aj oprel plecom o rebrinu. Vedľa neho tiskal Samo a pri predných kolesách sa sibil Valent. Nebili kravky, napolámal na nich bičisko, nekopali ich do slabín, len na ne všetci traja láskavo pokrikvali, posmeľovali ich, ponúkali rečami do fahania, a čoskoro bola fúra na druhom brehu. Vyliali vodu z topánok, vyžmýkali si nohavice, potľapkali kravky po chrbotoch, poťahali ich za uši, pošúcali po hlavách a už sa aj poberali ďalej.

— Ja sa chvíľu zdržím! — ozval sa Valent.
— A načo?
— Pstruha chytím!
— Ešteže čo! Aby ťa hájnik chytil?!

— Neboj sa, otec, dám pozor.
— Ale nebude dlho! — súhlasil Pichanda a skúmava sa poobzeral okolo seba. — Ideme! — kývol Samovi a kravky sa opäť pohli. V rebrináku zapukalo, drevo zavŕzalo, fúra sa hore mierne stúpajúcou cestou piskľavo rozvravela. Po polohodine monotónnej, časťe prerušovanej chôdze, keď sa už boli ocitli hore na Hliniskách, začali rýchlejšie zostupovať, rezkejšie vykračovať. Keby neboli prihamovali a nespätili kravky, čo sa už-už checel rozvirgať, mohli sa s fúrou i vyváliť. Vošli medzi prvé obecné humná a domy. Husi a kačky sa pred nimi rozutekali. V húštine pri potoku vrabce najprv stichli a potom sa rozpíchlí na všetky strany. Spomedzi vŕbového prútia vykuklo niekoľko detských hláv a vzápäť sa ozvali dva-tri rovnaké výkriky.

— Geografia horí! Geografia horí...

Starý Martin Pichanda sa trhol, prudko sa obrátil ku kroviu a už-už checel siahnúť po najbližšej palici a rozbehnúť sa smerom, odkiaľ sa ozvali hlasy. Ale tam v posaste sa len prudko rozkývali konáre, piskľavo zaznel smiech, tímene sa rozliehal vzrušený detský hovor, až nakoniec všetko pohltilo krovie. Pichanda sa usmial, začudované počrútil hlavou a potom si veselo luskol prstami. Samo sa skúmavo obzrel na otca. Keď uvidel jeho dobrácke rozpoloženie, usmial sa aj on. Pozreli na seba a veselo vykročili za fúrou.

Do dvora vtiahli s veľkou slávou. Pokrikovali, ujúkali, písali. A skôr ako vypriahli kravky, vybehli z domu obidve ženy. Matka Ružena niesla pálenku vo fláštike a poháriky v pozornej dlani. Mladica Kristína cupila bosá s bachratým hrncom dobre roztrepaného kyslého mlieka. Práve vtedy prikvitol aj Valent. Tajuplnie sa usmieval a nebadane vtiahol spoza košeľe tri pekné pstru-

— Hi! — vyletel povzdych z matky.

— Betár! — usmial sa otec.

— Čo som mal robiť, — ozval sa Valent. — Strčil som ruku do vody, že sa ochladím, a pstruhy mi samy vliezli medzi prsty. Aj som ich odháňal, púšťal naspäť do vody, ale jednočasť sa len vracať ku mne. Keby som ich nebol zobrať, možno by boli doskackali za mnou až sem na chvostoch...

— Ty, ty, ty! — pohrozila Valentovi matka.

Kristína sa rozosmiala na bratovom rozprávaní tak prudko, že vychýlia hrniec a vyčlaplo z neho trochu mlieka. Matka na ňu prísne zazrela, ale dievča sa tlmene smiala ďalej.

— Ženy, ved' nás nükajte! — ozval sa otec Pichanda. — Vyhladli sme, vymädli, a vydve tu stojite ako koly. Aj pstruhy bude treba upieciť! A hned! Slaninky rozkrojiť!

Mat naliala do pohárikov pálenky a Kristína uhasila chlapský smäď kyškou. Keď poľadal hrniec otcovi, ten sa k nej naklonil a prísne jej šepol do ucha.

— Koho si to nad ránom vypúšťala zo svojho oblôčka?

— Ale ja, otec? — začervenalá sa Kristína.

— Nie že sa mi prespiš, to ťa radšej hned vydám! — drhol do nej otec a hned aj zodvihol vysoko hrniec s mliekom a napil sa hlbokými dúškami. Keď sa opäť pozrel na dcéru, videl, ako sa hanbí a v rozpakoch bočí od neho pohľadom. — No nič, nič! — povedal zmierivo a podal dcére hrniec. — Ponúkni ostatných...

Keď sa osviežili, začali sklaďať. Ukladali voňavé drevo vedľa plota, hladkali a potľapkávali ho ako prítuľného psíka, maznali sa s ním ako s plným klasom. A keď ho zložili, opäť vtyhali pily a sekery. Samo a Valent priniesli kozy, zasekli prvý kmeň do ich rozkrokov a začali piliť na polená. Otec priniesol zo sypárne drenené kliny a pucku. Preložil prvé dve polená križom cez seba, do vrchného zaťal sekery. Puklo, nesmelo odkrylo svoje vnútro. Otec vložil do puklinky drenený klin, udrel naň puckou a vtedy poleno nahlas zastenalo. Štiepal sa. Čoskoro sa rozpadlo na dve polovičky, hladké a bez zalupnutých štelín. Iba teraz sa Martin Pichanda prudko nahol nad obidve polovičky rozštiepeného polena a začal ich náhľivo ohmatávať a prezerat.

— Podte sa kuknút!

Podišli k otcovi, nahli sa k polenám.

— Naozaj, tá hrča vyzerá ako ryba! — povedal s údivom Samo.

— To je ten pstrúžik, čo som ho nechcel vziať so sebou, — pokúsil sa zažartovať Valent. — Vidite, priskackal za mnou a schoval sa do polenia...

Všetci traja ohmatávali hrčovitú rybu v polene, ale nebola to ryba z mäsa a kostí, kľzká a pohyblivá s očami, chvostom a plutvami, ale iba ryba drenená, no na nerozoznanie podobná skutočnej.

— Drevo v dreve! — povedal Samo.

— Ochorel stromček, búťlavieť začinal... Keby sme ho boli zoťať o pári rokov, nájdeme v ňom dieru a v diere jazierko plné rýb! — povedal Valent.

— Ty už len toho natáraš! — uchechtol sa a dobrosrdečne buchol do brata Samo. — Otec, študoval treba dať tohto našho táraja, do dobrých škôl ho treba poslat, nech tam trocha zmudrie!

— Namôjveru, dobre si povedal, — zasmial sa Valent. — Pôjdem hned na jeseň! Čo ty na to, otec?

— Ako sme sa dohodli, tak aj zostaneme. Ja nerád mením svoje slovo. Zmaturoješ, potom pôjdeš! A teraz ideme ľah! Od rána mi celkom vytrovelo. Podte aj vy, mládenci, dokončíme poobede.

— Hned, len čo tento kmeň dopilime, — súhlasil Samo.

A zatiaľ čo mládenci pilili kmeň na poleňu, vošiel Martin Pichanda do kuchyne. Rozvoniala v nej hrachová polievka a rybacia. Umýl si ruky, vytieral ich do sucha a sadol si k stolu. Žena položila pred neho plný tanier hrachovej polievky a krajec mäkkého chleba. Stisol chlieb prstami, ovoňal a spokojne sa usmial. Zobrať lyžicu, začal jest. Chutilo mu.

Rybou sa obsluž sám, — povedala mu žena, — aj chlapci nech sa obslužia. My dve s Kristinou sme sa slúbili do Gunárovco. Pomôžeme im hrabuť za Hôrkou. Ryby sú v rúre, mlieko je v špajze a pálenky si tiež môžete naliat, tú nájdete pod schodmi na pôjd, ale nevypíte všetko, treba voľať aj na zajtra nechať, lebo čo ak by ste sa vydali kosiť, to by som musela pálenku zasa kupovať, a už sa hanbím Gerscha unúvat, lebo ani neviem, či mi zborguje...

— Dobre, dobре! — zahndral Martin medzi jedením. — Len už chod!

— A keby ste boli hladni, — prerusila ho Ružena, — tak si rozkrojte slaniny, ale chlieb tiež všetok nepojedzste, lebo do konca týždňa je ēste ďaleko...

— Ved' je sobota, tárado! — zamiešal sa Martin.

— Sobota, sobota, piatok budem až koncom budúceho týždňa, aby si vedel. A drevo všet-

ko popíste, poštiepajte a ukladajte ho tak, aby nezavazdalo na dvore, keď sa bude seno vozit. My s Kristinou sa vrátimo až večer, tak nafukme, prasiatkam dajte žrat...

— Chod' už! — zrúkol Martin Pichanda a vtedy mu zapadlo, nuž sa prudko rozkašľal.

— Tak si treba, starigáň jeden. Ešte sa zdus!

Namosúrená Ružena sa obrátila a vyšla z kuchyne. Martin ešte chvíľu kašlal, vypliešťal oči, utieral si slzy, ale čoskoro kašeľ potlačil a dojedol polievku. Podišiel k rúre a rukou si položil na tanier upečeného pstruha, vari najmenšieho. Vrátil sa k stolu, zob-

ral vidličku a nôž a chystal sa pstruha rozpoltiť, aby mohol potom ľahšie vybrať z neho chrbitcu a odstrániť ostatné kostičky. Ľavou rukou pichol zláhka vidličkou do pstruha a vtedy sa celkom vyťakal. Pstruh na tanieri sa pohol. Odtiahol náhlivo vidličku a vyjavene na rybu pozeral. Neodolal a po chvíľke sa pstruha opäť dotkol. Tentoraz však ryba sebou mykla tak prudko, že vyletela z taniera na stôl a zo stola sa zošmykla na podlahu. Tam, ďaleko od Pichandovho taniera, zostala nehybne ležať.

— Štekličná ryba! — vyhŕkol so seba v údive Pichanda.

Kresba: Areta Fedaková

Hned sa vinovato poobzeral okolo seba, zohol sa, zodvihol rybu, strčil si ju do vrecka a celý nesvoj vyšiel z kuchyne. Na schodoch sa stretol so synmi. Povedal im, čo májú ještě a kde nájdú jedlo, a sám sa nebadanc prikradol k psovi. Privola ho k sebe, pochladkal. Pes dobiedzal do vrecka, v ktorom voňala ryba. Pichanda strčil opatrne ruky k pstruhovi, vytiahol ho a celého naraz vysunul psovi do rozzevanej papule. Pes už rybu hrýzol, keď sa Pichandovi zazdalo, že ešte pred chvíľou pocitil v dlani jej kratučký, posledný pohyb. Vrátil sa do kuchyne, a keď videl, ako Samo a Valent s chutou jedia rybie mäso, ako obližujú niekoľkokrát každú kostičku, znenazdajky sa uspokojil. Vari sa mu to všetko predtým iba zdalo? Vari mu už zlyhávajú zmysly?

— Chutí? — spýtal sa.

Obidvaja synovia horlivu prikývli a súhlasne zahundrali.

— Večer je tancovačka! — povedal Valent, keď prehľtol kúsok.

— Už aj teba svrbia podošvy? Ešte nedávno si mal sopeľ pod nosom a odrazu...

Starší Samo vyprskol smiechom. Smial sa, niečo blabotal a zároveň žuval rybacinu. Biele a mäkké, mäkkučké, ba mäkkulinké rybacie mäso mädlil a mäkušil ohybným jazykom, rozmelňoval ho podnebím, drobil zubami a opäť mäkušil dásnami, a keď sa ho nakoniec medzi rečou a smiechom, rozhodol prehľtnúť, odrazu doširoka roztvoril ústa. Jemné, rozmarné, smiechom uvoľnené rysy tváre mu skameneli, v očiach sa zjavil údes a celé telo sa v pomykove a v strachu učupilo na stoličku. Z hlbokého hrdla sa mladikovi vydral ston.

— Čo je? — pribehol k nemu Valent a strmo ho chytí a potriásol za plecia.

— Kost v hrdle, kost... — vykokoľal Samo.

Začalo ho nutať na dávanie, akási vnútorná sila mu proti jeho vôle napínala hrud' i bricho, z úst mu začali vytiekať sliny. Valent mu ich utieral vreckovkou.

— Vydrž, len vydrž, — priskočil k synovi aj Pichanda a núkal mu tvrdšiu chlebovú striedku, ktorú schmatol zo stola. — Na ti, toto prežri, možno to stiahne kostičku do žalúdku...

Samo s námahou a opatrne prežrel, pregligol striedku a len potom so slzami v očiach záporne pokrútil hlavou.

— Na svetlo s ním! — rozkázal otec a už aj schytil Samu popod pazuchu a terigal ho von, pred dom, na slnkom osvetlené schody.

— Roztvor ústa, poriadne ich roztvor! — rozkázal nahlas.

Samo roztvoril doširoka ústa, stenal a jojal.

— Vidím kost! — vykrikol Pichanda. — Dones nožnice! — obrátil sa k Valentovi.

Keď už držal nožnice v ruke, roztvoril ich trocha a začal vsúvať do Samových rozzevencích úst. Samo však prudko mykol hlavou a ustúpil o krok.

— Doparoma! — uľavil si Pichanda. — Čo to stvára??!

— Jazyk mi... neodstříhni! — vykokoľal horko-tažko zo seba a zakryl si roztvorené ústa dlanou.

— Neboj sa! — posmell ho otec.

Samo uveril a prikývol.

— Drž mu hlau odzadu! — rozkázal otec Valentovi, a keď ho ten poslúchol a pevnne chytí do rúk bratovu hlavu, začala sa operácia znova. Pootvorené nožnice pomaly vnikali do rozzevencích úst, po istom čase sa zastavili a o chvíľu zovreli. Vtedy otec jemne šklbol rukou, vytiahol nožnice z úst a na ich konci sa leskla i belela rybacia kost.

— To bola rybáčka! — uľavil si starý Pichanda.

Pozrel na Valenta a obidvaja sa hrdo usmiali. Len Samo si unavene sadol a neuštale skúšal gigat a prehľtať, akoby vôbec neveril, že kost je vonku. Ba aj chytí tú kostičku medzi prsty, mädlil ju, opačoval, až sa mu nakoniec vyšmykla a spadla na zem, ale on ju opäť zodvihol. Brat Valent pristúpil k nemu s lyžičkou plnou medu.

— Prehľtni, dobre ti spraví!

POKRAČOVANIE V BUDÚCOM ČÍSLE

ALOIS JIRÁSEK

POKLADEM

POKRAČOVÁNÍ Z PŘEDCHOZÍHO ČÍSLA

Druhého dne ráno zahlaholily zvony potštejnské a hlaholiti nepřestávaly. A dříve ještě, než přišla dopoledne úřední zpráva, rozeslo se rychlorýchle městečkem a okolím, že císařovna německá a královna česká, Marie Terezie, odebrala se na věčnost.

Páter Rokyta vrátil se od oltáře, když byl měšť odsoužil, do sakristie, a tam zastál abbé Steyda.

„Půjdete k hraběti, pane bratře?“ tázal se jezuita přátelsky.

„Hned nikoliv, je časně. Rád bych se zastavil u doktora Kamenického.“

„Ach tak. Věru nenadál jste se, že se tu sejdete s tak dobrým přítelem.“

„Ano, a jsem tomu rád; bývali jsme již na gymnáziu skoro nerozlučni.“

„Ano, ano, a tu v té samotě přátelství se obnoví — krásně, zcela pirozeno. Jen jedno, pane bratře, dovolím si podotknouti. Nejmějte mi za zlé, ale svatá vče naděje všecko. Všiml jste si, jak lehounce vypravoval o smrti slavné císařovny?“

„Litoval jejího úmrtí,“ odtušil upřímně kaplan.

„Ano, ano, ale jak se těšíl na nového císaře — vždyť mi rozumíte, pane bratře?“

„Ale, pane abbé, vždyť —“

„Nedivím se vám,“ vskočil abbé mladému kaplanovi do řeči, „věru nedivím — staré přátelství a vaše upřímné, poctivé srdečnosti nedají vám pozorovati, že se s vaším přítelem stala změna. Dlouho jste se neviděli, a přirodní studia! Což neviete, co to je, a ve Vídni, a toho času, kdy i synové církve vlastní svou matku zrazují! V takových společnostech a za takových poměrů, milý příteli, kdy je to módou být filozofem a kdy všude ozývá se ono hluché „pokrok, pokrok“, což vlastně je nevěra a neznabožství, nejeden změnil své přesvědčení a zapřel své výchování.“

„Ale proč bychom rázem odsuzovali doktora Kamenického?“ tázal se udíleně páter Rokyta.

Okem Steydlovým šlehl podivný, ostrý zásvit.

„Protože to znám, protože poznám každého takového voltařiána. Člověk je zlý a nezmýlite se nikdy, hůře-li o něm soudíte, než jak se zdá. Věrite, že je to tajný svobodný zednář, kterého spolek sem vyslal, aby u hraběte a v hraběti měl svůj mocný nástroj. Vy neviete, jakou masoni mají výtečnou organizaci! A pak vystavil do skříně jen část svých knih a ostatní v uzamčeném kufru nechává. Proč? Jaké to jsou asi spisy, že je tak ukryvá? Mista ve skřini by bylo pro ně dost. To to jest znamením a pokynem, zvláště vám, milý bratře, abyste byl opatrný. Takoví lidé jsou jako úhoři a užijí každého. Ostatně vše, že konzistorium všímá si všechno a paní hraběnka nemiluje novot a — — —“

Tu řeč svou přerušil, neboť do sakristie vstoupil farář, stařec mýrné tváře.

„Ale propápnárále,“ zvolal, „jaký jsem zapomětlivý člověk — těch let, těch let! Ze zámecké kanceláře oznámili úředně, pane bratře, že tu nějaký emigrant a že nutno některé lidi navštívit. Mají je v podezření, že ho přechovávají. Máme se také zúčastnit — bude zase vizitace knih — tak, pane bratře, abyste —“

Ale Steydel již se ochotně nabídl, že by šel za pana faráře. Na stařecovi bylo patrné, že ho toto nabídnutí neoblažilo, a přes lice kaplano pletlala také chmura. Než odříci nebylo možné.

Páter Rokyta vrátil se na faru. Přemýšlel o tom, co mu abbé povídal, a vzpomněl při-

tom na slova svého faráře, jenž jednou v soukromí si mu požaloval: „Jsem tu třicet let v jednom, byl tu vždycky svatý pokoj a myslím, že jsem úřad svůj zastával ne liknávě — a teď, co vítr sem zavál abbého, rázem všecko jináče. Pořád nějaká stížnost, „to a to by mělo se státi“ a pojednou hemží se všecka krajina samými kačíři, nevěrci a neznabohy!“ Na to vzpomněl a dále přemýšlel, jak hned Steydel hrozil konzistorii a že už ví, že Kamenický uzavřel některé knihy v kufru. Něváhá na lokajich vyzvídat! (...)

Odpoledne téhož dne seděl doktor Kamenický ve svém bytu, ne skvostně, ale pocholně zařízeném. Mladý doktor byl unaven návštěvami, které dopoledne vykonal; chtěl této chvíle užít klidu a samoty. V koutku za ložem stál kufr. Ten nyní otevřel a nahnal se nad velikou zásobou knih. Vybrav jednu z nich, kufr bedlivě uzavřel, pak usedl do vyepaného měkkého křesla s vysokým lenochem. Chvatně rozrezával novou knížku, pak zabořiv se do tmavé lenošky a přeloživ nohu přes koleno, jal se čísti. Tak oddával se dobrou chvíli horlivému čtení, až klepání na dvoře, podruhé se ozaváši, jej probudilo. Rychle sklapl knihu, strhl ji do stolku před ním stojícího a vstav „volno“ zvolal.

Vešel páter Rokyta. Omlouval se příteli, že nepřišel ráno, jak slíbil. Byl s farářem na zámku, pak měl ještě úřední cestu, která jej až do poledne zdržela.

„A co ty?“

Ted Kamenický navzájem odbýval svůj referát. Vypravoval, že byl u hraběte, pak že byl u hraběnky.

„Přijala mne dosti chladně. Poznal jsem tam ještě jednu dámu — trvám, že to společnice hraběnčina — mladá a velmi zajímavá. Aj, Vojtěchu, proč se rdiš, proč červená?! Jen jsem se zminil —“ — zvolal škádlivě doktor, vesele se usmíval.

„Měj rozum,“ hájil se kaplan. „Znáš mne — pamatuji, jak jsem se pro každou maličkost začervenal, jak jsem, když jsme šli rádou kostelem, býval jako mraveneček.“

„I bloudku, vždyť nic nerikám ani nemyslím. Ale něčeho zevrubnějšího bych se rád o té dámě doveděl.“

„Je to slečna Těminová z Těmic, prastráreho rodu českého. Vím o ní jen málo. Mívali panstvíčko někde v Táboršku, ale na konec zchudli. Její otec už byl ve státní službě a neměl naposled, trvám, žádného jména. Paní hraběnka je rozená Dobřenská z Dobřenic. Snad bývali Těminové s jejím rodem někdy sprízněni — nevím — tolik však jisté, že když na jaře letošního roku přijela z Prahy, přivezla s sebou osiřelou slečnu z Těmic a ta je nyní spíše její dcera než společnice!“

„Zdá se být chorobnou. Je tak útlounká a jemně bledá. Když jsem ji spatřil, bezdéký jsem si vzpomněl na bílý květ stromu. Tak nežná, jako sametová —“

„Aj aj,“ usmál se nyní kaplan. Ale doktor se tak hned nepomátl jako on. (...)

Nastalo chvíliku mlčení, za kterého hlasitěji ozval se na okně dešť. Pojednou promluvil Kamenický, pátravě zrak svůj na lince příteleho upírají:

„Zaslechl jsem dnes něco o jakémisi úprchlíkovi nebo emigrantovi, stíhalo ho přečera, a snad dosud hledají.“

„Ach, to ta mrzutá historie. Proto jsem dopoledne nepřišel, měl jsem úřední pochůzku.“

Páter Rokyta vypravoval, co věděl o emigrantovi, a pak, že zajisté abbé způsobil úřední prohlídku u některých podezřelých

lidí, které také on, kaplan, musil se zúčastnit.

„A našli jste něco?“

„Nic, ani u starého Bartodějského, a na toho šli skoro najisto.“

„Kdo je to?“

Kaplan mu stručně pověděl.

„A víc nebylo slyšet?“

„Věru, nebylo,“ odtušil klidně kaplan.

Přátelé v hovoru přešli na jiné, veselejší věci. Obrátili se do minulosti, zpět do svého mladého věku.

(...) Zatím se už soumrak snesl na všecku krajinu.

Majdalena Celerová byla vdovou po Tomáši Celerovi, někdy trubači ve vojsku královny Marie Terezie, nyní zesnulé. (...)

Celer na vojně bezmála dvě kapitulace vysloužil, ve stavu manželském mnoho do první mu scházelo, když se s tímto světem rozloučil, zanechav manželce svého jediného nedospělého syna. Nic v domácnosti nesvědčilo, že hlava rodiny odešla. Vše chodilo jako předtím, neboť vdova Celerka vedla už dříve vše sama. Myslili, že se bude ihned vdávat a že si vezme nějakého mladého, neboť byla ještě jadrna. Oči jí jen hrály, plné tváře se ji červenaly, než mimo nadání neměla se k ničemu, všimajíc sobě především hospodářství. S léty stávala se řízení a ostřejší, takže sousedé a každý se chránil jejího břitkého jazyka. Ale pobožná byla. Neměla-li napilno, chodila denně do kostela, v neděli ani jednou nevynechala ani raní nebo hrubé, ani nešporův. Na domovních dveřích byl připevněn arch s tištěnou modlitbou ke čtrnácti pomocníkům, jejichž hrubé řezané obrázky tvořily modlitbě černavy, málo ozdobný rámeček. (...)

Celerku odedávna navštěvoval Vavřinek, předříkávač, jenž od jara do podzimu honufy poutníků na různá místa vodil, výklady činil, na modlení a mše sbíral, všeliké písničky a škapulíře prodával, a nikdy na sebe nezapomínal.. Celer umřel a Vavřinek navštěvoval vdovu jako předtím. Byli sice lidé zlomyslní a bohaprázdni, usmáli se tomu, ale myšlenku projevit se neodvážili. Vavřínková umřela, a Vavřinek navštěvoval Celerku jako předtím.

Tu také Votavová, učitelka, zemřela a manžel její dlouho se nermoutiv počal pojednou „ku čtrnácti pomocníkům“ tahnouti. Dost z toho bylo řeči, ústipkův a smíchu. Řeči o vdavkách, jež tak dlouho mlčely, na jednou ožily a zdálo se, že Celerka sama by se tyze nebránila. Než koho?

Mnozí se oběma nápadníkům divili. Což si to usmyili, což jsou zrovna zaslepeni? Což zapomněli, jak Celerka s nebožtíkem jednala, jak je ostrá, setrná i opatrna, a že má osmnáctiletého syna?

Než dejte zamilovaným vдовcům rozum!

* * *

Celerka ve zlatém čepci vroucela se z raní domů. Tomáš ani nepozoroval, že matka do dveří vstoupila, až tu pojednou stanula u postele ve mrazech jako bohyně hněvu. Měla na Tomáška už svrchu, neboť cestou do kostela něco zaslechla, co ji popudilo, a teď ten nezveda nemytý, němodlený v den Páně povahuje se a tak necítě dýmá a z úst komín sobě dělá! Dala se do něho, a z bystrého proudu její hněvivé řeči bylo patrné, že nem opravdu radno dostat se na Celerčin mlýn.

Tomáš sebou pohnul, zahučel něco jako mladý medvěd, když ho někdo z klidu vyráší, pak vynáší dýmkou zvolna z úst a polohřív ji na truhlu u postele, mrzutě a líně vstával, plně tak rozkaz rozhněvané matky.

Pojednou však sebou trhl a bystřejí pozvedl hlavu.

„Ty chodíš za tou Bartodějských!“ To bylo to slovo, které se Tomáše živě doteklo. Mlčel a tak doznal a nezapřel.

„Býváš tam často, ve světnici, není-liž pravda?“

„Ne.“

„Že ne? A budeš zapirat? A nepřiznáš sc, že tam byl předevčírem večer?“

Tomášem to trhlo, chtěl zapirati, než už se probral. Nevěděl, že matka jde na něj zchytřa, nic určitého nevědouc.

„Kdo vám to povídala? Není pravda.“

„Mlč, viděli tě, že byl u Bartodějských.“

(...) Mrzut nad takovým dlouhým a ostrým kázáním, přerušil Tomáš dřsné matčinu řeč:

„Ech jděte, naděláte tolík hluku. To bych se do smrti nesmíl na žádné dívce podívat.“

„Na takové ne. A kdyby jen bylo podívání, ale do sednice, na toulku chodit —“

„To jsem nikdá nebyl.“

„A což předevčírem večer?“

„Ech to jsem byl jen u stavení.“

„A mluvil s tou berankou?“

„Nebyla ani doma.“

„Což starý, měl někoho u sebe?“

„Neměl, byl sám.“

„Ale měl tam toho uprchlíka, co ho dragon stihal.“

„Neviděl jsem nikoho.“

„Panenka doma nebyla — a ten cizinec je prý mladý člověk — rozumíš.“

Tomáš sebou hnul, na okamžik upřel před se dopravnou vyvalené oči, jako by mu něco připadlo, pak hlasitě zaklel.

Celerka dobře pozorovala a zanedlouho po několika otázkách vyzvěděla, že Tomáš, když přicházel k chalupě Bartodějského, zahledl opadl v poli dvě osoby, mužského a ženskou, ubírající se směrem k lesu, kdež také zanikly.

„To byla Fána a ten chlapík — rozumíš? Kdož jiný a kde by se tam v tu dobu vzali, ne-li z chalupy Bartodějského? Tam si nedost jisti, a proto panenka zavedla mládence do lesa,“ poslední slova prohodila tónem velmi posměšným. (...)

Zatímco syn loudavě se na hrubou strojil, jala se připravovat oběd. A myšlenky byly po ráde jinde.

To se Vavřinek podivil, a což teprve pan abbé, až mu to Vavřinek poví! Ano, tak to je, jak se samo sebou rozumělo, u Bartodějských našel útulku. Než kam ho skryli, že slavná komise nenašla ani nejmenší stopy?

Téhož rána, když si kázání odbyl, stavil se páter Rokyta pro svého přítele Kamenického,

Kresba: Areta Fedakova

a zamířil s ním na starý hrad. Přátelé ocitli se záhy za městečkem, odbočili pak od cesty do stráně a zanedlouho stanuli ve stínu lesa nepříliš hustého. Vozová cesta stoupala ponovenáhu výš a výše. Vpravo úměl les, jímž pojednou zakmitly se nalevo zbytky hradního náspu, valně již sníženého a zarostlého. Koněčně stanuli na rovném, úzkém nádvoří, namnoze zarostlé. Vpravo vysoká hradba, tu a tam střílna, vlevo kulatá kaple pořízená z rozbořené věže, věznice a rozvaliny.

„Jsme nahore, ale dosud ne na vrcholu a ve vlastním hradě. Tam býval hradní palác!“ Kaplan ukázal nalevo, kdež něco výše nad spoustou a hromadami rumu, kamení kolem ležících a zbytků starých zdí vypínal se vrchol hory pokrytý nejzachovalejší částí hradu potštejnského.

„Odtud je zajisté krásná vyhlídka,“ pravil doktor Kamenický, jemuž, ač nebyl milovníkem takových míst, se zde líbilo.

„Velmi krásná, a také tu něco zvláštního, což bych ti rád ukázal.“

„Tedy pojďme!“

Obešli kapli a přes rozmetané kameny a hromady rumu lezli nahoru, až pak vešli poslední branou, vedoucí do vlastního nádvoří bývalého hradního paláce.

Kamenický rozhlížel se po zvětralých tmavých zdech. Tu a tam vyčnívaly z nich písankovcové krakorce, na nichž někdy arkýře spočívaly. Okna a dvěře byly vybita a jen u některých zachovaly se kamenné veřaje. V oknech a na zdech vysoko bujilo bejli, rostly mladé smrčky a březina, jež v tahnoucím větru zvolna se kolébaly. (...)

„Chtěls mi něco zvláštního ukázat.“

„Ano, hned. Všimni si těch hromad rumu a hliny. To je všechno novější návoz. Slyšels, že hrabě tu na hradě hledá poklad.“

„A to tedy z zemních průkopů?“ a doktor ukázal na hromady.

„Ano, tam zakopává poklad. Tolik let už hledá! Co peněz už vydal!“

„A nenašli nic?“

„Našli, staré kliče, řetězy, šípy, ostruhy, podkovu — ale počkej, hrabě ti ten „poklad“ ukáže a obšírně ti o svých pracích poví.“

Kamenický se otákal, co hraběte přimělo, že se dal do tak zvláštní a nákladné práce.

„To mi samému není dost jasno. Hrabě

je zvláštní povaha; o lecěms je přesvědčen a lecěmu věří, s čím bys ty snad nesouhalil. Však tolik vím, že za svého mladí slíchal o pokladu zde ukrytém a zakopaném. (...) Dvojí jmenovitě ho přimělo, že se dal do podivné té práce. Nebožtíku zdejšímu kostelníkovi, já ho již neznal, zjevila se v noci bílá panna — ach ty se usmíváš — nu ovšem, ale věc má vážné následky.“

„Už tě nebudu vytrhovat.“

„Byla to panna v bílém rouše, s rozpuštěnými vlasy, krásná, ale bledá. Kostelník ztrnul tak, že sebou ani nehnul, že se ani neotákal, kdo je a co chce. Vtom však zaslechne slovo: „Poklad“ a zjevení, kynouc rukou ke hradu, zmizelo tak, jak se zjevilo. Kostelník ustrnul všeck přemožen, hleděl za ním. Viděl světlou postavu na zahradě mezi stromy nesoucí se směrem ke starému hradu, až pojednou zmizela jako bludička. Tak bylo druhé i třetí noci.“

„A více se nezjevila?“

„Nezjevila. Kostelník to odstonal. Rozumí se, že věc nezůstala tajemstvím, a tak také mladý hrabě, tenkrát už zletilý, o tom se dověděl. Byl u kostelníka asi třikrát a vždycky s ním o samotě dlouhou chvíli rozmloval. O čem — nikdo neslyšel, a kostelník nepověděl.“

„A na tomto vratkém základě jal se kapat?“

„Ještě něco ho utvrdilo. Ukážu ti chalupu, kterou je dotud vidět. Je pod hradem za řekou o samotě. Přebývá v ní starý Bartodějský, o němž je obecné mínění, že je tajný Bratr. Však jsme byli posledně, víš, u něho s vizitací. Měl bratra, zedníka, nezvedu, a ten brzo po tom, když se ta panna zjevila, přišel k hraběti a nabízel se, že mu opatří klíč k tomu pokladu. Hrabě s ním dlouho rozmloval, ale hned se s ním nedohodl, poněvadž mu nevěřil na slovo. Ale druhého dne zedník spadl z lešení a zabil se. Hrabě dal zavolat jeho bratra, ale ten zapíral, že o ničem neví. Než z řeči jeho a uleknutí — nevěděl, co bratr hraběti nabízel — bylo zřejmo, že bratr Bartodějského do větru nemluvil.“

„A nepověděl —“

„Ani slova. Je to muž pevný, ano zavrzely.“

„Toť je všechno jako pohádka. A přece se dal hrabě do hledání.“ (...)

Vrátili se kousek zpět a stanuli na místě, odkud měli volný rozhled, ne však na městečko.

„Vpravdě sváteční všeude nálada!“ ozval se po chvíli Kamenický. „Člověku je tu jako v kostele, a ještě volněji, že je s bohem sám.“

„Však prý je tu opravdu někdy jako v kostele,“ odtušil mladý kněz. „Jsoutě lidé v městečku i v okolí, kteří tvrdí, že tu v neděli je nebo aspoň bývalo slyšet vážný zpěv, jenž z luna hory temně, ale přece dosti zřetelně zaznívá. Sami na své uši prý ho slyšeli.“

Kamenický se usmál.

„Toť jedno pásmo pohádek a pověsti. Ale chtěls mi prve ukázat chalupu toho starého — zedníka — trvám.“

„Ano, Bartodějského; tam za řekou, u lesa, stojí o samotě. Tamhle!“

„Tam je tedy ten tajný evangelik, a tam se ukryl ten emigrant.“

„Takové je aspoň domnění; ale dokaž to starému, nenalezeš-li nic.“

„Je mnoho evangelíků v okolí?“

„Jsem přesvědčen, že nejedna rodina je toho vyznání. Bartodějský najisto.“

„Divím se té jejich houževnatosti. Za jejich trudných poměrů a té odvislosti je v tom veliká síla, a budí proto již sympatie. Než i jinak zasluhují ohledu a úplné svobody. To je mé přesvědčení. Nač svědomí lidskému násilí činiti? Nechci a nesluší se mně, abych rozhodoval o pravosti toho nebo onoho učení, ale základ všeho jest: „Miluj bližního svého“ — (...)

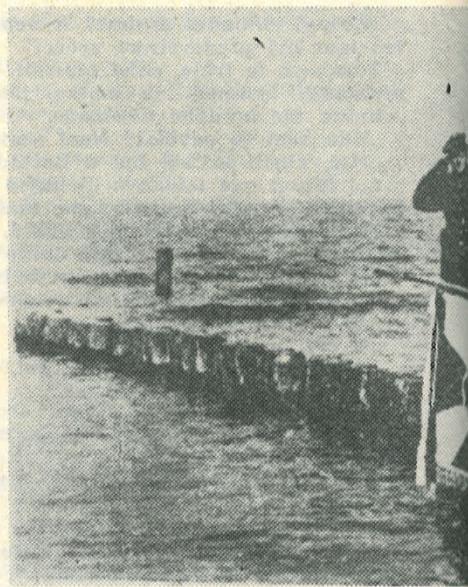
Zatím již sestoupili až dolů ke kapli a na nádvoří. Jíž vyzváněli velikým zvonem poledne, když přátelé s hory sešli a do městečka dorazili.

POKRAČOVÁNÍ V PŘÍSTÍM ČÍSLÉ

ADAM CHALUPEC

poľské metamorfózy

Ludové Poľsko sa zrodilo v júli 1944. Odtedy ešte skoro 300 dní trval ozbrojený boj mladého štátu, zavŕšený účasťou poľských vojakov v konečnom útoku na Berlín a v pražskej operácii. Nebolo to daromné úsilie, vojenský čin predchádzala politická a územná koncepcia, ako aj koncepcia spoločenského zriadenia poľskej ravnice, ktoré programové formulácie týkajúce sa socialistických premien v Poľsku sa odzrkadili v Manifeste Poľského výboru národného oslobodenia. Zároveň rozhodli, že vojnové úsilie Poľska podporené silou Sovietskeho zväzu sa stalo politickým výrazstvom, ktoré pripravilo piastovské územia pri Odre, Lužickej Nise a Baltickom mori. Určilo miesto Poľska v Európe a vo svete.

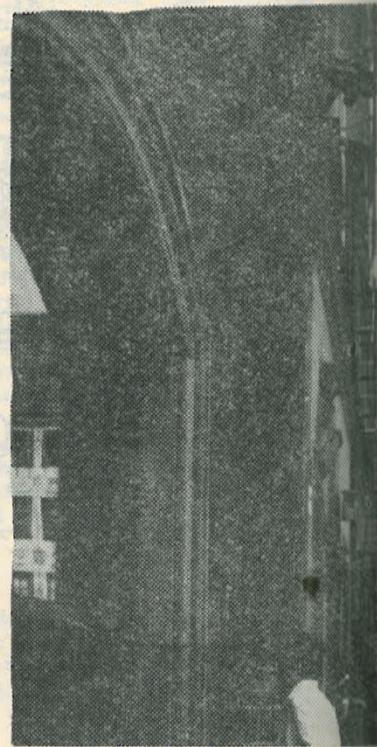
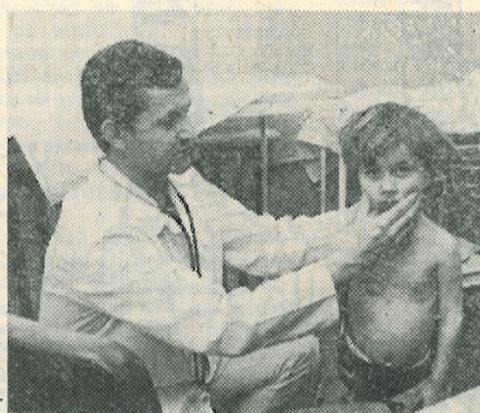
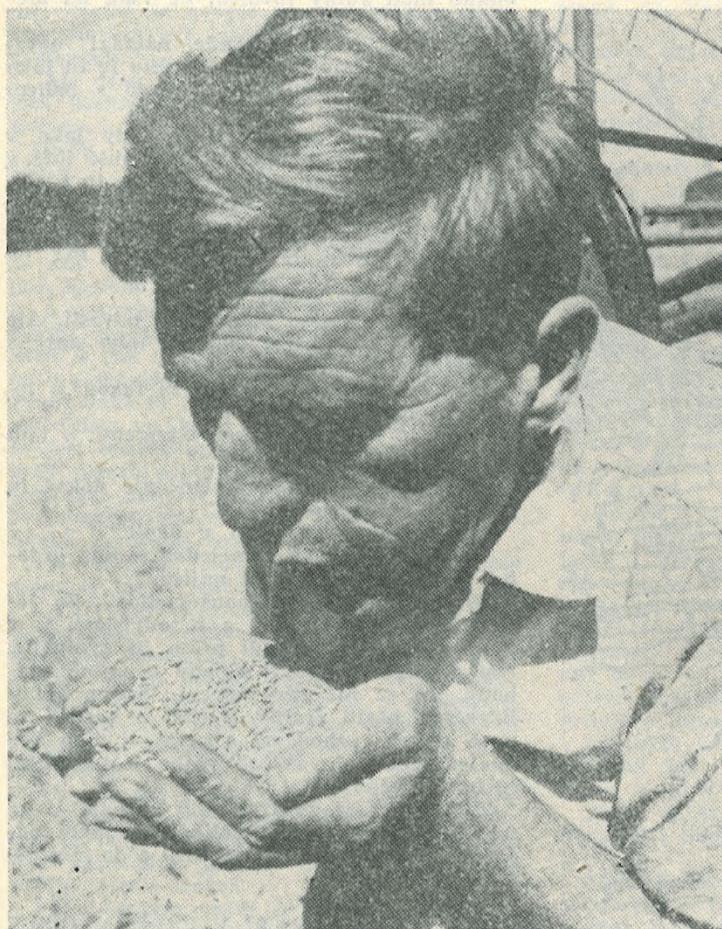
Tridsaťdeväť rokov ľudového Poľska dokázalo, že zemepisná poloha nemusí byť prameňom slabosti, ohrozenia a porážok. Že v takej istej zemepisnej polohe, ale v podmienkach iného spoločenského zriadenia je Poľsko obklopené spratenými štátmi, s ktorými ho spájajú nielen zväzky vojensko-politickej spojenectva, ale aj ideové spoločenstvo, jednotné ciele socialistickej výstavby a čoraz viac pokračujúca spolupráca a vzájomná pomoc.

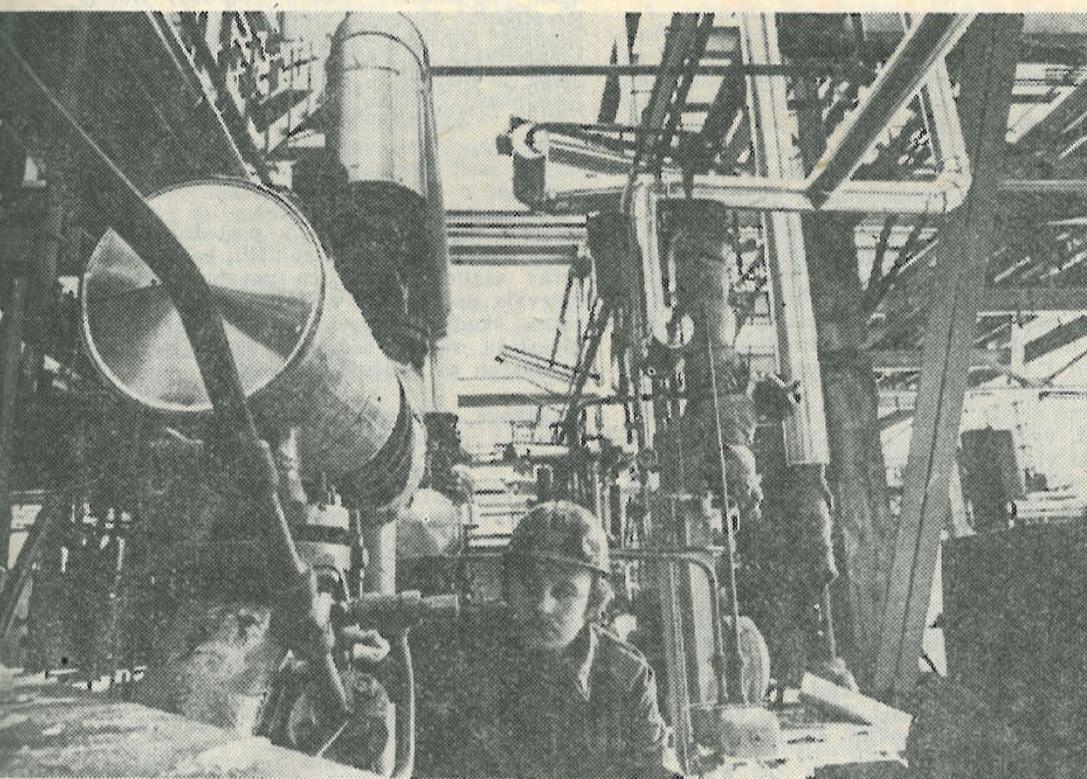
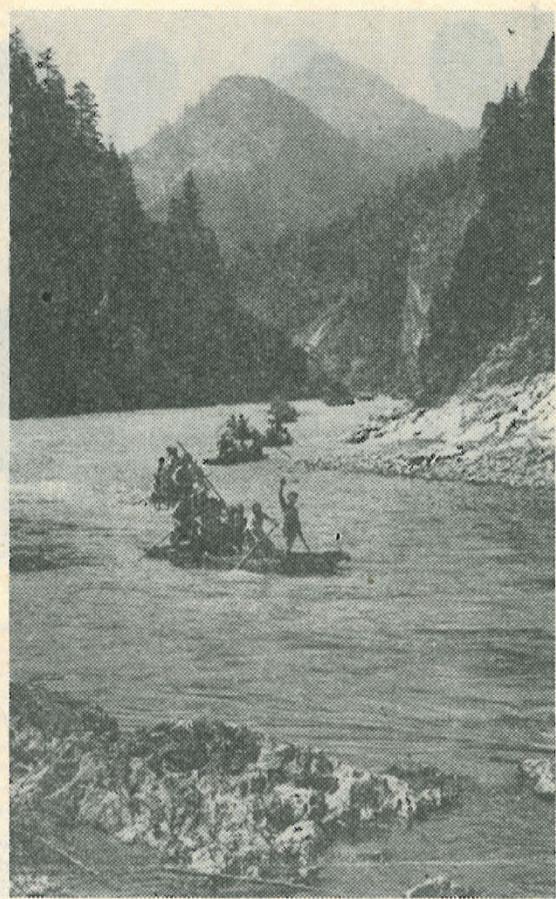
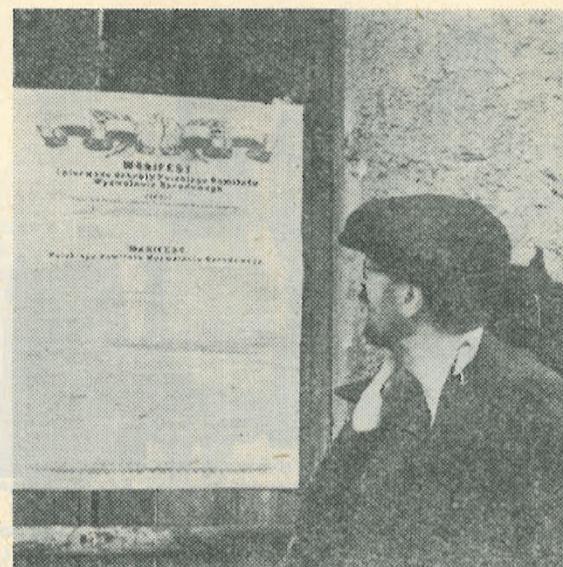
Šediny už popretkávali vlasy pokoleniu, ktoré prežívalo prvú mladlosť s ľudovým Poľskom. Za toto obdobie sa uskutočnili hlboké hospodárske, spoločenské a kultúrne zmeny. Vyráslo už tretie pokolenie, pokolenie s novým spoločenským vedomím, s vyššou kultúrou a civilizačnou úrovňou. Dnes je každému prirodzený fakt, že základ-

né výrobné prostriedky, závody, huty alebo lodenice sú cestopárovským majetkom. Prirodzené sú práva na bezplatné školstvo a všeobecnú zdravotnú starostlivosť, kultúru a oddych, prirodzená je rovnosť všetkých občanov. Čísla a ukazovatele najdôležitejšie zaznamenali rozsah a tempo všetkých premien a úspechov. Avšak čísla nedokážu vždy vyjadriť množstvo ľudskej práce vynaloženej na pozdvihnutie krajiny pred vojnou hospodársky nedostatočne rozvinutej, na jej rekonštrukciu zo strašného vojnového zničenia a jej sprievyslenie.

Ale keď zdôrazňujeme rýchly proces sprievyslenia krajiny, poznáme aj to, že nevzniklo na prázdnom priestore. V medziwojnových rokoch poľský priemysel neboli veľký, pociťoval nedostatok investícii, stagnoval a v značnej miere bol podriadený cudziemu kapitálu. Lenže v niektorých odvetviach vôbec neboli chudobným pribuzným v pomere k iným európskym krajinám: baníctvo, parné rušne od Cegielskeho v Poznani, obrábacie stroje z Pruszkowa, textilníctvo z Bielska-Bialej bud' Lodž, dopravné prostriedky z Varšavy mali dobré meno. Vysokú úroveň na vtedajšie časy dosiahol elektrotechnický a metalurgický priemysel; senzáciu a veľký úspech znamenala metóda získavania dusíkatých zlúčenín v Mościciach; znamenité výsledky dosiahol lietadlový priemysel. To všetko sa zrútilo počas vojny.

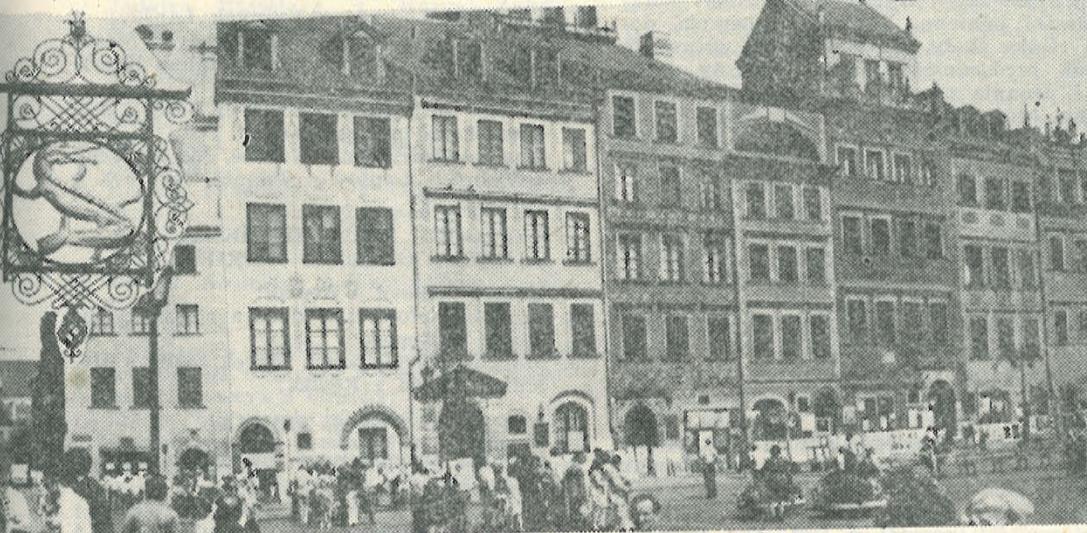
POKRAČOVANIE NA STR. 19

Vybrali sme niekoľko snímok z rôznych oblastí života, ktoré zobrazujú významné udalosti a premeny v uplynulom období v Poľsku. Sú to o.i. historické zábery zo zásnub Poľska s morom a vyhlásenia Júlového manifestu PVNO. Predstavujú taktiež industrializáciu krajiny, starostlivosť o deti a mládež, rekonštrukciu architektonických pamiatok (varšavské Staré mesto), rozvoj poľnohospodárstva a kultúry (chopinovské koncerty v hlavnom meste), krásu prírody — plavbu Dunajcom, ako aj záber z I. kongresu VHNO (PRON), ktorého sa zúčastnil o.i známy futbalový tréner Antoni Piechniczek.

Snímky: CAF a archív

SLOVENSKÁ POÉZIA V DETSKÝCH ÚSTACH

na Spiši

Novoborská základná škola sa v pondelok 23. mája t.r. zaobliekla do sviatočného rúcha. V školskej budove od rána vládol čulý ruch, končili posledné prípravy na recitačnú súťaž školskej mládeže zo základných škôl na Spiši, v ktorých sa vyučuje slovenský jazyk. Za organizačnú prípravu bola zodpovedná učiteľka Angela Zarembová zo Základnej školy č. 2 v Novej Belej, ktorá nenápadne, ale zato obratne, usmerňovala všetky práce. Výdatne jej v tom pomáhali učitelia Mária a Ján Galiniakovci, Anna Musiová a riaditeľ školy Boleslav Filipowski. Do príprav sa zapojili predstaviteľia rodičovského združenia a miestnej skupiny KSCaS s predsedom Jánom Gronkom a predsedom OV na Spiši Františkom Kurnátom. Recitačná súťaž bola organizovaná za spoluúčasti Kuratória osvety a výchovy, škôl a našej Spoločnosti.

Do školy prichádzali prví hostia, žiaci zo základných škôl na Spiši so svojimi učiteľkami. Medzi prvými sa zjavili žiaci z Nedece, Vyšných Lapšov a z blízkych Krempach, potom z Jurgova a napokon aj žiaci z Repíšku. Podobne rušno bolo aj v kancelárii riaditeľa školy, prišli predstaviteľia KSCaS, metodický inšpektor slovenského jazyka. Diskutovalo sa tu o podmienkach a pravidlách uskutočnenia recitačnej súťaže a o volbe súťažnej poroty. Do poroty zvolili za predsedníčku Annu Krištofekovú, inštruktorku ÚV KSCaS, Františka Kurnátu — predsedu OV KSC na Spiši, doc. Jozefa Ciongvu, člena MS v Jurgove a Antona Papanku, metodického inšpektora.

Krátko po desiatej hodine v slávnostne vyzdobenej telocvični zaujali miesto hlavní aktéri podujatia — žiaci, učitelia a za predsedníckym stolom súťažná porota.

Recitačnú súťaž na Spiši uviedol pohostinným vystúpením hudobný súbor zo Základnej školy v Novej Belej pod vedením riaditeľa Boleslava Filipovského. Mali hudobníci zahrali na pišťalách krásne slovenské a poľské piesne, čím vytvorili milé ovzdušie. Jemný melodický hlas pištal lahodil ušiam prítomných žiakov, pomohol im zbaviť sa aspoň na chvíľu trém zo súťaže. A že ju mali, netreba pochybovať, každý z nich sa chcel ukázať z tej najlepšej stránky a dôstojne reprezentovať svoju školu.

Prvá v súťaži sa predstavila Barbara Blaznová, prváčka zo Základnej školy č. 2 v No-

vej Belej. Potom slovenské básne prednášali ďalší a ďalší. Sústredené tváre, často upretý dohora zrak, boli dôkazom, že prednášajúci sa vžili do nových úloh, mobilizovali všetky svoje znalosti, sily a schopnosti, aby v súťaži dopadli čo najlepšie. Prednášali básne vázne i náročné, ale aj veselé a zábavné, najčastejšie dve a zavše aj tri. Zvučné, melodické detské hlasu sa snažili vyjadriť náplň básni, vystihnuť ich podstatu. Jedným sa to darilo viac, iným menej, ale u všetkých žiakov bolo vidieť snahu o dokonalosť, o dobrú úroveň. Pekná, rúbovoučná slovenčina, niekedy s drobnými chybami vo výslovnosti, v prizvukovaní, znala novoborskou telocvičňou výše dve hodiny.

Najlepší dojem svojím prednesom urobili Barbara Blaznová a Božena Kuterňová z Novej Belej, Eleonóra Klaková z Vyšných Lapšov a Kristína Jurgošianová z Repíšku. Avšak celá súťaž bola veľmi vyrovnaná, mala dobrú úroveň, všetci žiaci boli veľmi dobре pripravení, čo veľmi sťažilo prácu súťažnej poroty.

Súťaže sa zúčastnilo 34 žiakov zo šiestich skôl na Spiši. Súťažili vo dvoch kategóriach — pokročili a začiatoknici. Pokročili boli rozdelení do štyroch skupín a začiatoknici do dvoch skupín. Súťažná porota iba po dlhšom uvažovaní určila jednotlivé miesta v skupinách, často musela udeľovať jedno miesto dvom, trom žiakom. Viťazi v jednotlivých skupinách získali diplomy a vecné odmeny v podobe kníh a gramoplatní, ktoré pre všetkých súťažiacich zabezpečil ústredný výbor našej organizácie. Každý z účastníkov súťaže dostal odmenu. Pochvalné uznanie dostali všetky školy, ktoré sa súťaže zúčastnili. Z rúk predsedníčky súťažnej poroty pochvalné uznanie prevzali učiteľky slovenského jazyka, ktoré žiakov na súťaž pripravili. Za pohostinné vystúpenie diplom dostal detský hudobný súbor z Novej Belej, tak tiež ho získalo rodičovské združenie zo Základnej školy č. 2 v Novej Belej za prípravu pohostenia pre všetkých účastníkov recitačnej súťaže.

Celkové súťaž treba hodnotiť veľmi pozitívne, je to nesporý prínos pre rozvoj vyučovania slovenského jazyka. V porovnaní s predošlými, tohoročná súťaž — podľa slov met. inšpektora A. Papamka a kr. Fr. Kurnáta — bola na vyšej úrovni, veľmi sa zlepšili žiaci z niektorých škôl ako napr. z Krempach, Nedece. Veľmi dobre sa predstavili aj žiaci v kategórii začiatokníc, mimo prekvapili a dokázali, že aj v priebehu jedného alebo dvoch rokov sa možno veľa naučiť. Je to piesok do očí tým všetkým, ktorí nevideli zmysel v tom, aby sa žiaci

Niektoľ účastníčky recitačnej súťaže na Spiši. Na snímke: (zľava doprava) Halina Krempaská, Božena Kuterňová, Lídja Jurgošianová, Margita Horničáková, Anna Adamčíková, Mária Krištofeková, Kristína Jurgošianová, Kristína Petrášková, Eva Šoltýsová, Halina Šišková a Jolanta Tiborová.

začínali učiť slovenčinu v posledných triedach. Pre žiakov, ktorí súťažili, bol to určite veľký zážitok, ktorý ich povzbudí naďalej vytrvalo pokračovať v štúdiu slovenčiny. Je veľká škoda, že recitačnej súťaže sa nezúčastnili všetky základné škôly zo Spiša, v ktorých sa vyučuje slovenčina.

Celkové hodnotenie obvodnej recitačnej súťaže v prednese slovenskej poézie.

V KATEGÓRII POKROČILÝCH: I. SKUPINA, 1. A 2. TRIEDA

- Barbara Blaznová z Novej Belej a Anna Griglaková z Vyšných Lapšov;
- Anna Kolodejová z Novej Belej, Kristína Kovalčíková a Helena Mraváková z Krempach.

II. SKUPINA, 3. A 4. TRIEDA

- Mária Chovancová z Novej Belej a Eva Šoltýsová z Jurgova;
- Barbara Kiedziuchová z Vyšných Lapšov a Roman Tomašovič z Krempach;
- Violetta Lukášová z Krempach.

III. SKUPINA, 5. a 6. TRIEDA

- Božena Kuterňová z Novej Belej;
- Beata Bednáriková z Novej Belej, Mária Petrášková z Krempach a Mária Šoltýsová z Jurgova;
- Lídja Jurgošianová z Jurgova a Kristína Petrášková z Krempach.

IV. SKUPINA, 7. A 8. TRIEDA

- Eleonóra Klaková z Vyšných Lapšov;
- Božena Dziadoňová z Jurgova, Mária Krištofeková z Krempach a Halina Krempaská z Nedece;
- Helena Majerčáková z Novej Belej a Ján Tomašovič z Krempach;
- Anna Adamčíková z Nedece, Ján Radecký z Vyšných Lapšov a Jolanta Tiborová z Jurgova.

V KATEGÓRII ZAČIATOČNÍKOV

I. SKUPINA, OD 1. DO 6. TRIEDY

- Halina Šišková z Repíšku;
- Jana Chmeľová z Nedece a Kristína Kubicová z Repíšku;
- Margita Horničáková, Marek Slabý a Helena Tropová z Repíšku;

II. SKUPINA, 7. A 8. TRIEDA

- Kristína Jurgošianová, mladšia z Repíšku;
- Anna Tropová z Repíšku;
- Kristína Jurgošianová, staršia z Repíšku.

Text a foto: DOMINIK SURMA

na Orave

Zubrica, Zubrica,
je dlhá dedina.
Z oboch strán Zubrice,
vyrastá smrečina.

Toto pesničkou sme začívali recitačnú súťaž zo slovenského jazyka, ktorá sa konala 30. mája t.r. v Hornej Zubriči. Zúčastnilo sa jej ok. 45 žiakov z nasledujúcich základných škôl na Orave: v Hornej Zubriči č. 1 a 2, v Dolnej Zubriči, Malej Lipnici č. 1, Oravke, Podvilkou č. 2, Chyžnom č. 2 a Jablonke č. 2.

Sútažnú porotu tvorili: Anna Krištofeková — predsedníčka, Anton Papanek a Augustín Andrašák — členovia. Aby všetci súťažiaci mali rovnaké šance, rozdelení žiakov na niekoľko skupín. Pokročilých na štyri (tryedy: 1.-2., 3.-4., 5.-6., 7.-8.) a začiatokov na dve (tryedy: 1.-4. a 5.-8.)

Každý žiak prednesol niekoľko básni. Najčastejšie sa recitovali básne od P.O. Hviezdoslavu, E. Podhájovinskej, A. Plávku, M. Lajčiaka. No nechýbala ani poézia poľských básnikov — A. Mickiewicza, W. Broniewského a ďalších. Tematika recitovaných básni bola veľmi rozsiahla — od básní vlasteneckých po poéziu ospevujúcu Oravu.

Pedfa výpovedí učiteľov, ktorí sprevádzali recitátorov v Hornej Zubriči, žiaci prejavovali o súťaž obrovský záujem a starostlivo sa na ňu pripravovali. Zároveň vyjadrovali želanie, aby sa konali súťaže nielen v recitovaní poézie, ale aj prózy, súťaže spevu a tanca a to každý rok.

Po skončení recitácií sútažná porota rozdelila medzi všetkých účinkujúcich ceny — pekné diplomy a knihy, ktoré im udelia Kultúrna spoločnosť Čechov a Slovákov v Poľsku.

Poradie v recitačnej súťaži bolo nasledovné:

KATEGÓRIA POKROČILÝCH

I. SKUPINA

1. Katarína Mionkovská z Dolnej Zubriči, Uršula Smrečáková z Malej Lipnice a Anna Zboreková z Jablonky-Matongov;
2. Tomáš Fula z Chyžného a Adam Zborek z Jablonky-Matongov;
3. Anton Wierzbik z Malej Lipnice a Mária Zboreková z Jablonky-Matongov;

II. SKUPINA

1. Margita Capiaková z Chyžného, Margita Vengrinová z Dolnej Zubriči a Gražyna Vrtelová z Hornej Zubriči, škola č. 1;
2. Margita Kotová, Katarína Pavláková a Agata Zarembová z Hornej Zubriči, škola č. 1.

III. SKUPINA

1. Halina Kulaviaková a Robert Kulaviak z Dolnej Zubriči;
2. Bohuslava Michaláková z Malej Lipnice a Kristína Paluchová z Dolnej Zubriči;
3. Halina Garajová z Malej Lipnice a Jadviga Vengrinová z Dolnej Zubriči.

IV. SKUPINA

1. Jadwiga Kulaviaková z Dolnej Zubriči, Jadwiga Mastelová z Hornej Zubriči, škola č. 2, Andrej Modlák z Jablonky;
2. Eva Kulaviaková z Dolnej Zubriči a Mária Machájová z Jablonky;
3. Margita Grobarčíková z Hornej Zubriči, škola č. 2.

KATEGÓRIA ZAČIATOČNÍKOV

I. SKUPINA

1. Renata Diurčáková z Hornej Zubriči, škola č. 1, Mária Chovancová a Jadviga Sobčáková z Chyžného, Alžbeta Sidzinková a Lucyna Stopková z Podvilkou;
2. Tereza Mastelová z Hornej Zubriči, škola č. 1.

II. SKUPINA

1. Ján Capiak a Mária Capiaková z Chyžného, Izabela Gajevská z Podvilkou a Katarína Kierpecová z Oravky;
2. Mária Joniaková z Oravky.

Okrem toho na recitačných súťažiach sa zúčastnilo niekoľko desiatok žiakov z Jablonky, ktorí účastníkom podujatia zaspievali niekoľko piesni.

JÁN HALAČ

poľské metamorfózy

POKRAČOVANIE ZO STR. 17

V prvých rokoch, kedy bolo najťažšie, poľská spoločnosť v mestách a na viediek vyvinula veľké úsilie pri osídlení a obhospodárení západných území. Prinavrátili život Varšave, v Gdansku, Štetine a na Slezsku. Rekonštruovali národné kultúrne pamiatky, zmenené fašistickým Nemeckom.

V mimoriadne ťažkej situácii po vojne štartoval nás viediek, zničený a skoro olúpený zo živého inventára. Zaťažovalo ho okrem toho dedičstvo zaostalosti, veľká nezamestnanosť (odhadovalo sa ju v rokoch 1937-38 na ok. 2,4 mil. ľudí) a preľudnenosť, ktorá bola brzdou v rozvoji Poľska v medzivojnovom období. Zároveň rozhodla o modeli terajšieho poľnohospodárstva, ktoré sa v rozhodujúcej miere opiera o veľmi diferencované a rozdrobené súkromné hospodárstvo. Poľnohospodárska reforma zo septembra 1944 a osídlenie západných území iba spoločne vyriešilo pálčivé problémy viedeka: do závodov a veľkých priemyselných sídlisk, do veľkých miest poputovala obrovská vlna obyvateľstva, ktorá pomáhala spriemyselniť krajinu. Bez nej, bez príspevku viedeka, ktorý poskytoval obživu a dodával pracovné sily, nebolo by možné vyliečiť vojnové rany a rekonštruovať krajinu. Pred vojnou na každých desať obyvateľov siedmi žili na viediek. Dnes štvorka. Pritom z tých, čo zostali, iba trochu viac ako polovica čerpá základné existenčné prostriedky z obrábania pôdy. Ostatní dochádzajú do práce v priemysle alebo priamo na mieste pracujú v mimorôžnickom povolaní. Toto jedno prirovanie varia stačí, aby sme pochopili rozsah premien na viediek, aj keď ho trápi ešte mnohé nevyriešené problémy.

Dnes už prestal odliv z viedeka do miest. Zlepšili sa existenčné podmienky roľníkov. Bola zavedená všeobecná sociálna starostlivosť. Nastala výrazná zmena v dodávkach priemyselných výrobnych prostriedkov pre poľnohospodárstvo. Napriek všetkým ťažkostiam a neúspechom práca roľníkov je ľahšia, produktívnejšia a priemyselné lepšie zabezpečená. Stále viacej mládeži sa rozhoduje zostať na viediek, získava odborné kvalifikácie, dedi rodinné gázdovstvá. Kalkuluje trievzo: na svojom „práca od svitu do mrku“, ale možno sa k niečomu dopracovať. Takto by sme mohli poukazovať zaradom na veľký pokrok v poľnohospodárstve, ale zároveň aj na ďalšie veľké potreby. Najdôležitejšie z nich zahrnuje vladný program rozvoja poľnohospodárstva a potravnárskeho hospodárstva do roku 1990, o ktorom sa teraz diskutuje na jarnom zasadaní Sejmu. Jeho cieľom je skrátiť prioritný rozvoj poľnohospodárstva, ktoré predsa rozhoduje o zásobení nášho trhu potravinami; modernizácia, ďalšie investovanie a intenzifikácia rastlinnej výroby, zvýšenie chovu, výbavenie poľnohospodárstva rôznymi výrobnými prostriedkami, od strojov a traktorov až po chemické prostriedky.

Tu je niekoľko príkladov, ktoré charakterizujú zmeny v oblastiach obývaných našimi krajanmi, zaznamenaných v novinárskom zápisníku, ale medzi mládežou nevelmi známych. Tak teda ešte nedávno sme čítali, že Poľsko je krajinou prázdnych ciest. Avšak dnes automobily zaplnili naše mestá a cesty, je ich stále viac na viediek. Ešte skôr, na začiatku päťdesiatých rokov, vyhľadávanou vecou bol poukaz na bicykel. Najlepšie to

opísal kr. A. Pivočarčík z Kacvina, ktorého spomienky sme uverejnili. Malý Nový Targ získal nové sídliská, nové dopravné a kultúrne centrum a predovšetkým veľký kožiaršky a obuvnícky kombinát, do ktorého dochádzajú každý deň pracovať tisice ľudí z Oravy, Spiša a iných oblastí. Naproti tomu Zelov vybudoval moderný závod bavlnárskeho priemyslu FANAR a Jablonka odevný závod, prvý a doteraz jediný priemyselný objekt na Orave. Z Kucova bud Zlobnice kedy si odchádzali za prácou na Slezsko, teraz pracujú v budovanom nedaleko Kucova banícko-energetickom kombináte Belchatów. Nenávratne zmizla nezamestnanosť, ktorá trápila Oravu a Spiš od minulého storočia; dnes práca má tuná veľkú cenu.

Na prelome päťdesiatych a šesťdesiatych rokov sme dostávali najviac listov a súčasne sme mali najviac redakčných služobných cest na Oravu a Spiš vo veci elektrifikácie, výstavby škôl a cest; tie staré, plné jám a blata nazývali „Amerikou“. To všetko patrí už minulosti okrem školy v Kacvine a v Harkabuze alebo cest v Lapšanke. Už je opradená legendami dlhorocná a veľmi konfliktná otázka komasácie v Kacvine, podobne ako výstavba kultúrneho domu v Dolnej Zubriči a vo Vyšných Lapšoch. Nové kultúrne domy vybudovali tak tiež v Krempachoch a naposledy v Nedeci. Pred rokmi sa očakávalo od našej Spoločnosti ručné gramofóny, tak ako sa dnes očakáva moderné magnetofóny alebo automatické prátky. Televízor s čierno-bielou obrazovkou už prestal byť atraktívny, a predsa neveľmi dávno Spoločnosť inštalovala prvý televízor v Jablonke, tak isto prvý televízor vo Vyšných Lapšoch malia mestná skupina KSČS.

Napokon aj samo poľnohospodárstvo na Orave a Spiši sa zmenilo na nepoznanie. Je viac mechanizované a produkívnejšie. Ale vtedy, keď sa objavili ďalšie hnojivá, hovorilo sa na stretnutí v Jablonke a aj inde, že „skazia pôdu“, zato lekára tam vždy vyhľadávali. Dávnejšie išlo jednoducho o to, aby sa dalo nejak prežiť, pretrvať; roľníkovi často chýbali peniaze. Pamäťame sa, koľko snáh, úsilia a konkrétnej práce vynaložili naši krajania z Jablonky a vôbec z Oravy a Spiša pri výstavbe nového lycéa v Jablonke a na to, že budovu patriaci miestnemu urbáru odovzdali na internát. Sice o dvadsať päť rokov neskôr odmeny a medaily dostali niečo, ktorí vyvíjali úsilie a budovali lycéum, ale to predsa nemení fakt existencie prvej strednej školy v dejinách Oravy, školy určenej predovšetkým pre mládež z oravských a spišských dedín. Aj to si treba pamätať.

Úspešne boli takiež naše snahy o získanie na ministerstve poľnohospodárstva traktora pre roľnícky krúžok v Kacvine. Bol to vtedy prvý traktor v obci, dnes ich je už okolo päťdesiat. Pripomeňme aj pomoc Vojvodského výboru PZRS v Lodži, ktorá umožnila našim krajanom v Zelove založiť domácke tkáčske družstvo.

Dnes sa zostriili vnútorné problémy v Poľsku. Tažší je nás všedný deň. Kríza v medzinárodných vzťahoch a sankcie voči Poľsku neufaľčujú naše úsilie, aby sme sa dostali z tejto situácie. Jediným konstruktívnym riešením, podobne ako v minulosti, je produkívna práca na roli a v meste. Úspechy v takejto práci želáme v júlových dňoch Vám, mili krajania, nám a vôbec všetkým.

ADAM CHALUPEC

Kto má toju, ten sa neutopí

V dávnejších časoch sa viac detí utopilo ako teraz. Nielen v riekač a jazerach často utečli, ale aj v potokoch a barinách a v ťažkováckych žriedlach sa kolko ráz tak stratili, ani čo by ich zrazu dajaké ruky schmatli a ponorili do vody. Ani chyroval nebolo viac o nich. A to vraj len topeľci robievali, ti ich tahali do vody. Ale ani pustí ich nechceli zo svojich rúk.

V Dolnom Štefanove vrávevali, že tých potvor je najviac v ich chotári a že to aj preto sa z ich dediny hocikto ľahko utopí. Najčastejšie v Štefanovskom plese. Na tom mieste bola hlbčina, v nej skoro každý rok dakti tak zmizol, že ho jakživ nenašli.

„To iba ti topeľci sa lakomia na ľudí!“ tak si povrávali medzi sebou.

Jedného dňa sa však predsa prišlo veci na koreň.

Stará Piešková chodievala včas ráno do Tvrdošina kupovať od pekára čemle a rožky. V koši na chrbte ich odnášala. Keď sa raz zjari vybraťa potme a šla cestou ako zvyčajne, tu zazrela, že nedaleko od plesa sa hojdá na konári akýsi ostarok a spieva si:

„Na konári sa hojdám,
vody vám, ženy, nedám!
Ak vodu chcete mať,
musí ma dakti pohodať.“

„Tujujuj!“ zhikla Pieškuľa. „Ved' je to on, topeľec! Ešte to by mi chýbal, aby som ho poslúchla a šla ho pohodať! Doma by ma nisto viač nevideli.“

Preto chytrá pridalu do kroku, ale ešte zreteľne počula, ako si tá pluhavina ďalej vyspevuje. Navždy si to dobre zapamätaťa:

„Na konári sedím,
len toje sa bojím.
Kto ju bude pri sebe mať,
nemusí sa vody báť.“

Štefanovka spľasla rukami, keď vyzrozmela, čo si ten tam nôti. Ved' toju dobre

poznala. Aj iné ženy vedeli o nej, len ju nerady brali do holej ruky. Tá zelina pichaťa, ľahko sa zabodla do sukne i kdekoľvek do šiat a dakedy ju nemohli z nich ani povyberať. Aj do bosých môh sa kolko ráz zapichla, nechtam ju bolo treba vytiahnuť. Ale keď na ňu zlodej stúpil alebo taký človek, čo sa vybral kradnúť, vtedy ničomníka naisto dolapili. Preto sa jej zlodej aj iní zli ľudia vyhýbali.

Keď sa Pieškuľa vracaťa nazad do Štefanova, ohudníka na strome už nebolo. Na tejto ceste však preveľmi zmúdrila. Sotva prišla medzi ľudí, na jej tvári bolo vidno, že čosi tají, o čom treba vedieť. Ale dlho nevydržala, aby sa hned ženám nepochválila, čo sa dozvedela, keď šla do Tvrdošina:

„Toho roku bude sucho. Kto si posadí švábkú v mokrejšej zemi, nemusí sa báť, že mu vyhnijie. Len na suché miesto nech nikto nesadí. Tam by vyschla, nedorástla by ako treba do jesene.“

„A to si si naozaj taká istá, že tak budete?“ ženy hned do nej.

„Akože, ved' som ho na vlastné uši počula!“ povedala veľmi väzonym hlasom, ale zatajila, kto jej to nášlo rozumu do hlavy.

Ktosi jej aj uveril, dakti sa len smial. Predsa však mala pravdu, lebo v lete i v jeseni bolo naozaj menej dažďa ako iné roky. Aj voda v studniach sa akoby prepadávala, alebo odtekala kdesi inde.

Piešková ešte v ten rok aj to prezradila, že kto nájde v poli toju, nech si tú zelinu dobré odloží, lebo sa môže pridať. Najviač tam, kde majú deti. Tak ženám poradila:

„Keď pôjdete preč z domu a detinská by chceli ísť k vode, zapichnite im kústiček toje do hábočiek. Neutopia sa, topelec sa ich nedotkne.“

Nevedno, či potom všetky Štefanovské ženy vyhľadávali tú zelinu, aby chránili ich deti pred nečastím. Od tých čias však ani v plese, ani nikde inde dlho nikto nezahynul. Nebolo počutí, že by sa deti alebo dospelí ľudia topili ako kedysi. Tú zelinu mali v úcte, neodhadzovali ju, keď im prišla do rúk. Tak sa o nej vravelo:

„Kto má toju, ten sa neutopí!“

Dešom ju kládli do kolísky alebo do posielky. Vraj napáchli od nej a všetko zlé sa im vyhýbalo.

Aj ti topeľci.

ANTON HABOVŠTIAK
(prevzaté z knihy O orlovi na Bielej skale,
Vyd. Osveta, 1980)

Tomáš Janovic

HUDBA RÚK

Teraz niečo prezradím vám, deti. Ruky nie sú tiche. Ruky hovoria. A tá reč je pieseň, ktorá letí celý život s nami. A vždy dohora.

Hudba rúk sa ozve v malom zrne, v tom, čo otec pre nás mení na chleba. A chlieb spieva... Ticho, nepatrne, lebo skromný je; tak spieva do seba.

Hudba rúk sa ozve v každej veci, čo nás obklopuje. V stroji. V lešní. Tak k jej rytmu pridajme sa všetci a nás život na hudbu sa premení,

lebo niečo prezradím vám, deti — ruky nie sú tiche. Ruky hovoria. A tá reč je pieseň, ktorá letí stále nad krajinou. A vždy dohora.

**NAŠA
FOTOHÁDANKA**

Náš snímka predstavuje známeho poľského divadelného a filmového herca, tvorca viacerých znamenitých postáv. Skvelé úlohy, ktoré ho preslávili v celom Poľsku, zahrával najmä v dvoch televíznych seriáloch Poľské cesty (Polskie drogi) a Jan Serce. Napište nám jeho meno a pošlite do redakcie. Medzi autorov správnych odpovedí — dúfame, že všetky budú správne — vyžrebujeme knižné odmeny.

* * *

V Živote č. 5/83 sme uverejnili snímku českého herca Miloša Kopeckého. Knihy vyzrebovali: Richard Starostovič z Vyšných Lapšov, Cyril Klukošovský z Novej Belej, Renata Lejava z Fridmana, Anna Kurnátová z Batizoviec a Dana Sarnová z Čiernej Hory.

VESELÉ LETNÉ PRÁZDNINY!

Ziaci zo Základnej školy v Trubci. Na snímke: (v podrepe) Lucia Vadovská, Zofia Tomečková, Jolanta Vadovská, Marek Kačmarčík, (stoja) Tereza Surmová, Zofia Vaksmanová, Andrej Findura, Bohumil Lojek a Ján Soltýs.

FRANTIŠEK HRUBÍN

Kuřátko a obilí

Jak to bylo, pohádko?
Zabloudilo kuřátko
za zahradou mezi poli.
Pípá, pípá, nožky bolí.

Ve vysokém obilí
bude večer za chvíli.
„Povězte mi, bílé ovsy,
kudy vede cesta do vsi?“

„Jen se zeptej ječmene,
snad si na to vzpomene.“
Kuře bloudí mezi poli,
pípá, pípá, nožky bolí.

PÔJDEME DO HORY

„Keď už tak chceš, poviem ti rozprávku,
ale musíš stále prisvedčať, „i ja“ vravieť.“

„To sa vie, čo by nie; veru budem!“
„Prv než zazorí, pôjdeme do hor!“
„I ja.“
„Keď zahoria zore, už budeme v hore!“
„I ja.“
„V hore som smelý, nebojím sa zveri.“
„I ja.“
„Vydjem ho hájika, odrúbem klátika.“
„I ja.“
„Z tej doliny na tú odtnem kde-tu latu.“
„I ja.“
„Z drevieč vykrešem chlievec.“
„I ja.“
„Z klátika válovec.“
„I ja.“
„Vo válovci budeme právať.“
„I ja.“
„Svinky budú z neho žrávať.“
„Ja nie! Ja už nie!“

„Pověz, milý ječmínku,
jak mám najít maminku?“
Ječmen syčí mezi vousy:
„Ptej se pšenic, vzpomenou si!“

Kuře pípá u pšeňic,
nevědí však také nic:
„Milé kuře, je nám líto,
ptej se žita, poví ti to!“

Kuře hledá žitné pole,
ale to je dávno holé.
A na suchá strniska
vítr tiše zapíská:

„Vždyť jsi doma, za chalupou.
Slyšiš? v stáji koně dupou,
kocour ve stodole vrní —
a tvá máma za vraty
zob, zob, zobá bílé zrní
s ostatními kuřaty.“

„Děkuji ti, žitné pole!“
„Pozdravuj tam ve stodole!“
„Koho, milé políčko?“
„Zrno i to zrníčko!
Ať se ke mně zjara hlásí,
vychovám z nich nové klasy!“
A tak mámu zakrátko
našlo také kuřátko.

VESELO SO ŽIVOTOM

— Kde si sa narodil?
— V Bratislave.
— Ktorá časť?
— Ja som sa tam narodil celý, prosím.

Jano sa vystavuje, že sa s každým dohovorí. S Angliačanom, Francúzom, Taliansom, ba aj s Mexičanom.

— Aj s Mexičanom? — pýta sa prekvapený Jožko.
— Aj s Mexičanom, keď bude rozprávať po slovensky!

Pani učiteľka číta deťom rozprávku O medievníkovom domčeku. Keď príde k vete: Klopká niekto?, zozadu sa ozve:

— Nie. To je prieval!

— Prečo mi vraciaš iba 12 korún, ja som ti požiadal predsa 13!
— Myslel som, že si poverčivý.

Drozd

vinohradník

Dohovorili sa raz vtáčence, že si spravia vinohrad. Veľa sa narobili, kým zem obrobili, vinič zasadili. Raz na jar zavolali drozda vinicu orezávať.

„Nemôžem, nemôžem, teraz idem hniezdo stavať,“ rečie drozd.

Po čase šli vtáčence vinič okopávať. Zavolali až drozda, lenže on sa zas vyhováral.

„Počkajte, počkajte, teraz mám inú robuť. V hniezde mám plno vajíčok.“

Prišiel čas hrozno striekat, nuz zavolali vtáči až drozda.

„Počkajte, teraz nemôžem, treba drozdíčce vysiedliť.“

Keď prišiel čas vinič viazať zasa volali drozda:

„Pod, drozd, ideme vinič viazať!“

„Nomôžem, nemôžem, vraví drozd, „máme

mladé v hniezde, treba ich nakŕmiť.“

Ani keď bolo treba plieť vo vinohrade, drozd nikam nešiel.

„Počkajte, počkajte,“ volal, „deti sú maľičké, holíčatá, zahynuli by bez mňa.“

Napokon prišla jeseň, hrozno dozrelo, bol čas oberačiek.

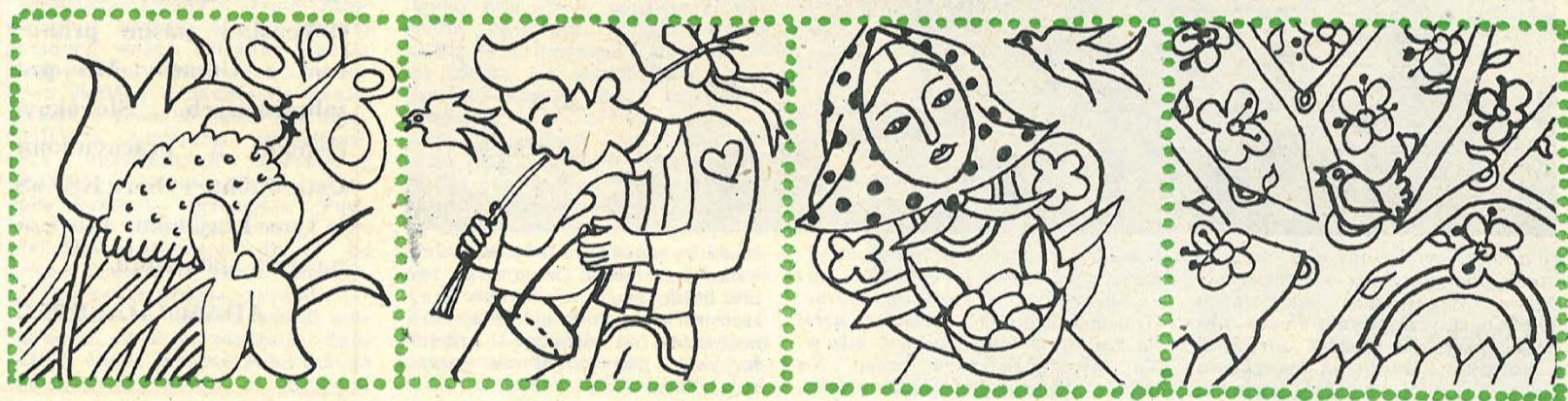
„Pod oberať hrozno,“ volali ostatné vtáčence drozda.

„Počkajte, počkajte, len zavolám celú rodinu, všetci pôjdeme oberať!“

ELENA CHMELOVÁ

(prevzaté z knihy Rozprávky o zvieratkach, vyd. Pravda 1976)

Milé deti!

rázky, ktoré pekne vymalujte a pošlite do redakcie. Autorov najkrajších obrázkov odmeníme peknými knihami. Želáme vám dobrú náladu a krásne slnečné dni.

NÁVRAT VEĽKÉHO MAJSTRA

Máme za sebou polovicu letnej atletickej sezóny. Poslednej pred olympijským rokom a mimoriadne bohatej na udalosti a rekordné výsledky. Keby prišlo určite, ktorý z tohorčích, skoro pätnásť svetových rekordov má najväčšiu hodnotu, ktorý najviac udivil, ani najlepší športoví odborníci by sa hneď nevedeli rozhodnúť, či majú dať prednosť ostepárom — Finke T. Lillakovej (74.76 m) a Američanovi T. Petranoffovi (99.72 m), čínskemu výškarovi Zhu Jian-huaovi (2.37 m), sprintérke NDR M. Göhrovej (100 m — 10.81 sek.), sovietskemu diskárovi J. Dumčevovi (71.87 m), desaťbojárovi NSR J. Hingsenovi (8.777 b) alebo rumunskej diaľkárke A. Cusmirovej (7.43 m). Všetky uvedené výsledky sú skutočne pozoruhodné a vzbudzujú obdiv. Mňa osobne však naposledy zvlášť upútala v športovej tlači krátka správa, že po skoro ročnej prestávke spôsobenej fažkým zranením sa vrátil na bežecké dráhy známy britský pretekár, na stredných tratiach STEVE OVETT. Venujme mu párviet.

Narodil sa v r. 1955 v Brightonе na juhu Anglicka. Absolvent vysokej umelcnej školy (výška 185 cm, váha 70 kg) upozornil na seba už pred 12 rokmi, keď ako 16-ročný dorastenec získal titul juniorského majstra V. Británie v behu na 400 m časom 49.8 sek. O dva roky neskôr sa stal už juniorským majstrom Európy na 800-metrovej trati. V roku 1974, keď mal sotva 19 rokov, získal na seniorskom šampionáte v Ríme striebornú medailu, taktiež v behu na 800 m.

Keby sme mali vyratovať aspoň najvýznamnejšie úspechy tohto fenoména stredných trati, treba by bolo začať asi I. ročníkom Svetového pohára v Düsseldorf, kde v behu na 1500 m bleskovým finišom s poslednou

stovkou za 11.8 sek. deklasoval celú konkurenciu slávnych bežcov. Nezabudnuteľné ostanú aj jeho výstupenia na majstrovstvách Európy 1981 v Prahe a na Olímpijských hrách '80 v Moskve. Na Strahove získal Steve zlatú (1500 m) a striebornú (800 m) medailu, zase v Lužníkach zlatú (800 m) a bronzovú (1500 m). Hodno ešte poznamenať, že Ovett je aktuálnym svetovým rekordérom na 1500 m časom 3.31,36 min., že predviano prekonal svetový rekord na 1 milu (3.48,40 min.) a zvíťazil vo Svetovom pohári na 1500 m, vyhral desiatky mitingov atď.

Rovnako obdivuhodná ako zbierka športových trofejí je jeho neobyčajne veľká bežecká všeobecnosť — od 800 do 5000 m. Jeho osobný rekord na 5 km je 13.25 min. Raz bežal dokonca polovičný maratón (21 km), ktorý vyhral skvelým časom 1.05,38 hod. V rokoch 1977 a 1980 zvíťazil v ankete Zlatá tretra a v ankete na najlepšieho športovca V. Británie.

Ovettov návrat na bežecké dráhy neboli bohvieko oslnujúci, ale len zdánlivý. Vo svojom prvom pretekovi vyhral 800 m za 1.47,64 min., čo však po tak dlhej prestávke v tréningoch a štartoch treba uznať za dobrý výsledok. Ďalej budú iste lepšie.

Dnes Ovett trénuje veľmi usilovne, týždenne nabeha ok. 180 km. Vedomý si svojich výnimočných kvalít, vytvára si čoraz smelšie ciele. V behu na 1500 m ich konkretizoval slovami: „Túžim byť prvým bežcom, ktorý prelomí hranicu 3.30 min. Verím, že v silnej konkurencii a po ideálnych medzičasoch to dokážem. Môže mu v tom pomôcť aj ďalšie súperenie s druhým britským bežcom S. Coem.“

JÁN KACVINSKÝ

Hviezdy svetovej estrády

Sú to známi americkí vokalisti a multiinstrumentalisti. Zo začiatku pôsobili v rôznych hudobných skupinách v New Yorku a Filadelfii. Hall, ktorý skončil vysokú hudobnú školu, spolupracoval s Filadelfským symfonickým orchestrom a s takými skupinami ako The Temptations, Kenny Gamble and the Romeos a napokon Gulliver, v ktorom zavše pohostinne vystupoval aj John Oates, povolaním novinár. Keď v r. 1971 po nahraní jednej albumovej platne Gulliver prestal existovať, obaja hudobníci sa rozhodli vytvoriť duet a úinkovali spolu.

O rok neskôr sa im podarilo podpísť zmluvu s výrobňou platnej Atlantic, pre ktorú nahrali album Whole Oates v slohu folk music. Nemal úspech u americkej poslucháčov, preto začali experimentovať. V nasledujúcich dvoch rokoch nahrali dve LP platne Abandoned Luncheonette, potom War Babies v rytme bluesu a hard rocka, rovnako neúspešne. Preto Atlantic zrušil s nimi zmluvu.

V r. 1975 sa prešťahovali do výrobne RSA, kde nahrali platňu Hall & Oates, štýlove podobnú predošlým, ktorá však — ako zanedľho vysvitlo — znamenala prelom v ich tvorbe. Načrtla určitú schému pre ďalšie platne skupiny a jedna z nahraných na tejto platni skladba Sara smile sa stala populárnym hitom v USA. Avšak rozhodujúci úder na svetový hudobný trh urobila skupina v nasledujúcom roku vydanim LP platne Bigger Than Both Us, ktorá sa výnimočne rýchlo dostala na popredné miesto v oznamoch najlepších platní na oboch stranach Atlantického oceánu. Bol na nej nahraný aj jeden z najväčších amerických slágrov roku 1977 Rich Girl. Po tomto úspechu Hall & Oates nahrali ešte celý rad znamenitých albumových platní, ktoré upevnilo ich vysoké miesto medzi velikánmi svetového rocka. Sú to o.i.: Beauty On The Back Street, Livetime, Aron The Red Ledge, ako aj Private Eyes, ktorej titulná skladba bola vlnami dlho na čele najpopulárnejších hitov v Spojených štátach. Vyšli aj sólové práce oboch hudobníkov. John Oates zložil hudbu pre film Outlaw Blues, zase Daryl Hall vydal o.i. LP platňu Sacred Songs. Teraz pripravujú ďalšie nahrávky. U nás, žiaľ nevyšla zatiaľ žiadna platňa týchto skvelých hudobníkov.

DARYL HALL
&
JOHN OATES

Jablonka, podobne ako mnoho iných obcí na Spiši a Orave, od dávna pocitovala nedostatok športových zariadení. Preto ne prekvapuje, že mládež zdržaná v miestnom Ludovom športovom zväze a všetci športovizáujemci

s veľkou radostou prijali rozhodnutie o výstavbe futbalového štadiónu v tejto oravskej dedine. Gminný úrad v Jablonke určil na stavbu v tomto roku 2 mln. zl. Na jar začali prvé práce. Na mieste budúceho športoviska,

ktoré sa nachádza v strede Jablonky za riekou Oravou, sa zjavili buldozéry z miestneho Družstva roľníckych krúžkov a zrovnaní terén (na snímke). V prácach sa bude pokračovať na budúci rok. (Foto: J.S.)

POĎAKOVANIE

Veľmi srdečne dăkujem všetkým, ktorí mi poslali blahoželania pri príležitosti môjho jubilea. Zvlášť dăkujem za vrelé gratulácie predsedovi Matice slovenskej, našim priateľom z Útvarov MS pre zahraničných Slovákov, členom a pracovníkom Ústredného výboru KSCAS a tým krajanom, ktorí si na mňa spomenuli.

ADAM CHALUPEC

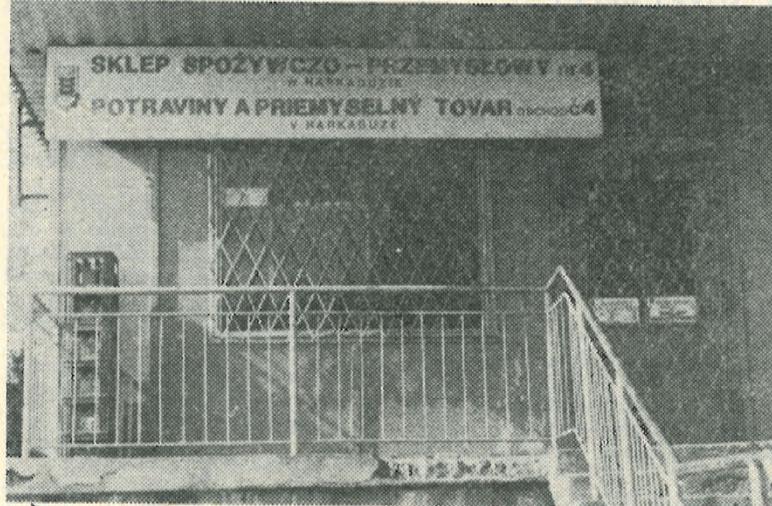
DVOJJAZYČNÉ TABULE

Dostali sme naposledy do redakcie odpis listu adresovaného Vojvodskému zväzu roľníckych družstiev, v ktorom podpredseda Gminnej správy družstva Roľnícka svojpomoc v Jablonke s. Emil Kozub oznamuje, že do 31. mája t.r. zhотовili 43 tabuľ v poľskom a slovenskom jazyku na celkový počet 51 obchodov. Tieto tabuľy robia naposledy z drevených materiálov, keďže sklené tabuľy s dvojjazyčnými nápismi boli ľah-

ko zničiteľné. Niektoré z nich bolo treba robiť dvakrát. Chýbajú ešte tabuľy o.i. pre obchody č. 33 a 34 v Malej Lipnici, novootvorený obchod č. 10 v Dolnej Zubrici, ako aj pre obchod č. 15 v Jablonke Matonogoch. K oneskoreniu v zhotovení dvojjazyčných tabuľ došlo o.i. v dôsledku reorganizácie obchodnej siete v Jablonke — zdôrazňuje sa v liste — ako aj pre nedodržanie zmluvy podnikom, ktorému zverili zhotovenie týchto tabuľ.

Tešíme sa, že realizácia požiadaviek o dvojjazyčných tabuľach na obchodach v jablonskej gmine bude konečne zavŕšená.

Gminné družstvo Roľnícka svojpomoc v Rabe Wyżnej ako prvé zhotovalo a vyvesilo dvojjazyčné tabuľy na obchodoch. Na snímke: obchod s poľským a slovenským nápisom v Harkabuze na Orave, ktorý patrí ku gmine Raba Wyżna (Foto: J.Š.)

DURŠTÍN

Spišská obec Durštin bola keďsi veľmi chudobnou a malou dedinkou, a ako sa pamäťam, ešte za mojich školských čias mala iba 33 čísel. Žilo sa tu nádherne, veľmi ľahko, práca na gazdovstve sotva stačila na skromné živobytie. Horská kamenistá pôda dávala slabú úrodu, potrebovala umelé hnojivá, na ktoré tunajší roľníci nemali finančné prostriedky. Durštinčania sa snažili svoj trpký životný údel zlepšiť predovšetkým nájomnou prácou. Keď sa v okolitých obciach začali senokosy, žatva, vysypávanie zemiakov, najimali sa u bohatších gázdov za robotníkov. Často hľadali prácu v Novom Targu, Zakopanom a aj v odľahlých obciach. Do Durština vtedy neviedla žiadna riadna cesta, chodilo sa peši, v lete v prahu a blate, v zime po snehu.

Podstatné zmeny v živote Durštinčanov nastali až po druhej svetovej vojne. Mládež začala študovať na stredných a vysokých školách a nadobudla kvalifikáciu v rôznych odboroch. Rozšírili sa pracovné príležitosti, veľa durštinských obyvateľov pracuje v Novotarských závodech koženého priemyslu „Podhalie“. Do Durština chodí dnešnie niekoľko autobusov denně po peknej asfaltovej ceste. Zmenila sa tiež sama dedina, vyrástli nové murované domy, vznikli nové ulice, obec sa rozrástla, dnes má 85 čísel. Krásne položená na kopci, medzi lesmi v blízkosti

malebných vápencových skál, s pekným výhľadom na Tatry priláhuje stále viac turistov, čo prospieva obci a jej obyvateľom. Dnes samozrejme vďaka všetkým výmoženosťiam socialistického štátu sa Durštinčanom žije ľahšie, podobne ako obyvateľom v celej krajinе.

Zelám im, aby sa mali dobre a ich život bol ešte šťastnejší a radostnejší.

JOZEF MIRGA

KRAJANSKÝ SEMINÁR V MARTINE

Pred stodvadsiatimi rokmi skupina slovenských národovcov v Martine založila prvú celonárodnú kultúrnu inštitúciu Matice slovenskú. Bol to významný prelomový krok v dejinách Slovákov. Totiž slovenský národ dostal rônu svoju akadémiu, národné múzeum, vydavateľstvo, kultúrne a literárne centrum, teda všetky tie ustanovizne, ktoré susedné národy mali už dávno predtým.

Pri príležitosti tohto významného jubilea Matice Slovenská, Útvor pre výskum dejín a života zahraničných Slovákov organizoval seminár „Zahraniční Slováci a národné kultúrne dedičstvo“, ktorý sa konal v Martine v dňoch od 5. do 7. júla 1983. Zúčastnili sa ho popri slovenských vedeckých a kultúrnych pracovníkoch početní predstaviteľa zahraničných Slovákov o.i.

z Maďarska, Rumunska, Juhoslávie, Poľska a ďalších štátov, ako aj zo zámoria.

Seminár, ktorý otvoril podpredseda Matice slovenskej, PhDr Karol Rosebaum DrSc., bol venovaný viacerým, tematicky rozsiahlym okruhom. Boli to o.i.: národnostné procesy slovenských vystáhovalcov v zahraničí, zachovanie a rovjanie tradíčnych formiem ľudovej kultúry, miesto a úloha materinského jazyka a slovenskej literatúry medzi zahraničnými Slovákm, stav a potreba tlačeného a hovoreného slova v zahraničí, potreba a využívanie kultúrnych hodnôt medzi krajanmi zasielaných zo starej vlasti, stav slovenských škôl v zahraničí, otázky krajanských spolkov a ich všeobecnnej činnosti.

Cieľom tohto odborného podujatia bolo zistiť najdôležitejšie problémy krajanov v oblasti materinského jazyka, literatúry, hovoreného a tlačeného slova, ľudovej kultúry a v ďalších oblastiach krajanov života. Nepochybujeme, že vedecké výsledky seminára boli bohaté a početné referaty a diskusné príspevky, v tom i zahraničných účastníkov pomohli splniť cieľ, ktorý si organizátori vytýčili.

Po skončení seminára sa predstaviteľia zahraničných Slovákov zúčastnili v dňoch 8.—12. júla tematického zájazdu po Slovensku, počas ktorého sa oboz-

náili s mnohými najvýznamnejšími kultúrnymi a historickými pamiatkami, mali možnosť obdivovať krásy Slovenska, poznať úspechy socialistickej výstavy.

Tešíme sa z iniciatívy Matice slovenskej, že zorganizovala toto zaujímavé a veľmi potrebné podujatie, ktoré má veľký význam pre krajanov v zahraničí, keďže prinieslo všeobecnú analýzu súčasného stavu ich kultúrneho života. A kultúra zahraničných Slovákov patrí predsa do spoločnej pokladnice kultúrneho bohatstva slovenského národa.

NOVÁ BELA

Rodičovské združenie zo Základnej školy č. 2 v Novej Belej v spolupráci s výborom miestnej skupiny KSČaS zorganizovalo pri príležitosti Medzinárodného dňa detí milú slávnosť, počas ktorej kr. František Kurnát a Ján Gronka v mene organizátorov srdečne pozdravili novobelštíkých žiakov a zaželali im veľa úspechov, šťastia a radostného života v mieri. Zároveň odovzdali deťom symbolické darčeky — lathôdky. Slávnosť spestrili školské deti prednesom básni a spevom slovenských a poľských pesničiek.

J. M.

BLAHOPŘEJEME

Dne 8. kvätna t.r. bol známy pracovník dělnického hnutí v Zelově a laském okrese Teofil Miller, žijúci nyní v Československu, vyznamenán za svou činnost v dělnickém a mládežnickém hnutí v Polsku zlatým odznakem Janka Krasického a pamätní medailí 40-letí Polské dělnické strany. Zároveň Muzeum husitského revolučního hnutí v Táboře obdrželo pamätní medaili 100-letí polského dělnického hnutí. Odznaky a medaile předal vyznamenaným v Muzeu husitského revolučního hnutí v Táboře Zbigniew Tobjański, tajemník Komise dějin mládežnického hnutí v Sieradzi. Po předání medailí Zbigniew Tobjański přednesl přednášku „České osadnictví v Polsku v 18.—20. století“ a T. Miller hovořil o svých vzpomínkách z činnosti v dělnickém a

mládežnickém hnutí v Zelově v letech 1926—1946. Muzeum nebylo jako místo slavnosti vybráno náhodou. Toto pracoviště totiž kromě přestování revolučních a vlasteneckých tradic v Čechách se zabývá také dělnickým hnutím mimo hranice Československa, zejména v Polsku. Této problematice se věnuje hlavně zaloučilý pracovník Muzea dr. Jiří Koralka.

Muzeum má ve svých sbírkách mnoho památek na emigranty, kteří se vrátili do Československa. Vydává také ročenku „Husitský Tábor“, zabývající se mj. problematikou účasti Čechů v dělnickém hnutí mimo hranice Československa.

Z.T.
O Teofili Millerovi jsme psali v článku „Z revolučních tradic zelovských Čechů“ v č. 12 našeho časopisu z r. 1973 a „Z dějin dělnického hnutí v Zelově“ v č. 10 a 11 z r. 1982; jejich autorem je Zbigniew Tobjański. (Redakce)

Na snímku: Teofilu Millerovi (zleva) předává odznak a medaili Zbigniew Tobjański.

GRATULUJEME

Začiatkom toho roku na Ustave kultivácie, hnojenia a pedológie v Puławach krajančka Mária Pojedincová obhájila doktorskú dizertačnú prácu a získala titul doktora poľnohospodárskych vied.

Krajančka Mária Pojedincová pochádza z Lapšanky, kde strávila detstvo a absolvovala základnú školu, v ktorej navštěvovala hodiny slovenského jazyka. V ďalšom štúdiu pokračovala na Všeobecnovzdelávacom lyceu v Jablonke, kde sa tak tiež učila slovenčinu. V roku 1974 skončila štúdium na Ročníckej fakulte Poľnohospodárskej akadémie v Krakove a nadobudla vysokoškolskú kvalifikáciu magistra inžiniera rolníka. Zamestnala sa v Stanici pestovania rastlín v Aleksandrówe pri Nowom Sączi. V súčasnosti krajančka Mária Pojedincová sa zaobrába hodnotením odrôd tráv na Ustave kultivácie, hnojenia a pedológie z Puławach.

Krajančke Márii Pojedincovej srdcečne blahoželáme k získaniu doktorátu a do budúcnosti jej prajeme veľa úspechov v zamestnaní a v osobnom živote.

Chceme poznamenať, že kr. Mária Pojedincová v budúcnosti bude spolupracovať s našou redakciou. Aktuálne pripravuje materiály, ktorých tematika bude súvisieť s poľnohospodárstvom na Spiši a Orave.

Informujeme zároveň, že doktorát, ktorý získala kr. M. Pojedincová, na Slovensku zodpovedá kandidátovi vied (CSc.) — redakcia.

Ciernej Hore po ich vyvesení sa našli „dobré ludia“, ktorí tabule rozobili. Rozhorčení krajančia zdôrazňovali nielen potrebu nájsť a príne potrestať vinníkov tohto zločinu, ale aj žiadali vyvesenie nových tabúr, hoci aj na účet vinníkov.

Od gminných úradov, krajančia žiadali, aby pri výdaji pripustok do práce na Slovensko, prednost mali občania slovenského pôvodu.

Po diskusii sa konali voľby nového výboru MS, delegátov na obvodnú schôdzku a 7. zjazd Spoločnosti.

Novozvolený výbor miestnej skupiny si stanovil úlohy pre najbližšie obdobie. Najdôležitejšou úlohou pre celé krajančie hnutie v Ciernej Hore je zabezpečiť ďalšie vyučovanie slovenského jazyka tzn. zaistiť väčší počet žiakov na tento predmet. V auguste t.r. krajančia mienia zorganizovať tradičnú vatru na počesť 39. výročia SNP.

V kultúrnej oblasti čiernochorski krajančia hodlajú založiť hudobnú ľudovú skupinu, ktorá by aspoň sťasti vyplnila medzeru na tomto úseku. Novozvolený výbor sa zaviazal vo väčšej miere popularizovať a propagovať krajančí časopis Život a získať zároveň viac predplatiteľov.

Nakoniec, veľmi dôležitou otázkou nielen pre MS, je rozšírenie členskej základne, čo v konečnom dôsledku by našlo odraz vo väčšej účasti krajančov v činnosti.

Nemôže sa však stať, aby realizácia týchto, aj keď nie veľmi náročných úloh, zabezpečovala iba samotný predseda. Aby vytvorenie úloh malo nejaký zmysel, a ich realizácia mohla priniesť konkrétné výsledky, potrebnej je nielen kolektívna práca celého výboru, ale tiež úzka spolupráca s krajančími jedincami, ktorí do určitej miery môžu obohatiť činnosť miestnej skupiny.

D.S.

ČIERNA HORA (I)

8. mája t.r. sa v Ciernej Hore (1) konala volebná schôdza Miestnej skupiny KSČaS. MS má aktuálne 79 členov a jej dotočajším predsedom bol kr. Andrej Milan.

V správe, ktorú prednesol kr. A. Milan, sa konštatovalo, že snahou tunajšej miestnej skupiny bolo založenie ľudovej kapely. K tomu smerovali aj požiadavky aktívnu MS. Keď však na jeseň min. r. dostali žiadanie huse, táto iniciatíva prestala byť zrazu aktuálna. Totiž chlapci, ktorí mali záujem o kapelu, odísli na vojenčinu. Kým sa nenájdú noví záujemci treba sa postarať o slátky a basové struny.

Naposlasy do klubovne MS získali televízor, čo akiste prispieje k aktivizácii krajančího života, hoci krajančia si uvedomujú, že bez kolektívnej práce a angažovanosti všetkých členov, nedosiahnu želateľné výsledky.

V diskusii sa krajančia venovali otázkam organizačného rázu, ktoré súvisia s platením členského, vypožičiavaním hudobných nástrojov a pod. Avšak najviac pozornosti sa venovalo vyučovaniu slovenčiny v základnej škole. Doteraz niektorí tunajší krajančia nevenovali náležitú pozornosť tejto otázke, často podceňovali jej význam. Preto, zdôrazňovalo sa na schôdzi, je nutné, aby všetci krajančia vynaložili veľké úsilie pre zvýšenie počtu žiakov na hodinách slovenského jazyka. Konkrétnym výsledkom tejto časti diskusie bol návrh, aby všetci novozvolení členovia výboru zabezpečili aspoň jedného žiaka na vyučovanie tohto predmetu, s čím všetci súhlasili.

Veľa pochybností u krajančov prítomných na schôdzi vzbudila otázka vyvesovania dvojjazyčných nápisov na obchodoch a obchodných objektoch. Totiž v

NOVOZVOLENÉ VÝBORY MS KSČaS

Predošlé zoznamy výborov, to je v Podškli a Tycháči, sme uverejnili v Živote č. 11/82 na str. 11 a v č. 1/83 na str. 25.

V NOVEJ BELEJ

Ján Gronka — predseda, č. 91
Valent Vincek — podpredseda, č. 145

František Chalupka — podpredseda, č. 119

František Lojek — tajomník, č. 191

Ján Kolodej — pokladník, č. 86

Jozef Bryja — člen, č. 109

Andrej Chovanec — člen, č. 58

Michal Krištofek — člen, č. 30

František Kurnát — člen, č. 60

František Lojek — člen, č. 105

Jozef Majerčák — člen, č. 81

Edumilka Majerčáková — členka, č. 61

Andrej Skupín — člen, č. 33

Anton Skvarek — člen, č. 136

Helena Ščurková — členka, č. 39

Jozef Kapolka — člen, č. 150
Ján Lukáš — člen, č. 135
Silvester Moš — člen, č. 148
Irena Petrášková — členka, č. 144
Jozef Petrášek — člen, č. 148

REVÍZNA KOMISIA

Andrej Švec — predseda, č. 47
Ján Galiňák — člen, č. 119
Ján Zigmund — člen, č. 63

DELEGÁTI NA OBVODNÚ SCHÓDZU

Ján Galiňák, č. 119

Jozef Kapolka, č. 150

Alžbeta Klukošovská, č. 184

František Kovalčík, č. 70

Valent Krištofek, č. 64

Ján Lukáš, č. 135

Silvester Moš, č. 148

František Paciga, č. 1

Irena Petrášková, č. 144

Ján Petrášek, č. 17

Jozef Petrášek, č. 148 a

Andrej Švec, č. 47

Ján Zigmund, č. 63

DELEGÁTI NA 7. ZJAZD

Jozef Kapolka, č. 150

Alžbeta Klukošovská, č. 184

František Kovalčík, č. 70

Anna Krištofeková, č. 64

Ján Lukáš, č. 135

Irena Petrášková, č. 144

Ján Petrášek, č. 17

Dominik Surma, č. 88

DOPISOVATELIA ŽIVOTA

Alojz Galuš, č. 35

Alžbeta Klukošovská, č. 184

František Paciga, č. 1

V LAPŠANKE

Pavol Ziembu — čestný predseda, č. 12

Mária Holovová — predsedníčka, č. 13

František Šoltýs — podpredseda, č. 9

Mária Šoltýsová — tajomníčka, č. 12

František Šoltýs — pokladník, č. 10

Ludvík Šoltýs — člen, č. 9a

Štefan Šoltýs — člen, č. 5

REVÍZNA KOMISIA

František Jendrušiak — predseda, č. 17

Dominik Šoltýs — tajomník, č. 12

DELEGÁTI NA 7. ZJAZD

Mária Holovová, č. 13

Ludvík Šoltýs, č. 9a

DELEGÁTI NA OBVODNÚ SCHÓDZU

František Jendrušiak, č. 17

Mária Šoltýsová, č. 12

DOPISOVATEL ŽIVOTA

František Jendrušiak, č. 17

V KREMPACHOCH

František Kovalčík — predseda, č. 70

Ján Petrášek — podpredseda, č. 17

Alžbeta Klukošovská — tajomníčka, č. 184

Valent Krištofek — pokladník, č. 64

VO VÝSNÝCH LAPŠOCH

Augustín Bryja — čestný predsedca MS, č. 78
Jozef Krišik — predseda, č. 87
Jozef Blažošek — podpredseda, č. 67
Ján Kiedziuch — podpredseda, č. 50
Milan Grigľák — tajomník, č. 147
Alojz Grigľák — pokladník, č. 95
Edvard Bižiak — člen, č. 38
Jozef Dronžek — člen, č. 43
Dominik Grigľák — člen, č. 104
Mária Klaková — členka, č. 30a
Jozef Krišik — člen, č. 177
Pavol Krišik — člen, č. 44

REVÍZNA KOMISIA

Severín Krišik — predseda, č. 130
Severín Soltýs — tajomník, č. 93
Pavel Bižiak, — člen, č. 38

DELEGÁTI NA 7. ZJAZD

Mária Klaková, č. 30a
Jozef Krišik, č. 27
František Soltýs, č. 27

DELEGÁTI NA OBVODNÚ SCHÓDZU

Jozef Blažošek, č. 76
Ján Kiedziuch, č. 50
Jozef Krišik, č. 87
Pavol Krišik, č. 44

DOPISOVATELIA ŽIVOTA

Milan Grigľák, č. 147
František Soltýs, č. 27

V KACVÍNE

František Šiškovič — predseda, č. 214
Ján Venit — podpredseda, č. 256
Ján Kubásek — podpredseda, č. 7
Anton Pivovarčík — tajomník, č. 43
Jozef Šternogá — pokladník, č. 150
Ján Blahut — člen, č. 50
František Molitoris — člen, č. 21
Ján Molitoris — člen, č. 240
Ľudomír Molitoris — člen, č. 240
Jakub Paciga — člen, č. 207
Andrej Soja — člen, č. 173

REVÍZNA KOMISIA:

Anton Vnenčák — predseda, č. 57
Jozef Kozub — podpredseda, č. 53
František Vida — tajomník, č. 100
Jozef Adamec — člen, č. 156
Anton Matušek — člen, č. 29

DELEGÁTI NA 7. ZJAZD:

Adam Chalupec, Varšava
Ján Molitoris, č. 240
Ľudomír Molitoris, č. 240
Anton Pivovarčík, č. 43
Jozef Šternogá, č. 150
František Šiškovič, č. 214

DELEGÁTI NA OBVODNÚ SCHÓDZU

Ján Kubásek, č. 7
František Molitoris, č. 21
Ján Molitoris, č. 240
Anton Pivovarčík, č. 43
Ján Venit, č. 256
Jozef Šternogá, č. 150
František Šiškovič, č. 214

DOPISOVATELIA ŽIVOTA

Anton Pivovarčík, č. 43
Jozef Šternogá, č. 150

V NEDECI

Michal Kužel — predseda, č. 154
Jozef Gronský — podpredseda, č. 144
Michal Neupauer — podpredseda, č. 231
Jozef Chmel — tajomník, č. 169
Vendelin Krempaský — pokladník, č. 40
Andrej Milaniak — člen, č. 225
Jozef Piontek — člen, č. 282
Valent Pojedinec — člen, č. 180
Andrej Švienty — člen, č. 158

REVÍZNA KOMISIA

Helena Strončeková — predsedníčka, č. 50
Mária Krempaská — tajomníčka, č. 40
Ján Milaniak — člen, č. 56

DELEGÁTI NA OBVODNÚ SCHÓDZU

Jozef Gronský, č. 144
Jozef Chmel, č. 169
Michal Kužel, č. 154
Andrej Milaniak, č. 225
Andrej Švienty, č. 158

DELEGÁTI NA 7. ZJAZD

Jozef Gronský, č. 144
Michal Neupauer, č. 231
Helena Strončeková, č. 50

DOPISOVATELIA ŽIVOTA

Jozef Piontek, č. 282
Helena Strončeková, č. 50

V ČIERNEJ HORE (1)

Andrej Milan — predseda, č. 46
Mária Milanová — podpredsedníčka, č. 85
Andrej Gorník — tajomník, č. 100
Ján Vojenský — pokladník, č. 19
Andrej Milon — člen, č. 136
Sebastián Milon — člen, č. 10
František Mlynarčík — člen, č. 44

REVÍZNA KOMISIA

Anna Gorníková — predsedníčka, č. 100
Mária Milanová — tajomníčka, č. 46
František Milon — člen, č. 85

DELEGÁTI NA OBVODNÚ SCHÓDZU

Andrej Gorník, č. 100
Andrej Milan, č. 46
Andrej Milon, č. 136

DELEGÁTI NA 7. ZJAZD

Andrej Milan, č. 46
Mária Milanová, č. 85

DOPISOVATELIA ŽIVOTA

Mária Milanová, č. 85
Františka Modlová, č. 98.

V PEKELNÍKU

Ján Švientek — predseda, č. 29
Jozef Smiech — podpredseda, č. 185
Jozef Kotlár — tajomník, č. 211
Jozef Rychlik — člen, č. 155
Anton Žondlak — člen, č. 69

REVÍZNA KOMISIA

Anna Mašláková — predsedníčka, č. 78
Jozef Pastorek — člen, č. 198

DELEGÁTI NA OBVODNÚ SCHÓDZU

Ján Švientek, č. 29
Anton Rafač, č. 323

DELEGÁTI NA 7. ZJAZD

Anton Rafač, č. 323
Ján Švientek, č. 29

V PODSKLI

DELEGÁTI NA OBVODNÚ SCHÓDZU

Eduard Hosaniak, č. 109
Marián Pytel, č. 104

DELEGÁTI NA 7. ZJAZD

Eduard Hosaniak, č. 109
Marián Pytel, č. 104

V NIŽNÝCH LAPŠOCH

Štefan Majerčák — predseda, č. 110
Peter Novobilský — podpredseda, č. 104

Stanislav Haber — tajomník, č. 27
František Kaniuch — pokladník, č. 197

Pavol Butas — člen, č. 9
Stanislav Pierchala — člen, č. 124
Jozef Sperka — člen, č. 174

REVÍZNA KOMISIA

Jozef Kravontka — predseda, č. 214

Zofia Vašíľáková — tajomník, č. 1
Jozef Kravontka — člen, č. 91

DELEGÁTI NA OBVODNÚ SCHÓDZU

František Kaniuch, č. 197
Štefan Majerčák, č. 110
Jozef Sperka, č. 174

DELEGÁTI NA 7. ZJAZD

Jozef Sperka, č. 174
Peter Novobilský, č. 104

DOPISOVATELIA ŽIVOTA

Štefan Majerčák, č. 110
Jozef Kravontka, č. 214
Jozef Sperka, č. 174

V DOLNEJ ZUBRICI

Eugen Kott — predseda, č. 46
Vendelin Vengrin — podpredseda, č. 221

Česlav Bosák — tajomník, č. 35
Bronislav Bialoň — člen, č. 49
Ferdinand Kubacká — člen, č. 290

REVÍZNA KOMISIA

Ján Baláš — predseda, č. 271
Irena Kadlubová — členka, č. 332
Bronislav Bialoň — člen, č. 49

DELEGÁTI NA OBVODNÚ SCHÓDZU

Eugen Kotl, č. 46
Vendelin Vengrin, č. 221
Vendelin Bosák, č. 35

DELEGÁTI NA 7. ZJAZD

Eugen Kott
Vendelin Vengrin

VO FRIDMANE

Ján Rusnačik — predseda, č. 195
František Pleva — podpredseda, č. 208

Ján Paciga — tajomník, č. 174
Rudolf Soltýs — pokladník, č. 187
Emil Kutarňa — člen, č. 15
Jozef Organičák — člen, č. 204
Karol Prelich — člen, č. 203

REVÍZNA KOMISIA

Anton Pojedinec — predseda, č. 179

Vendelin Michalec — tajomník, č. 155

Ján Richtárik — člen, č. 123

DELEGÁTI NA OBVODNÚ SCHÓDZU

Karol Prelich, č. 203
Ján Rusnačik, č. 195
Rudolf Soltýs, č. 187

DELEGÁTI NA 7. ZJAZD

Emil Kutarňa, č. 15
František Pleva, č. 208

DOPISOVATELIA ŽIVOTA

Ján Paciga, č. 174
Karol Prelich, č. 203

V NEDECI-ZÁMKU

Jozef Kiedziuch — predseda, č. 17
Jozef Bogačík — tajomník, č. 33
Ján Bogačík — pokladník, č. 31

REVÍZNA KOMISIA

Jozefa Bogačíková — predsedníčka, č. 31
Hubert Piontek — člen, č. 34

DELEGÁTI NA OBVODNÚ SCHÓDZU

Hubert Bogačík, č. 30

DELEGÁTI NA 7. ZJAZD

Jozef Kiedziuch, č. 17

DOPISOVATELIA ŽIVOTA

Julia Kiedziuchová, č. 17
Jozef Bogačík, č. 33

Všetkým členom novozvolených výborov srdečne blahoželáme a prajeme veľa úspechov v práci pre miestne skupiny a celú krajskú obec.

REDAKCIA ŽIVOTA

NA VŠECHNO JE ZPŮSOB

Stěny malované emulzí myjeme teplou vodou s přídavkem detergentů (Antek aj.). Myjeme po malých částech a začínáme zdola, protože voda stékající shora na špinavé stěny zanechává skvrny, které je těžko smýt. Stěnu oplachujeme houbou namočenou v čisté vodě (často ji měníme); tentokrát začínáme shora. Utíráme do sucha měkkým flanelem nebo starým hadříkem.

Stěny malované olejovou barvou myjeme stejně jako emulzi, ale do vody místo detergentu přidáme rozvařené mýdlo. Podobně postupujeme s mycimi tapetami. Nejsou-li tapety myci, čistíme je jako stěny malované obyčejnou barvou. Mastné skvrny odstraníme kašičkou z benzínu a magnézie (pozor na oheň), jiné čistíme prýží.

Radiátory ústředního topení čistíme tenkou štěrbinovou koncovkou k vysavači nebo kartáčem na mytí lahví, ovinutým měkkým hadříkem. Pak přetřeme vlhkým hadříkem.

Těžké záclony, které nemůžeme vyprat doma, pečlivě vyklepeme a zbabíme prachu. Nejméně dvakrát ročně je dámě vycistit chemicky.

Dveře podobně jako stěny malované olejovou barvou myjeme zdola a oplachujeme shora. Myjeme je houbou nebo hadříkem (nikdy ostrou myjkou na nádobí) mýdlovou vodou s čpavkem (1 lžice na 1 litr vody). Stopy špinavých prstů vycistíme čerstvě překrojeným bramborem. Panty očistíme z prachu a namažeme štětečkem namočeným ve směsi jedlého oleje s nastrouhanou tuhou z tužky.

CO NAPOMÁHÁ VZNIKU SRDEČNÍCH NEMOCÍ?

Pracovníci Duke University v Arizoně na základě 25 let observační došli k názoru, že osoby agresivní, nepřátelské vůči svému okolí, jsou více vystaveny srdečním záchvatům než lidé mírné povahy. Dr. Redford B. Williams zjistil, že testy, jimž se podrobilo téměř 2 tisíce mužů, dokázaly nespornou souvislost mezi nepřátelským naladěním a výskytem nemoci srdece. Výsledky studia, které zanedlouho vyjdou v lékařském časopise „Psychosomatic Medicine“, svědčí o tom, že nepřátelské naladění může být klíčem k určení osobnosti typu „A“, který mnozí badatelé spojují s predispozicí k srdečním chorobám. Osoba typu „A“ je většinou citlivostivá, žije v neustálém napětí, ve spěchu, je netrpělivá a snadno se rozhněvá.

Na nedávném sympoziu Americké srdeční společnosti dr. Williams konstatoval, že kdyby lékaři lépe dovedli určit osobnost typu „A“, byla by možná učinější prevence srdečních nemocí

u těchto pacientů. Dr. Williams uvedl řadu cíniel, k nimž je třeba přihlížet při určování osobnosti s nepřátelským naladěním. Např. mnoho lidí se rozčílí v okolnostech, které jiné lidí nechají lhostejné. Jsou to často okolnosti naprostě bezvýznamné, které však u člověka typu „A“ vyvolají prudkou reakci.

Proč nepřátelské naladění napomáhá vzniku srdečních nemocí, není přesně známo. Podle názoru badatelů prudké reakce a stresy mohou zvýšit krevní tlak a vyvolat změny v hormonálních funkcích.

Kdo nikoho nemiluje, sám nepochází ničí lásku. (Démokritos)

U malých myslí obdiv je často pouze formou závisti. (G. Cesbron)

Milovat vlast je dávat pro ni všechno — čest, peníze i život. (K.H. Borovský)

Nikdo nikdy nezabloudil na cestě. (J.W. Goethe)

Morálka upadá na stále pocholnější lože. (S.J. Lec)

Největší události se odehrávají v mozku. (O. Wilde)

Začneš-li více myslet o tom, co bylo nebo bude, přehlédneš to najdůležitější: — skutečný život v přítomnosti. (L.N. Tolstoj)

UŽITOČNÁ CIBUĽA

Vynikajúcou vlastnosťou cibule je jej schopnosť rozpúštať fibrin, ktorý tvorí krvné zrazeniny. Fibrin a teda aj zrazeniny môžu v našom organizme vznikať nielen pri zrazeniach, ale tiež samočinne — ako dôsledok sedavého spôsobu života. Sedíme v práci, neskôr v aute alebo v inom dopravnom prostriedku, nato doma pred televízorom a potom nejaká malá zrazenina nám zablokuje niektorú z tepien a infarkt je hotov.

Vo Francúzsku cibuľou liečia konec postihnuté ochvatom. V istej londýnskej nemocnici ležal raz Francúz, veterinár s kôrnatým ciev. Povedal svojmu lekárovi, Birmančanovi, dr. Menonovi o „končacom“ lieku. Rozhodli sa vyskúšať spoločne cibuľovú kúru. Výsledok bol nad očakávanie. Od toho času dr. Menon začal podávať cibuľu ako liek a zistil, že je liečivá v každej podobe: surová, varená, smažená, pečená...

Objav ohromný, ale novostáry. Vedľa ľudová medicína od dávna liečí cibuľovou šťavou prechladnutia, kaše, chrípky. V Indii sa cibuľou už roky liečí sklerózu, pretože cibuľa znižuje hladinu cholesterolu v krvi. Znižuje tiež krvný tlak. V ZSSR vyrábajú z cibule liek Alicep, ktorý sa podáva ľuďom trpiacim na zvýšený tlak. Aj cukrovkárom sa podáva cibuľa. A z cibuľovej kašičky sa pripravujú obklady na nehojace sa rany. Cibuľa má totiž antibakteriálne vlastnosti. Po cesnaku obsahuje najväčšie množstvo fitoncidov — látok ničiacich baktérie. Ale... cibuľa je fažkostráviteľná. Nie každý žaludok a nie každá pečeň ju znášajú.

Ti však, ktorí majú cibuľu rádi a ktorým neškodí, mali by ju jedávať nielen ako prílohu k pečienke, ale čo najviac a čo najčastejšie.

Taxikári musia bočné číslo umiestňovať na zadných dverách auta. Ak sa náhodou stane, že taxik z Ostrôžky sa dostane za svoje vojvodstvo — dostane pokutu, lebo číslo, v súlade s celoštátnymi predpisami, malo by byť na predných dverách. Nuž, týmto iba dokazujú, že miestne zákony sú silnejšie ako celoštátné, ale nejak sa žiť musí.

Americkí zoologovia zo štátu Virginia sa rozhodli preskúmať plodnosť krtov. Do terénu odišli mnohí vedci. Výsledky výskumu boli prekvapivé. Vysvetlo, že v štáte Virginia vôbec nemajú krtov.

V NSR obnovili starý zvyk. Mladomanželia po svadbe musia zasadíť 20 stromov. Tento zvyk sa prijal po ukončení tridsaťročnej vojny, ktorej obeťou padlo mnoho lesov na okoli Brém. Dnešné mladé páry sadia stromčeky s veľkým elánom.

NÁUŠNICE ŠKODIA ZDRAVIU

Ešte nie tak dávno sa hovorilo, že nosenie náušnic prosipieva zdraviu. Malým dievčatkám prepichovali uši, aby ich tak chránili pred chorobami.

Ako vysvetlo, názor je mylný. Západonemecký deník „Die Abend“ opublikoval výsledky výskumov vedcov a lekárov o dôsledkoch nosenia kliepov a náušnic. Lekári konštatovali z celou zodpovednosťou, že tieto ozdoby sú pre ženy škodlivé. V blízkosti uši sa totiž nervy široko rozvetvujú a vedú odtaľ priamo k pečeni a žlžníku. Náušnice a kliepsy sa podľa názoru vedcov môžu nosiť nie dlhšie než tri hodiny denne a je nutné dávať si ich dole v čase jedenia a počas spánku.

TAKÝ JE ŽIVOT

K kúpeľoch Szcawno-Zdrój zakázali chov domácej hydin. Kto chce mať doma slepku, musí dostať povolenie hlavného lekára kúpeľov. A vraj nám chýba mäso...

Vítaz olympiády poľnohospodárských vedomostí v istom mestečku S. dostal prídel na rozhadzovací hnoja. Avšak prídel mu ihned vzali: totiž olympionik nemal vlastné gazdovstvo, iba pracoval u svokrovcovej H... sedliakovi, a nie rozhadzovač — komentuje týždeník Politika.

Rôzne sú spôsoby ako vykonávať štátnu moc. V každom prípade však štátne orgány musia zdôvodniť svoju existenciu. V Ostrôžkom vojvodstve — piše týždeník Veto — orgány štátnej moci dokazujú svoju aktivitu na riadením, na základe ktorého

Možno týmto pokračujúcim zmenám predchádzať, keď aj napriek používaniu kvapiek do očí, ktoré predpisal lekár — pacient nevidí žiadne zlepšenie? Ale veď taký liek, vďaka ktorému možno zlikvidovať zakalené šošovky, neexistuje. Prostredky, aké predpisujú oční lekári, iba do istej miery zastavujú šírenie sa očného zákalu.

Značné zníženie ostrosti zraku,

které pacienta skoro úplne vylučuje z normálneho života, si vyžaduje chirurgický zákrok,

počas ktorého sa odstráni zakalená šošovka.

Takáto diagnóza vyvoláva isté reakcie — jednoducho pacient sa boji operácie, keďže nevie, že to nie je ani nebezpečný, ani skomplikovaný zákrok. Operácia si robí pri lokálnom znečistení a po operácii pacient musí dodržiavať isté predpisy: prinajmenšom niekoľko dní musí ležať v úplnom pokoji, nenakláňať hlavu a vystríhať sa zápchy. Už po úplnom vyzdravení, keď pacient začína chodiť (samozrejme vo vhodne vybraných okuliарoch, na ktoré nie je tak jednoduché si zvyknúť), pretože pacienti majú starosti s dhadom vzdialenosť, ako aj s tým, že obrazy vidia ploché) musí sa šetriť: nedviháť viac ako 3,5 kg, nenakláňať sa, pri dvihani niečoho z podlahy — treba urobiť alebo poprosiť niekoho, aby mu to podal alebo pomohol podať. Je to nevyhnutné, keďže v opačnom prípade, môže dôjsť k odlepovaniu sietnice.

Opäť sú módne biele golieriky k šatám, ale aj k blúzkam. Snad si zvolíte taký ako na našom obrázku?

Mladým dievčatám odporúčame tento veľmi módny kabátik, ktorý využijete nielen v lete, ale aj na jeseň.

ŠTÝL 83

SLOBODNÝ VÝBER

V najnovších módnich časopisoch nachádzame rozhodnú väčšinu minulorocích šiat, často dokonca sa modely opakujú bez najmenšej zmeny. Modernosť — zatiaľ — je vo výraznej menšine. Snáď sa hľadá ďalšia modernosť. Zatiaľ je to rozmanitosť štýlov, dĺžky a farieb, teda každá žena môže nájsť niečo pre seba, ba čo viac, nemusí hľadať novú látka ani krajčírku.

Treba iba trochu pouvažovať, predsa možno jednotlivé prvky oblečenia využiť v inom spojení, alebo niečo pridať alebo odňať, a tým zmeniť všetko na nepoznanie. Príklad — klasický kostým možno brať ako dve rôzne veci. K sukni môžeme nosiť napr. vestu — sú módne a najrôznejšie — ku kabátiku môžeme nosiť inú sukňu napr. skladanú alebo nohavice. Týmto spôsobom z jedného kostýmu máme dve oblečenia. K tomu všetkému nové doplnky a budeme sa dobre cítiť, ved' budeme mať niečo nové.

PRO DLOUHÉ MĚSÍCE

Kalendárne tých mesiacov tolik není, ale budoucí maminec se doveďou pěkně natáhnout. V oblékání začínají problémy v posledních mesiacích, předtím stačí rovné, neprestřízené košilové šaty. Současná móda toho navrhuje hodně a ve všech variantách. Mohou to být rovné šaty nebo šatová sukně, nabrané do sedla, aby netísnily v pase. Dvojdílné komplety se skládají z širokého kabátka a sukně nebo kalhot. Z materiálu volíme vše, co se dá snadno vyprat a usušit a vždy raději lehký materiál — ženám ve druhé půlce těhotenství bývá vždy spíš teplejší.

Šaty na poslední týdny. Volně střízené a nabrané v přední části, ozdobené širokým volánem kolem límečku. Dvojdílný komplet z veselého barevného materiálu se širokým volánem na sukně, zdobený barevnými pasulkami. Z lehké bavlněné látky se hodí i na léto. Leni šaty s námořnickým límcem budou dokonale pohodlné i v plném léte.

ČISTÍME PEREME,

Bílé batistové kapesníky jsou hezké jediné tehdy, jsou-li zářivě bílé. Před praním je na několik hodin ponořte do teplé slané vody a po vyprání přidejte do posledního máchání trochu boraxu. I barevné, silně zašpičněné kapesníky můžeme před praním vložit do slané vody. Nečistota půjde snadněji vyprat.

Na chodidlech bílých podkolenech často zůstávají od obuvi žluté skvrny. Abyste s jejich vypráním neměly tolik práce, ponořte je nejdříve do vlažné vody s několika kapkami boraxu. Potom podkoleny vyperte běžným způsobem.

Možná i vám se přihodilo, že vás nepozorný řidič postírákem blátem z dešťové kaluže. Skvrny od bláta čistíme až po uschnutí. Potom je přetřeme slabým roztokem boraxu a nakonec suchým hadříkem.

Záclony v místnostech, kde se kouří, obvykle ze žltoucou a ztmavou, a to nejvíce přes zimu, kdy se méně větrá. Před každým praním je nejprve vložte do vlažné slané vody. Budete překvapeny, kolik nečistoty „pusťi“. Potom je vyperte v běžném

saponátovém roztoku. Na konzoli je zavěšte ještě mírně vlhké, ušetříte si žehlení.

Kůži na čištění oken po každém použití dobře propláchneme a nakonec ji vymačkáme ve slané vodě. Pokud je již hodně znečištěná a zašlá, ponorime ji do mýdlové vody s několika kapkami čistého lihu. Potom ji propláchneme ve vlažné slané vodě a sušíme na vzduchu, ale ve stínu. Ztvrdlou kůži vložíme do vlažné vody, do níž jsme přidali trochu čpavku.

PRÍSLOVIA MESIACA

LUDOVÉ: — Kto je rýchly v láske, nepozera na zámky ani prekážky.

ETIÓPSKE: — Dobytok má strach pred prieplasťou a človek pred nenávisťou.

INDICKÉ: — Perla vo svojej vlastnej mušli nemá cenu.

PLEMENA HAUSA (Nigéria): — Kto sa háda pred spánkom, rýchle plešivie.

VÝCHODNÉ: — Na svete neexistuje nič slabšie a mäkšie ako voda, ale nič na svete nie je mocnejšie ako ona, a nikto sa bez nej nemôže zaobiť.

**LEKARZ
WĘTERYNARII**

OB. G.Z. Z LIPNICY ZAUWAŻYŁ SPORY OBRZEK WYMIESZANIA U KROWY TUŻ PRZED OCIELENIEM.

Obrzeć taki rzeczywiście może wystąpić w tym okresie wskutek przekrwienia i zastoku krwi w wymieniu. Niewielkie obrzęki uważa się często za normalne, większe natomiast za stan chorobowy. Obrzeć taki może przenosić się na dolną część brzucha i tylne kończyny. Skóra wymienia jest zaczerniona, a przy obmacywaniu stwierdza się bolesność, wymię jest miękkie. Po porodzie obrzeć wymienia nie ustępuje od razu, ale utrzymuje się przez 5–7 dni i dłużej, zależnie od jego wielkości i warunków utrzymania krowy. Za najbardziej niebezpieczny uważa się obrzeć przy sfłym zaczernieniu i gdy zwierzę ma podwyższoną temperaturę. Dobrze robi w takich przypadkach smarowanie skóry wymienia wazeliną borową lub świeżym nieisolonym smalcem. Przy utrzymywaniu się obrzęku trzeba wezwać lekarza, gdyż nie można lekceważyć niebezpieczeństw. Wymię w tym okresie jest bardzo podatne na zakażenie, a organizm krowy po porodzie jest osłabiony i bardzo podatny na wszelkie choroby. Aby zapobiec

obrzękowi, należy przed ocielementem się krowy zaniechać karmienia jej paszami treściwymi i soczystymi i codziennie wypuszczać ją na pastwisko. Duże znamenie ma również częste zdajanie mleka co 2–3 godziny.

PASTWISKO A ZDROWIE ZWIERZĘCIA, TO CZĘSTY TEMAT W LISTACH.

W końcu okresu oborowego zwierzęta są zazwyczaj słabsze, a przez to bardziej podatne na choroby. Młode zwierzęta urodzone w zimie są wątłosze i słabiej rosną. Przypisać to trzeba niewystarczającemu ruchowi na powietrzu, a czasem i niedostatkom paszowym. Wyjście zwierząt na pastwisko, umożliwiające im nieograniczony ruch i wielogodzinne pozostawanie na słońcu i powietrzu wolnym od zanieczyszczeń i bakterii oraz obfitość zdrojowej paszy zielonej jest czynnikiem odradzającym ich siły. Pod wpływem słońca: lepszego przyswajania witamin wzmacnia się kościęc, a ruch sprzyja rozwojowi mięśni. Poprawia się również apetyt, a karma jest lepiej wykorzystywana. Wartość pokarmowa zjadanej na pastwisku paszy soczystej jest wyższa niż tej samej podawanej w oborze. W tym też okresie nie spotyka się zaparcie u zwierząt, stosunkowo często występujących w okresie oborowym. Wartość odżywca pastwisk jest niejednakowa. Tereny podmokłe i bagienne porośnięte kwaśnymi trawami nie przedstawiają wartości odżywnej, nie powinny też być wykorzystywane jako pastwisko, tym bardziej, że najczęściej są siedliskiem pasożytów np.

motylicy wątrobowej. Pastwiska ubogie w roślinność można raczej traktować jako miejsce poruszania się zwierząt na słońcu i powietrzu, ale wymagane jest wówczas ich dokarmianie.

OB. S.D. PYTA O SPOSÓBY ODKAŻANIA W GOSPODARSTWIE.

Mamy trzy rodzaje odkażenia — zapobiegawcze, bieżące i końcowe. Parę słów o każdym z nich.

ODKAŻANIE ZAPOBIEGAWCZE przeprowadza się wtedy, kiedy w gospodarstwie nie ma choroby zaraźliwej, a chce się zabezpieczyć przed nią. Hodowca dbający o zdrowie zwierząt przeprowadza takie odkażanie co najmniej dwa razy do roku: wiosną po wyjściu zwierząt na pastwisko i jesienią przed okresem oborowym. Do odkażenia zapobiegawczego przystępuje się po oczyszczeniu pomieszczeń. Wykonuje się je zazwyczaj mlekiem wapiennym, które zabija wiele drobnoustrojów. Dla przygotowania mleka wapiennego gąsi się wodą świeżą, nie zwierzał wapno palone — czyli zlewa wapno tyloma litrami wody ile kilogramów jest wapna. Trzeba tu bardzo uważać, aby się nie poparzyć! Nie wolno usypywać wapna do wody! Po rozpuszczeniu się wapna, dolewa się jeszcze cztery razy więcej wody niż użyto jej przy rozpuszczaniu (jeżeli 10 kg wapna zalano 10 litrami wody, to dodaje się jeszcze 40 l wody). Takie mleko musi być użyte jeszcze tego samego dnia. Do odkażenia 1 m² powierzchni pomieszczeń potrzeba 1 l mleka. Skuteczniejsze jest

rozpryskiwanie mleka wapiennego pod ciśnieniem.

ODKAŻANIE BIEŻĄCE — przeprowadza się, gdy w gospodarstwie mamy do czynienia z chorobą zaraźliwą i są w nim chorze zwierzęta. Ma ono na celu zniszczenie zarazków wydalonych przez chore zwierzęta i zapobieganie w ten sposób dalszemu rozprzestrzenianiu się zarazy. Ponieważ zarazki wydalane są przez cały czas choroby zwierzęcia, odkażanie powinno być częste, choćby codziennie, ale nie rzadsze niż co trzy dni. Polega ona na obfitym opryskiwaniu środkiem odkażającym ścian, ścianki oraz przedmiotów znajdujących się w pomieszczeniu zwierząt. Przy chorobach szczególnie niebezpiecznych jak np. pryszczycy, zmywa się również skórę zwierząt, używając do tego 1-procentowego roztworu sody żrącej.

ODKAŻANIE KOŃCOWE — przeprowadza się po wygaśnięciu choroby zaraźliwej lub też po usunięciu z gospodarstwa zwierząt chorych. Musi ono być bezwzględnie poprzedzone oczyszczeniem, a więc wymyciem wszelkiego sprzętu, usunięciem nawozu i omiecieniem sufitu, ścian i podłogi. Odkażanie końcowe ma na celu zniszczenie zarazków, które powstały po chorych zwierzętach. Warunkiem skuteczności jest skrupulatność przeprowadzonego odkażenia i objęcie nim wszystkiego, co miało styczność z chorym. Odkażanie bieżące i końcowe przeprowadza się najczęściej 1–2 procentowym roztworem sody żrącej lub 10–20 procentowym roztworem wapna chlorowanego. Obydwia te środki działają na wiele zarazków. Do przygotowania 1–2 proc. roztwo-

ZUZKA VARI

ČO NA OBED?

EGREŠOVÁ POLIEVKĀ

Rozpočet: 300 g egrešov, 30 g masla, 30 g hladkej nýky, 30 g cukru, 2 dl mlieka, voda, sol.

Cisté egreše vložíme do oslávenej vody a varíme. Z masla a mýky pripravíme bledú zápražku, zalejeme ju mliekom a vodou, pridáme k egrešom a spolu povaríme. Hotovú polievku pretrime cez sito a trochu posolíme. Tak môžeme pripraviť polievku z každého ovocia. Podľa chuti môžeme pridať klinčeky.

PLNENÉ KAPUSTNÉ LISTY

Rozpočet: menšia kapusta, 400 g mletého mäsa, žemľa, 1 dl mlieka, menšia cibuľa, 80 g masťi, vajíčko, soľ, čierne korenice, 50 g slaniny.

Kapustu rozobranú na listy sparíme a silnejšie listy prehneďme, aby dobre zavinovali. V mlieku namočenú žemľu zmiešame s mletým mäsom, pokrájanou cibuľou, vajíčkom, popraženou slaninou, soľou a čiernym

korením. Zmes rozdelíme na kárustné listy, ktoré stočíme a previažeme nitou. Potom ich uložíme do vymastenej ohňovzdornnej misy alebo hrnca, podlejeme vodou a v rúre dusíme do mäkké.

ZELENÍNOVÝ ŠALÁT

Rozpočet: 2 zväzky redškoviek, zväzok mladej cibule, 4 kale ráby, 1–2 hlávky šalátu, 2 natvrdo uvarené vajcia, 4 lyžice majonézy, 2 biele jogurty alebo 2 vodové poháre kyslého mlieka, lyžička horčice, soľ, na špičku noža čierneho korenia.

Redškovky a cibuľu pokrájame na tenké kolieska, kaleráb na kocky. Jogurt osolíme, okorenime a pomiešame s majonézou a horčicou. Zmesou zalejeme zeleninu a ľahko premiešame.

MLADÝM GAZDINÁM

Ovocné lekváre nesplesnivé, keď ich necháme v horúcej rúre zapieciť, aby sa utvorila kožka,

ŠALÁT

ktorú potom posypeme kyselinou benzoovou. Pred použitím ju z lekváru odstráňme.

Ovocie na lekváre používame dobre vyzreté a mäkké.

Huby upravujeme len tie, ktoré dobre poznáme.

Staré popučené huby nikdy neupravujeme.

V chladničke môžeme odložiť huby na jeden deň.

Sušené huby pred úpravou námôžime do vlažnej vody.

Kysnuté pečené múčniky po upečení ihned prikryjeme, aby zostali mäkké.

Cestá sa ľahšie vyvalkajú, keď ich zarobíme vlažnou tekutinou.

Chlieb a pečivo nevyschne, keď ich vložíme do trochu pootvoreného igelitového vrecka.

Aby sme pri tepelnej úprave pokrmov neprerušovali var, na dolevanie používame horúcu vodu.

Staršie pečivo zmäkne v horúcej rúre.

Zo sliviek a paradajok kožku ľahko stiahneme, keď ich na sitku ponorieme na chvíľu do vriacej vody.

Cesto na rezance po vymiesení musí stáť aspoň 15–20 minút, aby sa dalo ľahko vyvaliť.

Starší tvaroch môžeme osviežiť čerstvým mliekom, keď ho s ním premiesime.

Drobivé syry krájame tenkým čistým drôtom alebo evernou.

OSLÁVENCOM

SLIVKY V CESTÍČKU

Rozpočet: 600–800 g slivák, tuk na vyprážanie, práškový a vanilkový cukor na posypanie;

cestíčko: 2 vajcia, 1 dl mlieka, lyžica práškového cukru, 100 g hladkej mýky, na špičku noža soli.

Slivky namočíme v cestíčku pripravenom tak, že rozľaháme pripravené prísady. Potom v dobre zohriatom tuku ich vyprážame. Necháme dobre odkvapkať a podávame posypané cukrom.

JABLKOVA PENA

Rozpočet: 3–4 jablká, 200 g mäkkého tvarohu, 2 lyžice cukru, trochu citrónovej šťavy alebo kyseliny citrónovej, 3 lyžice mlieka, 2 bielka, 2–3 lyžice ríbezľového lekváru.

Mäkký tvaroh vyšľaháme s cukrom a mliekom, potom pridáme citrónovú šťavu alebo kyselinu citrónovú, posprávané jablká a z bielkov ušľahaný sneh. Penu naložíme do misiek a ozdobíme ríbezľovým lekvárom alebo aj čerstvým ovocím.

ru sody kaustycznej służy stężo-ny jej roztwór podstawowy ku-powany zazwyczaj w lecznicy. 1-procentowy roztwór uzyskuje się przez dodanie 1,8 litra (7 szklanek) roztworu stężonego so- dy do 100 litrów wody. Ten roztwór do odkażania skóry zwierząt, rąk butów, uprzędzy. Doda-jąc 3,6 litra (14 szklanek) do 100 l. wody uzyskuje się roztwór 2 procentowy do odkażania pomieszczeń i sprzętu. 10 procen-towy roztwór wapna chlorowanego — uzyskujemy przez rozpuszczanie 1 kg wapna na 10 l wody. Z podwójnej ilości wapna (2 kg) i tež 10 l wody dostajemy roztwór 20 procentowy.

Pozostaje jeszcze odkażanie obornika i gnojówki. Przy chrobach szczególnie niebezpiecznych nawóz należy zniszczyć przez spalenie. W innych przypadkach obornik odkaża się metodą biotermiczną — ukadając go w kopiec o szerokości i wysokości 1 m. Po przykryciu kopca siłom, nasypuje się warstwę ziemi, obie po 10 cm. W ciągu miesiąca znajdujące się w nawozie zarazki ulegają zniszczeniu. W gnojówce pochodzącej z pomieszczeń chorych zwierząt jest sporo zarazków. Dobrym odkażeniem gnojówki jest dosypanie wapna chlorowanego w stosunku 15 g na litr gnojówki. W ten sposób odkażoną gnojówkę można po 24 godzinach wywozić na pole.

Warunkiem skutecznego odkażania jest przestrzeganie:

uprzedniego oczyszczania, właściwie przygotowanego środka odkażającego i zastosowanie właściwej jego ilości — tutaj oszczędność absolutnie nie poplaça.

H. MĄCZKA

ŠETRIMÉ V KUCHYNI

PEČENÉ JABLKÁ PLNENÉ TVAROHOVÝM KRÉMOM

Rozpočet: 8 stredne veľkých jablk, 300 g mäkkého tvarohu, kyselina citrónová, 4 lyžice cukru, 2 lyžice smotany alebo kondenzovaného mlieka, 50 g masla.

Z olúpaných jablk vykrojíme jaderník. Jablká uložíme v maslom vymazanej ohňovzdornej mi-se alebo hrnci a v mierne teplej rúre upečieme. Tvaroh dobre vymiešame s kyselinou citrónovou alebo príchuťou a podľa chuti osladíme. Ak je tvaroh hustý, zriedime ho smotanou alebo kondenzovaným mliekom. Potom tvaroh naložíme do upečených jablk pomocou trubičky alebo čajovej lyžičky. Navrchu posypeme cukrom.

Odpověď: TŘI OBRÁZKY — 1-C, 2-A, 3-B

Odpověď na str. 29

Odpověď: KOCKY: kocka č. 3.

AKÝ SI?

V prírode je to obdobie konečného dozrievania a bohatých plodov. Tomu sa prispôsobuje aj ľudska povaha. Ľudia narodení v znamení Leva sú plní tvorivej sily. Vedia tvoriť veľkolepé plány do všetkých podrobností, ale často sa tieto plány stávajú neuskutočiteľné. Všetko je u nich lesklé a veľkorysé. Maličkosťami sa neradi zaoberajú. Sú vždy veľkorysi a majú pred sebou veľké ciele. Milujú bohatstvo a všetko, čo s ním súvisí, pretože chcú v živote niečo znamenať. Majú dobrý rozum a spoľahlivosť pamäť a preto často podečnujú učenie, ktoré ich netesí. Sú otvorenými, dobrými kritikmi, vedia sa zastať svojich priateľov slovom a skutkom. Nikdy sa neznážia ku klamstvu. Vo svojej panovačnosti často prestrelia a ubližia, ale keď spoznajú svoju chybu, veľmi rýchlo sa snažia napraviť.

Su sebovedomí a ctižiadostiví a túžia po tom, aby sa stali stredobodom každej spoločnosti. Ak sa to nepodarí, potom sa radšej vyhýbajú takej

spoločnosti. V skutočnosti sú to idealisti, ktorí kladú záujem celku nad záujmom jednotlivca a vedia pre uskutočnenie týchto snáh veľa obeto-vať.

Záleží im na peniazoch, pretože im dávajú slo- bodu a nezávislosť, ktorú sa snažia brániť za každú cenu. Vo finančných otázkach nie sú malicherni. Ich heslom je: dopraj a aj tebe doprajú.

Väčšina z nich má v živote úspech, pretože spájajú cielavedomosť a výtrvalosť s rýchlym roz-hodovaním. Ich chybou býva prílišná veľkorysosť a neschopnosť podriadiť sa iným. Kto vie s nimi zaobchadzať, bude ich môcť viesť, ak nespozorujú, že sú vedení.

Aj v láske a manželstve sa prejavujú všetky tie-to vlastnosti. Ľahko ich možno zviesť k nestálosti a neverie. Pretože milujú blahobyt, nie je dobre, ak ich zasadíme do úzkych, primitívnych pomerov.

Ovykle si volia samostatné povolanie a majú ho radi nielen preto, že im zabezpečuje existenciu, ale aj preto, že sa mu vedia plne venovať. Budú sa vždy snažiť dosiahnuť čo najvyššie postavenie. Sú náchynní na srdečné choroby, ale veľku má-vajú dobré zdravie a odolnosť.

STE ČLOVEK K SVETU ?

Cas dovoleniek je za nami a my si opäť kladie-me otázku, či bolo výborne, alebo naopak — takú dovolenku nikdy viac.

Na obidvoch máme nepochybne svoj podiel. Keďže väčšina z nás je po dovolenke alebo na jej konci, je najvyšší čas urobiť si malú rekapituláciu.

Odpovedajte úprimne a bez dlhého rozmyšľania:
KEĎ SA VRÁTITE:

- a) ste radi, že to už máte za sebou a bez ujmy 1 bod
- b) myslíte, že dovolenka splnila vaše očakávania 3 body
- c) zase ste si za svoje peniaze neužili toľko, koľko ste plánovali 5 bodov

KEDY PLÁNUJETE DOVOLENKU:

- a) hned, keď sa vrárite z tej poslednej, pokial presne viete, čo vám vyhovovalo 1 bod
- b) nechecete o dovolenke ani počuť skôr ako pred budúcim nástupom 5 bodov
- c) letnú dovolenku plánujete asi tak od januára 3 body

AKO SI VYBERÁTE DOVOLENKU:

- a) celú naraz 1 bod
- b) väčšiu časť v lete a časť v zime 3 body
- c) najradšej po dňoch koncom alebo začiatkom týždňa 5 bodov

AKO SI ZABEZPEČUJETE DOVOLENKU:

- a) nadľaho dopredu máte zabezpečený hotel a premyslené výlety 3 body
- b) najradšej sa vyberáte na dovolenku bez prípravy, je to väčšie dobrodružstvo 1 bod
- c) vybavíte si vízum do cudziny, zvyšok preneháte náhode 5 bodov

AKO SA PRIPRAVUJETE
NA DOVOLENKU:

- a) vôbec sa nepripávujete, necháte sa prekvapíť 1 bod
- b) viete presne kam chcete ísi, čo tam chcete vidieť, študujete sprievodcov, brožury, viete o tom mieste viac než hociktorý domorodec 3 body
- c) podrobne sa vyzvedáte, čo je tam zvláštneho, čo by sa dalo výhodne kúpiť, dovezť 5 bodov

KEĎ STE UŽ NA MIESTE:

- a) snažíte sa vidieť čo najviac 3 body
- b) máte presný plán a musíte ho dodržať, nedovolíte sa ničim odraďať 5 bodov
- c) pokial je to tam znesiteľné, z miesta sa nepohnete 1 bod

V MIESTE, V KTOROM SA
NEVYZNÁTE:

- a) čakáte na sprievodcu alebo na organi-zované výlety 3 body

- b) vydáte sa na cestu sám, nanajvýš s mapou 1 bod

- c) najskôr si vypýtate informáciu a potom idete sami 5 bodov

- a) dávate väčšie prepitné ako doma 3 body
- b) dávate veľké prepitné, chcete zapôso-biť 1 bod
- c) dávate také prepitné, aké sa obyčajne dáva v tej krajine 5 bodov

KEĎ STE UNAVENÍ:

- a) spokojne spíte a nevšimnete si, že vás to stalo tooľ peňazi 1 bod
- b) spíte len krátko, radšej beriete prášky, ale nič vám nesmie ujsť 5 bodov
- c) večer nikdy nevysedávate, zato ráno vstávate skôr, aby ste mohli stihnuť na trh a východ slnka 3 body

V CUDZINE SA DOROZUMIEVATE:

- a) všetak, ukazovaním, hlasnou sloven-činou, kreslite obrázky 1 bod
- b) máte najbežnejšie veci napísané na pa-pieri a okrem toho nosíte so sebou slovník 3 body
- c) ovládate pár svetových jazykov a v podstate sa dorozumiete všade 5 bodov

PRÍSLOVIE INÝ KRAJ INÝ MRAV

- VZŤAHUJETE AJ NA KUCHYŇU
- a) stravujete sa iba v reštauráciach, kde vám podávajú známe jedlá, pre nádzové prípady máte so sebou konzervy 3 body
- b) pokial to nie je veľmi egzotické, skú-síte to, netrváte na obľúbených haluš-kách 1 bod
- c) zásadne jete iba domorodú pótravu 5 bodov

Teraz si spočítajte počet bodov a dozviete sa, aký ste alebo aký by mohol byť z vás sveták a či viete alebo neviete tráviť vlastnú dovolenkú.

11—20 BODOV: Ste opatrým človekom, ktorý sa nikdy príliš nesklame, keďže ste na to veľmi dobre pripravený, ale ujde vám zato veľa zábavy. Dovolená, to nie sú iba fotografie, ktoré môžete po navráte ukazovať známym, je to aj objava-nie nového, poznávanie a trochu aj riziko. Skús-te to, viac získate než stratíte. Z každej dovo-leky alebo zájazdu môžete vyťažiť oveľa viac ako doteraz.

21—30 BODOV: Mate skúsenosti v cestovaní, ktoré ste nie vždy ľahko nadobudli. Dnes vás už nič neprekvapí a ste pripravení na všetky možné eventuality. Aj škaredé počasie a nezabezpečený hotel považujete za súčasť dobre — pretože nevykles — strávenej dovolenky.

31—40 BODOV: V cestovaní nie ste nováčikom, viete čo vás čaká a čo nemenie. Len vždy sa viac obávate ako treba. Zbavte sa zbytočnej opatrnosti a nemajte strach už vopred. Vždy to predsa nejak bude.

41—55 BODOV: Na dovolenke vám nesmie ujsť ani jeden kútek. Všetko chcete vidieť, kúpiť, odviezť. Čo ste na dovolenku vynaložili, musí sa vám viačasobne vrátiť a to nielen v podobe dojmov. Obyčajne to tiež dokážete, ale po návrate z dovolenky ste viac unavení ako pred ňou. Nebudte taký nenásytník aj o dovolenke plati, že menej je niekedy viac.

KOMU MOŻE ROLNIK PRZEKAZĄĆ GOSPODARSTWO W ZAMIANĘ ZA EMERYTURĘ LUB RENTĘ INWALIDZKĄ?

Następcami rolnika mogą być dzieci, wnuki, prawnuki i ich małżonkowie, rodzeństwo rolnika i małżonkowie rodzeństwa, dzieci, wnuki, prawnuki rodzeństwa rolnika i ich małżonkowie oraz pasierbowie i wychowankowie rolnika. Jeżeli rolnik nie ma następcy wśród osób wyżej wymienionych to następca może być współwłaściciel gospodarstwa rolnego lub jego małżonek.

Następca rolnika powinien spełnić warunki wymagane dla nabycia nieruchomości nieruchomości rolnej, a ponadto nie przekroczył 55 lat oraz nie jest inwalidą I lub II grupy albo II grupy, gdy jest całkowicie niezdolny do pracy w gospodarstwie rolnym. Gospodarstwo rolne może być przekazane tylko jednemu następcy, a jeżeli pozostaje on w związku małżeńskim — także obojgu małżonkom. Pierwszeństwo w przejęciu gospodarstwa rolnego ma następcę pracujący w tym gospodarstwie wskazany przez rolnika. Gospodarstwo rolne może być przekazane kilku następcom, jeżeli wyniesie to na poprawę struktury obszarowej. Następcy mogą gospodarować wspólnie nie dzieląc gospodarstwa rolnego.

Podział między następców może być dokonyany tylko wtedy, gdy każda część gospodarstwa następcy sobie lub wraz z nieruchomościami stanowiącymi już własność następcy albo wraz z obszarem odpowiadającym udziałowi następcy we wspólnieści utworzy gospodarstwo rolne zdolne do towarowej produkcji rolnej. W braku następców lub gdy następcę nie spełnia warunków do przejęcia gospodarstwa rolnego albo odmówił jego przejęcia, gospodarstwo rolne na wniosek rolnika przejmuje Państwo.

JAKIE DODATKOWE PRAWA I OBOWIĄZKI OBEJMUJĄ NASTĘPCĘ W ZWIĄZKU Z PRZEJĘCIEM GOSPODARSTWA ROLNEGO?

Jeżeli rolnik przekazujący gospodarstwo rolne następcy: dzierżawi grunty rolne to następca wstępuje w prawa dzierżawcy a jeżeli wydzierżawia grunty rolne to następca wstępuje w prawa wydzierżawiającego.

Następca przejmuje gospodarstwo rolne wraz z prawami i obowiązkami związanymi z prowadzeniem tego gospodarstwa z wyjątkiem zaległych składek na ubezpieczenie społeczne rolników. Następca, który przejął gospodarstwo rolne lub jego część na własność nie może przed upły-

wem 10 lat od dnia przejęcia zbyć w całości lub w części nieruchomości wchodzących w skład tego gospodarstwa. Zbycie nieruchomości lub jej części przed upływem tego terminu może nastąpić za zgodą urzędu gminnego jedynie w wypadkach społecznych i gospodarczo uzasadnionych.

JAKIE DODATKOWE UPRAWNIENIA MA ROLNIK PRZEKAZUJĄCY GOSPODARSTWO ROLNE NASTĘPCY LUB PAŃSTWU?

Rolnik, który przekazał gospodarstwo rolne następcy lub Państwu wraz z budynkami, ma prawo do bezpłatnego korzystania z lokalu mieszkalnego i pomieszczeń gospodarskich w zakresie niezbędnym do zaspakajania swoich potrzeb i potrzeb członków rodziny. Rolnik ten ma również prawo do użytkowania działki gruntu rolnego o powierzchni nie przekraczającej 10% obszaru przekazanego gospodarstwa, nie więcej jednak niż o powierzchni 0,3 hektara. Uprawnienia te przysługują również dożywotnikowi, jeżeli działka gruntu rolnego wchodziła w skład dożywocia i dożywotnik z niej korzystał.

Ponadto z gospodarstwa rolnego przekazanego Państwu rolnik może wyłączyć i zachować własność działki gruntu, na której wzniezione są budynki lub ich część a także inwentarz żywego i martwego. Z własnością wyłączoną nieruchomości związana jest służebność gruntowa w zakresie niezbędnym do korzystania z tej nieruchomości. O wielkości działki, a także ustanowieniu służebności orzeka urząd gminny w drodze decyzji. W razie sprzedaży działki Państwu przysługuje prawo pierwokupu według cen określonych w przepisach o sprzedaży państwowych nieruchomości rolnych, a w wypadku sprzedaży budynków — po cenie odpowiadającej szacunkowi obwiązującemu przy ubezpieczeniu budynków w Państwowym Zakładzie Ubezpieczeń, a w razie darowizny lub zamiany — prawo wykupu z zastosowaniem odpowiednio przepisów o pierwokupie. W przypadku wykonania prawa pierwokupu lub wykupu koszty związane z przeniesieniem własności pokrywa Państwo.

W razie przejęcia przez Państwo gospodarstwa rolnego Państwo odpowiada za zadłużenia dotychczasowego właściciela związane z prowadzeniem gospodarstwa wobec jednostek gospodarki społecznej oraz z tytułu obciążen na rzecz osób trzecich hipotekami i innymi prawami ujawnionymi w księdze wieczystej albo w zbiorze dokumentów — do wysokości wartości przejętej nieruchomości rolnej lub gospodarstwa, z wyjątkiem zaległych składek na ubezpieczenie społeczne rolników.

W JAKIEJ FORMIE NASTĘPUJE PRZEKAZANIE GOSPODARSTWA ROLNEGO?

Przekazanie gospodarstwa rolnego następcy następuje w drodze umowy zawartej w formie aktu notarialnego. Przekazanie gospodarstwa rolnego następcy przez rolnika, który nie jest jego właścicielem a tylko posi-

daczem następuje w drodze umowy sporzązonej przez urząd gminy. Natomiast przekazanie gospodarstwa rolnego Państwu następuje w drodze decyzji urzędu gminnego.

CZY MOŻLIWE JEST PRZEKAZANIE GOSPODARSTWA ROLNEGO, W PRZYPADKU BRAKU KSIĄG WIECZYSTYCH?

Przekazanie gospodarstwa rolnego następcy jest w takim przypadku możliwe oczywiście przy zachowaniu odpowiedniej formy (przeważnie będzie tu chodziło o umowę w formie aktu notarialnego). Możliwe jest również przekazanie gospodarstwa rolnego w przypadku toczącego się postępowania scaleniowego (komasacji) z tym, że nie ma to wpływu na przebieg tego postępowania. Mogą tu również wystąpić trudności w ustaleniu granic przekazywanego gospodarstwa, gdyż w tym wypadku nie są przesądzone tytuły własności gruntów wydzielonych w zamian za grunty posiadane przed scaleniem. Dla informacji dodaję, że za datę objęcia w posiadanie przez uczestników scalania nowo wydzielonych gruntów uważa się termin zebrania zwołanego przez naczelnika gminy, podczas którego uczestnicy scalania zostają wprowadzeni w posiadanie wydzielonych gruntów. Termin ten jest skuteczny także w stosunku do uczestników scalania nie biorących udziału w tym zebraniu.

JAK SIĘ PRZEDSTAWIA SYTUACJA ROLNIKÓW, KTÓRZY PRZEKAZALI SWOJE GOSPODARSTWA PRZED DNIEM 1 STYCZNIA 1983 R.?

Osobom, które do dnia 1 stycznia 1978 r. przekazały nieodpłatnie gospodarstwa rolne najbliższym członkom rodzin albo którym gospodarstwa rolne zostały nieodpłatnie przejęte przez Państwo w trybie administracyjnym oraz osiągnęły wiek emerytalny lub zostały uznane za inwalidów I lub II grupy, a ponadto nie posiadały stałych źródeł dochodu — przysługuje emerytura lub renta w wysokości najniższej emerytury pracowniczej. Przy okazji informuję, że kwoty najniższych emerytur, rent inwalidzkich i rent rodzinnych wynoszą: 5.000,— zł miesięcznie — emerytura, renta rodzinna oraz renta inwalidzka I i II grupy i renta inwalidzka III grupy dla inwalidów, którzy osiągnęli wiek mężczyzny 60 lat, kobiety 55 lat, oraz 4.050,— zł miesięcznie dla pozostałych inwalidów III grupy. Osobom, które do dnia 1 stycznia 1978 r. przekazały gospodarstwa oprócz emerytury lub renty będą przysługiwać poczynając od dnia 1 lipca 1984 r. następujące dodatki: rodzinny, pielegnacyjny i z tytułu odznaczeń państwowych.

Osobom, które przekazały gospodarstwa rolne w okresie między 1 stycznia 1978 r. a 1 stycznia 1983 r. i pobierały emeryturę lub rentę inwalidzką, świadczenia te przysługują w wysokości 5.000,— zł miesięcznie plus dodatki do emerytur i rent, a wypłacane do dnia 1 stycznia 1983 r. dodatki w kwocie 500 zł mie-

sięcznie na podstawie poprzednio obowiązujących przepisów (dla osób pozostających na wyłącznym utrzymaniu osoby pobierającej emeryturę lub rentę z wyjątkiem dzieci, wnuków i rodzeństwa) zamienia się odpowiednio na emerytury lub renty w wysokości 5.000,— zł miesięcznie. Natomiast osobom, które nie otrzymywaly emerytur lub renty w okresie od dnia 1 stycznia 1978 r. do dnia 1 stycznia 1983 r. przekazały nieodpłatnie gospodarstwa rolne następcom w drodze umowy zawartej w formie aktu notarialnego przysługuje emerytura lub renta inwalidzka w myśl nowych przepisów o zapewnieniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin.

W JAKICH OKOLICZNOŚCIACH UWAŻA SIĘ ZA SPŁNIONY WARUNEK OPLACANIA SKŁADKI NA UBEZPIECZENIE SPOŁECZNE ROLNIKÓW OD KTÓREGO MIEDZYZ INNYMI ZALEŻY PRZYZNANIE ESMERYTURY LUB RENTY?

Warunek ten uważa się za spełniony jeżeli:

- rolnik opłacił składki na Fundusz Emerytalny Rolników.
- rolnik opłacił składki na ubezpieczenie za domowników jednak za okres nie krótszy niż 1 rok.

W JAKICH OKOLICZNOŚCIACH UWAŻA SIĘ SPŁNIONY WARUNEK SPRZEDAŻY PRODUKTÓW ROLNYCH JEDNOSTKOM GOSPODARKI USPOŁECZNIONEJ, OD KTÓREGO ZALEŻY MIEDZYZ INNYMI PRZYZNANIE EMERYTURY LUB RENTY?

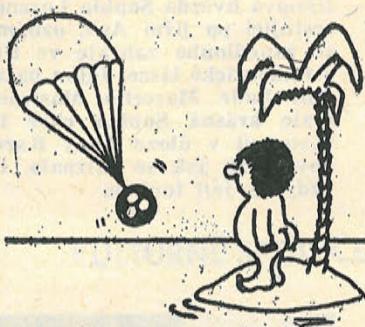
Warunek ten uważa się za spełniony jeżeli rolnik:

- prowadząc gospodarstwo rolne w okresie od dnia 1 stycznia 1977 r. do dnia 31 grudnia 1982 r. wytwarzal i sprzedawał jednostkom gospodarki społeczeństwa rolne produkty rolne, a w okresie od dnia 1 stycznia 1980 r. do dnia 31 grudnia 1982 r. wartość tej sprzedaży nie była mniejsza niż 15.000 zł rocznie.

— wytwarzal w prowadzonym gospodarstwie rolnym i sprzedawał jednostkom gospodarki społeczeństwa rolne produkty rolne o wartości nie mniejszej niż odpowiadająca równowartości 5 q żyta rocznie z każdego hektara przełożonego w każdym roku kalendarzowym w okresie od dnia 1 stycznia 1983 r. aż do końca roku poprzedzającego rok przekazania gospodarstwa.

JAK SIĘ PRZEDSTAWIA SYTUACJA OSOBY, KTÓRA PRWADZIŁA GOSPODARSTWA ROLNE WUJKA, A WŁAŚCIEL GOSPODARSTWA ZMARŁ NIE ZOSTAWIAJĄC TESTAMENTU?

Osoba taka może dziedziczyć gospodarstwo jeżeli brak jest dzieci, wnuków lub rodzeństwa oraz małżonka zmarłego właściciela lub każdą z tych osób nie spełnia warunków wymaganych do nabycia nieruchomości rolnej (tzn. dziedziczenie ustawowe). Jeżeli taka sytuacja ma miejsce należy wstąpić do sądu o stwierdzenie nabycia spadku.

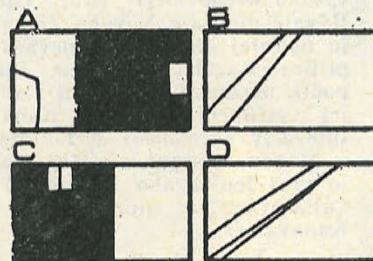
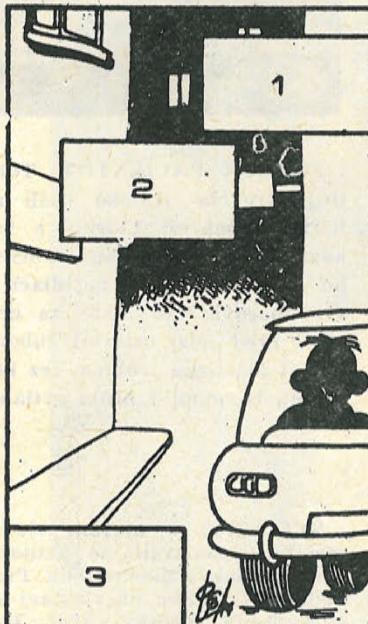
— Pán doktor, každé ráno o šiestej mávam pravidelne stolicu.
— To je predsa v poriadku, to ste mi ani nemuseli písť povedať.

— Lenže ja sa vždy zobúdzam o hodinu neskôršie!

PAÍS — Madrid

— Dajte mi tú salámu, čo máte vo výklade.
— To je, prosím, atrapa.
— To nič, mne na peniazoch nezáleží!

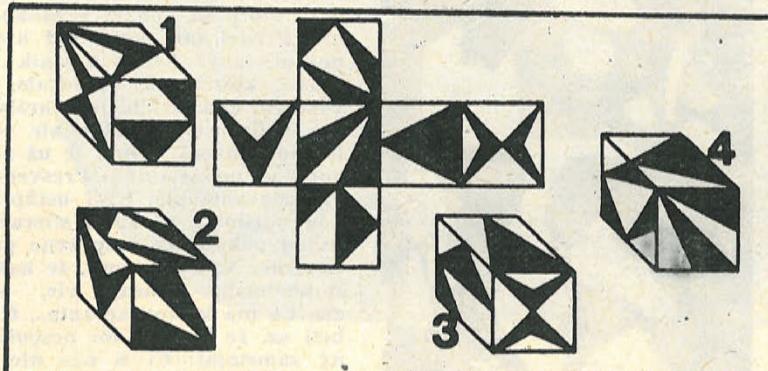

DOKÁŽEŠ TO?

Tři ze čtyř obrázků označených písmeny jsou fragmenty, které chybějí na hlavním obrázku. Na jeho doplnění máte 1 minutu. (Odpověď na str. 29)

* * *

KOCKY: Ktorá zo štyroch kociek je totožná s rozloženou?

Host v reštaurácii sa sťaže:
— Pán hlavný, ten guláš je samá šlacha!
— To bude mať kuchár radosť. Pred chvíľou sa mi žaloval, že sa mu kdeši stratili traky k nohaviciam.

Zvedavá susedka sa pytá malého Petrika:

— V noci sa vám narodilo dievčatko. Čo je to: chlapček, alebo dievčatko?

— Asi to bude dievčatko, pretože sotva sa narodilo, už ho pudrovali!

„To je zajímavé, někdo tu otevřel poštou!“

KROKODÝL — Moskva

Trochu prestrašený mladý muž vchádza s kyticou kvetov do predajne mäsa a údenín, kde práve vysekáva otec vysolenej:

— Ja... som prišiel... Prosím o ruku vašej dcéry.

— S kostou, alebo bez?

JMÉNO VĚSTI
obvykle lidé dobrí, upřímní, přátelští, šlechetní a ochotní pomáhat jiným. Gerwazy pochází většinou z rodiny s mnoha dětmi, dělnického rodu. Nejčastěji má tmavší blond nebo hnědě vlasy, kulatý obličej a svěží pleť. Od dětí je bystrý, všimavý, zvědavý, ale budí dojem pomalého. Dovede se potýkat s překážkami a statečně je překonávat. Učí se dobře, ale jeho vzdělání většinou končí na úrovni střední školy. Má organizační a obchodní schopnosti, dovede dobře vydělávat, ale peníze nepokládá za nejdůležitější. Nejsou pro něj cílem samým v sobě, rád je utráci a pomáhá jiným. Žije dneškem, nedělá si starosti s tím, co bude zítra. Žení se s hezkou, svížnou, inteligentní dívkou, dobrou hospodyní, která má podobné obchodní schopnosti jako on. Je dobrým manželem a otcem. Nejčastějšími nemocemi jsou revmatismus a koronární potíže. Nejšťastnější období v jeho životě připadá mezi 18 a 30 lety. Je věrný svým blízkým a přátelům.

TADMIR

Věříte snům? Ne? My také nevěříme, ale co to škodí podívat se občas do snáře. Je to přece dobrá zábava, a co když se vám dobrý sen vyplní? Tedy,

SNÁŘ

zdálo se vám o:

Výběrčím daní — neradostné setkání.

Boudě plné zboží — váda a svář.

Bourci morušovém — najdeš výhodné zaměstnání.

Brusíři — budeš konati krátkou cestu.

Honičce — budeš mít nevoli.

Skákajícím hřibeti — veselé hodiny tě očekávají.

Chatrčích — budeš mít velký obrat.

Chrtovi — uděláš štěstí rychlým vzhopením se.

Hře v kuželky — riskuješ příliš mnoho.

Lazaretu — budeš dlouhou dobu upoután na lůžko.

Bloudění v labyrintu — dlouhodobé starosti.

Podmásli — malé roztržky, hádky.

Poustevničení — neztrat lásku k lidem.

Popraviště — velké pocty.

Přepychovém životě — zmenšení tvého majetku.

Starožitnosti — obdržíš cenné věci, budeš dědit.

Střelné rány — zamiluješ se.

Složáru — půjdeš zpříma životem.

Svatojanské muše — obdržíš milostný vzkaz.

Spatném zacházení — hádka s domácimi lidmi.

Otevřené tlamě — pustil jsi se do nebezpečného podnikání.

Trakaři — nemoc.

ŽIVOT

MIESIĘCZNIK SPOŁECZNO KULTURALNY
00-372 WARSZAWA, UL. FOKSAL 13.
TEL. 26-44-49 (RED. NACZ.), 26-04-55, 26-42-57

ORGAN TOWARZYSTWA KULTURALNEGO CZECHÓW I SLOWAKÓW W POLSCE, adres ZG TKCIS: 31-624 Kraków, ul. Szpitalna 38/8, tel. 22-12-92.

ODZNACZONY: Złotym Medalem ze Wstępu Czechosłowackiego Instytutu Kontaktów Międzynarodowych, Medalem Macierzy Słowackiej Za Zasługi dla Rozwoju Literatury Słowackiej, Złotą Odznaką Za Zasługi dla Ziemi Krakowskiej, Medalem Za Zasługi dla TKCIS.

REDAKCJA: ADAM CHALUPEC (redaktor naczelny) Ján Spernoga (sekretarz redakcji), Dominik Surma, Mieczysław Pożarski (redaktor techniczny) Eva Rudnicka, Alžbeta Stojawska (tłumacze). Opracowanie graficzne: Areta Fedak.

WYDAWCZA: Wydawnictwo Współczesne RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-490 Warszawa, ul. Wiejska 12, tel. 28-24-11.

SPOŁECZNE KOLEGIUM REDAKCYJNE: Augustin Andrašák, Ján Galiač, Jozef Grigľák, Ján Halač, František Harkabuz, Vladimír Hess, Zofia Chalupková, Bronislav Knapčík, Eugen Kott, Angela Kulaviaková, Ján Lukáš, Eugen Mišinec, Lýdia Mšálová, František Paciga, Sebevín Valášský, Andrej Vojtas.

WARUNKI PRENUMERATY: Prenumeratę na kraj przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch”, oraz urzędy pocztowe i doręczyciele w terminach: do dnia 25 listopada na I kwartał, I półrocze oraz cały rok następny; do dnia 10 czerwca na II półrocze roku bieżącego.

Cena prenumeraty: kwartalnie 24 zł, rocznie 96 zł. Instytucje i zakłady pracy opłacają prenumeratę w miejscowościach Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch” lub — w miejscowościach, gdzie Oddziałów nie ma — w urzędach pocztowych. Czytelnicy indywidualni opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i (na wsi) u doręczycieli.

Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch” Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata z wysyłką za granicę jest droższa o 50% dla zleceniodawców indywidualnych i o 100% dla instytucji.

DRUK: Prasowe Zakłady Graficzne RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-375 Warszawa, ul. Smolna 10. Zam. 472. M-94.

Nr. indeksu ISSN 0514-0188.

Nie zamówionych tekstów, fotografii i rysunków Redakcja nie zwraca i zastrzega sobie prawo skrótów.

STÁVA SA ■ STALO SE...

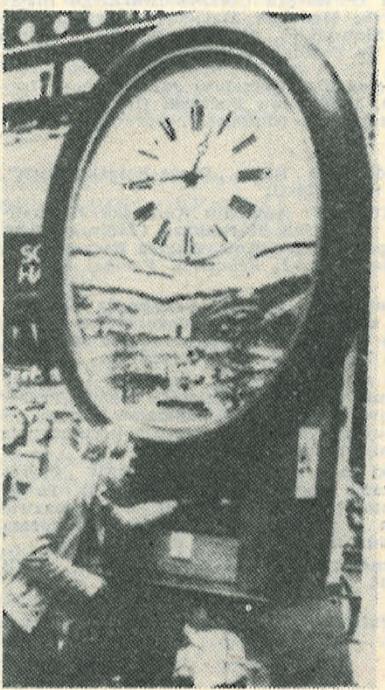
PAUL MC CARTNEY zahrá sám seba v novej anglickej hudobnej veselohre Pozdravujte odo mňa Brodway. Vo filme bude hrať aj ďalší člen kedy si slávnych Beatles Ringo Starr (na snímke), režisérom je zatiaľ málo známy Peter Webb.

JAZERO LOCH NESS v Skótsku je známe na celom svete tým, že vraj ho obýva archaickej potvora. Najčasťejšia sa objavuje v letnej sezóne a správy o nej účinne zapĺňajú stránky novín. Stella Taylorová, 51-ročná americká plavkyňa sa rozhodla, že sa stretnie s legendárnej potvorou. Za týmto účelom preplávala jazero, ktoré má 37 km dĺžky. Avšak potvora nesplnila jej očakávanie, nevynorila sa na jej stretnutie z vŕta Loch Ness.

VO VÄZENÍ v Woodbridge podplatení strážcovia skoro každú noc vypúšťali dvoch vlamáčov. Okrádali klenotníctva a nad rámom sa vracali do svoich ciel, a korist si delili so strážcami.

PŘIRODNÍ ORLOJ. Přijemné hodiny ve starém stylu vyrobil rakouský zlatník Josef Drobář. Za malovaným sklem se skrývá starý hodinový stroj, riadený ovšem počítačom. Namísto zvonu ohlašuje orloj celou hodinu kompozici, složenou výhradne ze zvuků prírody. Orloj je vystaven v Západním Berlíně.

NOVÝ MUZIKÁL SKLAMANI. Istá podobnosť s Marylin Monroe tu je. Ale čo sa viač na nej ceni, je jej herecký, spevácky a tanecný talent. Vďaka týmto prednostiam dvadsaťosemročnému londýnsku herečku Stephanii Lawrenceovú vybrali z mnohých uchádzateľiek do komediálneho muzikálu o živote a smrti Marylin Monroe. Predpokladalo sa, že muzikál bude mať veľký úspech a že sála londýnskeho West Endu Theatre bude dlhé mesiace naplnená do prasknutia. Muzikál sa však divákom nepáčil a ani kritici neboli nadšení. Pekná Stephanii sa veľmi snažila o oživenie mytusu Marylin, ale ako sa zdá, bolo to nad jej schopnosti. Nič to. Hlavne, že si ju všimli fotoreportéri, ktorí sa už o jej slávu postarajú.

JACQUELINE KENNEDY ONASSISOVÁ sa rozhodla prestať fajčiť. Rok 1983 mal byť pre ňu „rokom bez cigarety“. Ale nedodržala slovo, ktoré si dala. Po niekoľkých týždňoch majiteľ stánku s cigaretami, ktorý sa nechádza nedaleko jej newyorského bytu, oznamil zvedavým reportérom: „Jackie opäť začala u miňa kúpať každé ráno cigarety. Dva balíčky naraz, tak ako predtým...“

ANDREW HYSLOP z Liverpoolu nedávno ukončil 100 rokov. Neprestal však prehľbovať svoje vedomosti a praktické znalosti. Naposledy ukončil výuku v stolarskej dielni a kurz pre komputerových programistov. Teraz začal študovať novinárstvo. Tvrdi, že učenie je jeho pasiou a elixírom mladosti.

ZIVOT VEĽKEJ OPERNEJ SPEVÁCKY s čudným menom Kiri te Kanava zníe skoro ako rozprávka. Narodila sa na Novom Zélande, jej otcom bol Maorys — patril teda k domordému obyvatelstvu, dnes už veľmi málo početnému; je ich iba ok. 40 tis. „hláv“. Kiri te Kanavu ako dieťa

adoptovala istá vôlej nie bohatá rodina. Jediným „majetkom“ dievčatka bol jej neobvykly hlas. Začala ho cvičiť, vystupovať vo

vlastnej krajinie, potom v Austrálii, nakoniec debutovala v londýnskej Covent Garden Opera. Meno exotickej speváčky bolo už známe milovníkom hudby vo viačerých krajinách.

Ale popularitu medzi ľuďmi, ktorí sa o hudbu nezaujímajú získala Kiri te Kanava až pri priležitosti... svadby princa Karola, následníka britského trónu. Agent, ktorý sa zaoberal všetkými záležitosťami speváčky spojenými s povolením, jej istého dňa telefonický zavolal a povedal: „Karol chce, aby si zaspievala na jeho svadbe“. „Aký Karol?“ — čudovala sa Kiri. „Nosten od Diana“ — odvetil agent. Speváčka prijala čestné pozvanie, a keďže svadbu princa Karola vďaka televíznemu prenosu pozerao 600 miliónov ľudí na celom svete, Kiri te Kanava dala svoj najväčší koncert v živote. Kráľovná očarená speváčkou povýšila ju do šľachtickej stavu a udeľila jej (stále ešte v Anglicku vysočo oceňovaný) titul Lady. Bývalé dievča z Nového Zélandu je naďalej obľúbenou speváčkou princa Karola, ktorá sa snaží podľa možnosti nevynechať žiadne jej vystúpenie. Kiri te Kanava spieva v súčasnosti v Londýne, v Manon Lescaut a v tej úlohe je vraj lepšia ako kedy si veľká Callasová. Na snímke Kiri te Kanava.

MÓDA Z HONGKONGU. Móda dieravých svetrí a otrhaných sukniček okouzila i hongkongské návrháre. Tento zvláště oškubaný model získal cenu na prehľadce — zda sa bude líbit i konzumentkám, není jisté.

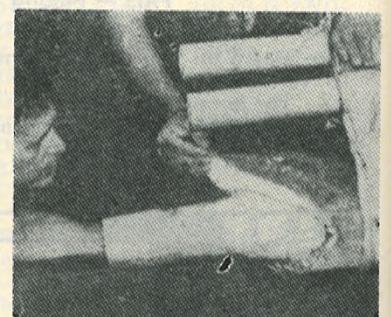
FILMOVÉ PLÁNY SOPHIE LORENOVÉ. Proslulá italská filmová hviezda Sophia Lorenová, cestujúci po Čínskej Asii, oznamila, že zanedlhou zahraje vo filme o romantické láske. Jejim partnerom bude Marcello Mastroianni. Stále krásná Sophia chce také vystúpiť v úloze Anny Kareninovej, což, jak sa pripomala, bolo vždycky jej touhou.

*

KUŘACKÝ REKORD. Jim Purol zvládl čtyřicet doutníkov za pět minut a tím překonal svůj dosavadní rekord, který činil o pět doutníků méně. Jim potřebuje nejen dostatečně široká ústa, ale taky dobré plice, aby tuhle dávku utáhl. A dobré plice má — je totiž nekuřák.

*

ZRALOK PACIENTOM. Tohto trojmetrového žraloka našli rybári na pobreží Floridy s velkou harpúnonou v krku. Previezli ho na špeciálnych nosidlach k veterinárovi, ktorý, aby sa uchránil pred jeho ostrými zubami, použil plastickú trubicu, cez ktorú mu harpúnu z hrudla vytiahol.

*

SVÉDSKO, v ktorom vládu sociálni demokrati, je skutočne demokratickou monarchiou. Presvedčuje sa o tom na vlastnej koži čočhviá Švédsky kráľ Carl Gustaf. Nedávno kráľ chcel ísť na výstavu jacht a motorových lodí, ktorá sa konala v Stockholme. Prišiel tam sám, bez osobnej ochrany. Avšak vrátnik pri bráne, ktorou sa vchádzalo na výstavu, keď uvidel jeho kráľovské veličenstvo, slušne ale rozhodne vyhlásil: „Dnes je už neskoro, už nepústame!“. Presvedčenie nepomohlo. Kráľ ustúpil a keď odišiel k autu, za stieračmi našiel pokutu za nesprávne parkovanie. Napriek tomu, že každý stockholmský policajt vie, akú značku má kráľovské auto... Klebeti sa, že kráľ veľmi nespokojujú zamrmial: Či u nás nie je priveľa tej demokracie?